

B. C. U.

III 444 319

EDITURA UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI

- 1996 -

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
București

Cota III 444319

Inventar 805197

134073

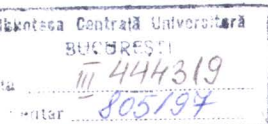
Prof. LIDIA BRĂNCĂNU
Războeniști: Coed. univ. de GI. IȘCRU

CAIETUL SEMINARULUI SPECIAL DE ȘTIINȚE AUXILIARE ALE ISTORIEI *OPUSCULA BIBLIOLOGICA ET ARHIVISTICA*

VOLUMUL VI

Coordonator: lector dr.
ADINA BERCIU-DRĂGHICESCU

EDITURA UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI
1996

Referenți științifici: Conf. univ. dr. GH. ISCRU
Prof. LIDIA BRÂNCEANU

© Editura Universității din București
Șos. Panduri, 90-92, București - 76235; Telefon 410.23.84

ISBN: 973-575-111-9

CUPRINS

<i>Introducere</i>	5
Dr. GHEORGHE BERCAN - Acțiunile diplomatice românești în Balcani de la răscoala din Macedonia (1903) până la revoluția junilor turci (1908)	7
Lector univ. dr. ADINA BERCIU-DRĂGHICESCU - Documente de arhivă referitoare la atitudinea Italiei față de ratificarea tratatului de Unire a Basarabiei cu România (1920-1927)	15
LIDIA BRÂNCEANU - Martiriul românilor dintre Prut și Nistru după semnarea armistițiului (sept. 1944)	18
Lector univ. LIVIU GROZA - Biblioteca publică „General Tell” din Tg.-Jiu	21
ION SPĂȚAN - O carte mai puțin cunoscută: Istoria Moldovei și Valahiei de Jean Louis Carra, Paris, 1777	26
LUMINIȚA VOICU - Le Courier des Balkans (1904-1911). Bibliografie analitică	35
MONICA TOMESCU - Codrul Cosminului (1924-1934). Index bibliografic	95

*
* *

NOTE BIBLIOGRAFICE	102
<i>România. Viața politică în documente. 1947</i> , coordonator Ioan Scurtu, București, Arhivele Statului, 1994, 320 p. (Gabriela Dumitru, Colegiu de Biblioteconomie și arhivistică, anul II)	102
DUMITRU PREDA. <i>În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919</i> , București, Edit. Enciclop., 1994, 314 p. (Lucreția Vlad, anul II, Colegiul de Biblioteconomie și arhivistică)	105
<i>România - marele sacrificat al celui de al doilea război mondial. Documente</i> , vol. I, coordonator Marin Radu Mocanu, București, Arhivele Statului, 1994, 335 p. (Mirela Casapu, anul II, Colegiul de Biblioteconomie și arhivistică)	109
MARIA DOGARU. <i>Din Heraldica României</i> , București, Edit. Jif, 1994, 395 p. + il. (Adriana Vasile, anul II, Colegiul de Biblioteconomie și arhivistică)	112
BRIGITTE RICHTER, Ghid de biblioteconomie, ed. a 5-a, revăzută și adăugită, traducere de Gh. Buluță și Silvia Nestorescu, București, Edit. Grafoart, 1995, 316 p. + il. (Cristina Radu, anul II, Colegiul de Biblioteconomie și arhivistică)	114

INTRODUCERE

Prezentul volum, al VI-lea din serie, merge pe linia celorlalte cinci, încercând să contribuie la cunoașterea izvoarelor istorice naționale și a istoriografiei problematicii științelor auxiliare.

*După cum se poate observa din sumar, am continuat publicarea materialelor realizate de studenții Colegiului de biblioteconomie și arhivistică. Este vorba în special de absolventele din promoția 1995 care au avut ca subiecte ale lucrărilor de diplomă diverse bibliografii analitice. În aceste condiții, lucrările s-au transformat în valoroase instrumente de lucru pentru cercetătorii din domeniul filologiei, biblioteconomiei, arhivisticii și istoriei. S-au realizat astfel bibliografii analitice ale următoarelor publicații periodice: **Le Courier des Balkans (1904-1911)** și **Codrul Cosminului (1924-1934)**. O altă categorie de studii o constituie acelea care au drept sursă de informare documentele de arhivă sau fondurile de bibliotecă.*

*Rubrica **Notelor bibliografice** aduce informații privitoare la lucrări foarte recente din domeniul heraldicii, arhivisticii și al biblioteconomiei. Prezentările aparțin de asemenea studenților Colegiului de biblioteconomie și arhivistică de la Facultatea de litere din București.*

Încercăm și prin prezentul volum încurajarea cercetărilor din domeniul științelor auxiliare ale istoriei, evidențiind în principal fondurile existente în Arhivele Statului și în bibliotecile din România. Continuăm să realizăm o largă colaborare între studenți, cercetători și cadre didactice, fiecare având câte ceva de învățat de la celălalt coleg într-ale muncii științifice.

Lector dr. ADINA BERCIU-DRĂGHICESCU

ACȚIUNILE DIPLOMAȚIEI ROMÂNEȘTI ÎN BALCANI DE LA RĂSCOALA DIN MACEDONIA (1903) PÂNĂ LA REVOLUȚIA JUNILOR TURCI (1908)

Dr. GHEORGHE BERCAN

Directorul Bibliotecii Naționale

În primul deceniu al secolului al XX-lea, eforturile diplomației românești au fost îndreptate în trei direcții: 1 – asigurarea alianței cu blocul militar germano-austro-ungar, care atunci răspundea intereselor României; 2 – protejarea conaționalilor aflați sub dominațiile austro-ungară, rusă și turcească și 3 – asigurarea echilibrului de forțe în Balcani.

Instrucțiunile transmise de guvernul României în 1902 tuturor agenților săi diplomațiци pentru a fi comunicate diferițelor puteri exprimau cu deosebită claritate orientarea sa în politica externă:

„Politica noastră nu a încetat un singur moment de a se inspira de la principiile permanente care au călăuzit-o totdeauna și a făcut să se considere regatul ca un reprezentant al marilor interese pașnice din Orientul Europei.

Acțiunea noastră, în mod constant, s-a manifestat numai în acest sens. Totuși, atitudinea noastră corectă nu slăbește câtuși de puțin nici interesul care ne leagă de evenimentele ce se pot ivi în Peninsula Balcanică, nici atențiunea serioasă ce trebuie să le dăm.

Afacerile Macedoniei, mai cu deosebire, fac obiectul neîncetatei noastre preocupări, fiindcă ele interesează viitorul unei numeroase populațiuni de rasă românească și echilibrul politic în peninsula.

E de prisos de a insista și de a dezvolta motivele pentru care tot ce atinge acest echilibru nu poate lăsa România indiferentă”¹.

¹ *Discursurile lui Ion I. C. Brătianu*, publicate de George Fotino, vol. II (9 decembrie 1903 - 11 ianuarie 1909), București, „Cartea Românească”, 1933, p. 39.

Războiul pentru independență (1877-1878), proclamarea regatului (1881), aderarea la Tripla Alianță (1883) și Congresul de pace de la București (1886) au dat României o mare autoritate politică în sud-estul Europei. Având o poziție geografică favorabilă și o armată instruită de 200.000 de soldați, ea avea să joace un rol important în eventualitatea unui conflict european. Din aceste considerente România a fost „curtată” atât de statele balcanice, ce și-o doreau aliată sau cel puțin neutră, cât și de Marile Puteri, care îi sugerau anumite cooperări politice și militare, în dorința de a-și atinge propriile lor scopuri.

Criza macedoneană a fost generată de politica Principatului bulgar, nemulțumit de rezultatele războiului cu Serbia (1885-1886). El a încurajat constituirea unei societăți naționaliste bulgare denumită „Organizația internă revoluționară macedoneană” în scopul alipirii Macedoniei la Bulgaria. Această societate ultrasecretă va desfășura o intensă activitate pe toate planurile, reușind să realizeze în 1895 o boicotare aproape totală a fiscului și tribunalelor otomane, cu alte cuvinte nu se mai plăteau impozitele și nu se mai apela la instanțele turcești. Drept răspuns guvernul otoman a ordonat represalii armate, reacția imediată fiind protestul Marilor Puteri. Pentru a potoli spiritele, sultanul a luat o serie de măsuri: guvernatorul adjunct al Macedoniei urma să fie creștin; 10% din jandarmi trebuiau să fie de religie creștină; jandarmeria și magistratura urmau să fie supravegheate de funcționari speciali etc. Toate acestea vor rămâne la stadiul de promisiuni, ceea ce va genera noi conflicte. O filială a Organizației revoluționare macedonene a fost înființată la Salonic în scopul luptei exclusive împotriva jandarmeriei otomane. De data aceasta Europa nu mai intervine. Un schimb de scrisori ruso-austro-ungar (mai 1897) lămurește poziția celor două mari puteri interesate în afacerile balcanice: orice acțiune întreprinsă unilateral în zonă trebuia să fie rezultatul unei înțelegeri prealabile, iar o politică de anexiune era exclusă. În secret însă Austro-Ungaria a încheiat o convenție militară cu România, iar Rusia cu Bulgaria.

Până în 1903, Macedonia va fi scena unor confruntări mai mult sau mai puțin fățișe. O răscoală armată de proporții a fost declanșată la 15 iulie 1903, de Sarovov, unul din conducătorii Organizației revoluționare macedonene. Represiunea otomană a fost rapidă și brutală. Cea mai mare parte a Macedoniei a fost trecută prin foc și sabie. La Krusevo, unde s-a proclamat republica și unde populația aromână era majoritară „s-a întâmplat ... acel nenorocit și regretabil măcel care ne-a umplut inimile tuturor românilor, pot zice chiar a tuturor oamenilor compătimitori, de jale și întristare”, a declarat Ion I. C. Brătianu în Parlamentul României la 12 decembrie 1903².

² *Ibidem*, p. 69. La 14 august guvernul expediase telegrafic la Krusevo o sumă de bani din care „s-au ajutat 236 persoane, nedând la nimeni mai puțin de 10 lei și dând unora până la 350 lei”.
Ibidem p. 52.

La Istanbul, faptul a fost atât de mult regretat încât guvernul a ordonat luarea unor măsuri speciale pentru protejarea satelor cu populație aromână, „pentru că ea era și cea mai pașnică și cea mai leală”³.

Față de această situație, Bulgaria, principalul artizan al insurecției s-a dovedit neputincioasă. În ciuda poziției intransigente afișată în cabinetele europene⁴ și a declarațiilor belicoase, ea era prea slabă pentru o confruntare militară cu Imperiul otoman. Nu a avut de partea ei nici Serbia, nici Grecia, iar marile puteri au abandonat-o pur și simplu. În ciuda convenției militare, Rusia a dezavuat public comportamentul Bulgariei în următorii termeni: „Comitetele macedonene, sub pretext de a proteja pe coreligionarii lor contra opresiunii Turcilor, urmăresc, în realitate, modificarea ordinii administrative a Macedoniei în sensul unei transformări în o Macedonie bulgară, în dauna drepturilor celorlalte popoare creștine ale căror interese sunt deopotrivă de scumpe Rusiei ortodoxe. Este regretabil că uneltirile comitetelor au găsit în Bulgaria sprijinul acelor care greșit socotesc că revoluțiunea va forța Rusia să modifice programul său și să protejeze planurile irealizabile ale mișcării revoluționare”⁵. În spatele acestui comunicat oficial se ascundea însă altceva: pentru Rusia se profila conflictul cu Japonia în Extremul Orient și ea nu avea nevoie în acel moment de complicații în alte părți ale imperiului.

Austro-Ungaria a fost stopată la rândul ei de Germania, care i-a declarat fără echivoc că n-o va susține în eventualitatea unui război. Acest refuz categoric necesită o scurtă explicație.

În 1903, Germania a semnat o convenție cu Poarta pentru construirea unei căi ferate până la Bagdad. Capitalul necesar acestei uriașe întreprinderi urma să fie contractat pe piața franceză și Germania avea tot interesul să menajeze Franța și indirect pe prietena acesteia Rusia. Calculul se va dovedi însă până la urmă greșit. Marea Britanie se temea de expansiunea economică germană în Asia Mică și de concurența industriei germane în Palestina. Rusia nu putea accepta o cale ferată care trecea atât de aproape de Caucaz și care ar fi ușurat situația strategică a Imperiului otoman în eventualitatea unui conflict. Rusia și Marea Britanie au găsit un punct comun de apropiere și anume combaterea proiectului german. Intervenția guvernului rus la Paris a făcut imposibilă contractarea împrumutului german la băncile franceze.

Abandonată de Europa, Bulgaria s-a văzut silită să bată în retragere, denunțând orice legătură cu revoluționarii macedoneni. Pentru salvarea aparențelor și-a schimbat tactica diplomatică, cerând autonomia Macedoniei.

³ *Ibidem*.

⁴ Biblioteca Națională, fond Brătianu, dosar 317, telegrama lui E. Stătescu din 1 iulie 1903.

⁵ *Discursurile lui Ion I. C. Brătianu*, p. 49.

Indiferent de interesele aflate în joc, răscoala din Macedonia a constituit unul din momentele luptei de emancipare a creștinilor ortodocși din Imperiul otoman. Simpatia Europei față de această mișcare a fost evidentă, iar Marea Britanie și Franța s-au manifestat deschis pentru introducerea unor reforme în provincie, „reforme ce se vor aplica tuturor populațiilor, fără distincție de rasă sau religie, reforme de care să poată beneficia toți în aceeași măsură, fără a provoca câtuși de puțin neîncrederea celor mai susceptibili”, declara Delcassé, în noiembrie 1903 în Camera franceză⁶. Concomitent, lordul Balfour spunea că cel mai bun mijloc în acel moment „pentru a ameliora situația macedoneană” era sprijinirea Rusiei și Austro-Ungariei în elaborarea unui program de reforme pentru Macedonia⁷.

Dorința Europei de a realiza o îmbunătățire a situației populațiilor din Macedonia nu se reducea bineînțeles numai la raporturile dintre mahomedani și creștini, ci avea în vedere statutul de egalitate care trebuia să existe între naționalitățile creștine din provincie.

Întâlnirea ruso-austro-ungară la nivel imperial de la Mürzeg s-a soldat cu un astfel de program: general străin în fruntea jandarmeriei turcești, secondat de ofițeri desemnați de Marile Puteri; despăgubiri din partea guvernului otoman pentru distrugerile făcute macedonenilor; scutire generală de impozite pe un an; instituirea unui tribunal mixt ruso-austro-ungar pentru judecarea crimelor săvârșite în timpul răscoalei etc.

Exploatând divergențele dintre marile puteri Imperiul otoman va întârzia până în 1905 aplicarea acestor măsuri. În schimb Bulgaria a fost obligată să dizolve imediat Organizația revoluționară macedoneană.

Desfășurarea evenimentelor din Macedonia a avut un larg ecou în România. Opinia publică și-a manifestat fâțiș simpatia față de răsculați, prin demonstrații de stradă, iar în Parlament, guvernul condus de Ionel Brătianu a fost obligat să facă față atacurilor virulente ale opoziției. Ignorând aceste manifestări, guvernării au adoptat însă o atitudine reținută⁸. România nu se putea aventura într-un conflict, chiar dacă în joc era situația conaționalilor din Imperiul otoman, fără un sprijin solid și, ceea ce era mai grav, în beneficiul altor state. Ori, poziția Europei față de aceste evenimente o cunoaștem. Sigur că România avea obligații morale față de românii de la sud de Dunăre dar acest lucru n-o va împiedica să judece cu luciditate situația.

⁶ *Ibidem*, p. 72.

⁷ *Ibidem*, p. 50.

⁸ *Ibidem*, p. 79. Ziarul „Mesagerul oficial rus”: „Pe atât de liniștită și cumpănită politica României, care se abține de la manifestările nerăbdării și nu caută prilejul să se folosească de mișcarea revoluționarilor macedoneni pentru scopurile sale”.

În această conjunctură guvernul român vedea rezolvarea crizei macedonene prin intervenția a trei factori: Europa – în măsură să impună Turciei adoptarea de reforme în favoarea tuturor locuitorilor fără distincție de rasă sau religie; guvernul otoman – care a dovedit „o toleranță absolută în ce privește dezvoltarea etnică a populațiilor din imperiu” și patriarhul de la Istanbul – autoritatea bisericească cea mai înaltă din Peninsula Balcanică⁹.

„Ce voim în Macedonia?” se întreba retoric Ion I. C. Brătianu în ședința Camerei la 9 decembrie 1903. „Voim să ajutăm dezvoltarea culturală a unui neam cu care ne găsim în legături de simțăminte și de origine”¹⁰ și aceste legături „nu ne permit de a ne desinteresa un moment de soarta lor”¹¹. România contribuise mult până atunci la susținerea culturală a aromânilor sau, cum spunea tot Ionel Brătianu: „făcuse atâtea sacrificii bănești”¹². În noiembrie 1903, Parlamentul aprobase un fond suplimentar de 600.000 de lei pentru construirea de școli și biserici în Imperiul otoman¹³. „Și pentru ca să se înțeleagă întrucât ne interesează această dezvoltare culturală – spunea primul ministru /n.n./ – trebuie să constat că există în Imperiul otoman o numeroasă populațiune românească în număr de 1 milion, care în dezvoltarea ei culturală a fost împiedicată prin condițiunile de inegalitate în care a fost pusă. Această inegalitate a provenit din faptul că nu s-a permis românilor să aibe biserici în care să se facă serviciul religios în limba lor și școale în care copiii lor să fie crescuți în limba românească”¹⁴.

Guvernul român intervenise în repetate rânduri la Poartă ca sultanul să recunoască egalitatea în drepturi a aromânilor din imperiu cu celelalte populații creștine. Și nu numai atât. Din rapoartele diplomatice românești reiese faptul că guvernul de la București prin intermediul agenților săi diplomatici a intervenit și în favoarea macedonenilor și albanezilor ortodocși, lipsiți de asemenea de drepturi și supuși unei asimilări forțate din partea grecilor¹⁵.

Imperiul otoman era dispus să acorde anumite drepturi și chiar să recunoască pe mitropolitul Antim al aromânilor însă dorea în schimb o alianță defensivă cu România, pentru menținerea statu-quo-ului în Balcani, așa cum fusese consacrat prin Tratatul de la Berlin (1878). Tratatивele începute în 1897 s-au lungit până în 1905 nu numai datorită poziției ferme a celor două părți, dar și intrigilor diplomatice ale Bulgariei și Greciei ce nu

⁹ *Ibidem*, p. 42-43.

¹⁰ *Ibidem*, p. 39.

¹¹ *Ibidem*, p. 40.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 54.

¹⁴ *Ibidem*, p. 40.

¹⁵ *Ibidem*.

doreau înfăptuirea unei astfel de alianțe. Poziția României în timpul crizei macedonene, presiunile exercitate ulterior de guvernul de la București, precum și manifestările de simpatie ale altor țări față de românii din Macedonia* l-au determinat pe sultan să acorde aromânilor o iradea în 1905, unde se stipulau următoarele drepturi: folosirea limbii aromâne în școli și biserici; profesori și revizori școlari aromâni; constituirea de comunități și alegerea primarilor (muhtari); desemnarea de delegați în administrația vilaietelor etc.¹⁶.

Comentând conținutul iradei, ziarul „Conservatorul” din București nu se sfia să afirme că este „cel mai mare succes pe care diplomația română l-a obținut de la război încoace”¹⁷.

Până în 1908 relațiile româno-turce vor cunoaște un curs ascendent în ciuda unor divergențe care mai persistau în problema vacăfurilor** și în stipularea termenilor unui nou acord comercial și al convenției consulare***.

Tendențele expansioniste ale Bulgariei și politica de apropiere a României față de Serbia au făcut ca relațiile româno-bulgare să rămână destul de reci până în 1907. Sofia nu a uitat multă vreme declarația lui Gh. Grigore Cantacuzino din 1903, fiind sigură că o viza în mod direct: „dacă statele balcanice într-o eventuală ciocnire își vor formula pretențiuni asupra Macedoniei să se știe că și România le are și că pentru afirmarea acestor pretenții – în cazul când se va tulbura «statu-quo-ub» – stă gata armata română”¹⁸.

Raporturile româno-bulgare vor cunoaște o ușoară ameliorare în 1905 când, datorită conflictului cu Grecia chiar Bucureștiul va face primii pași spre o apropiere. Urmează în 1907 vizita prințului Ferdinand al Bulgariei în România și încheierea unui tratat de comerț și navigație pe baza clauzei națiunii cele mai favorizate.

Relațiile României cu Serbia au devenit și mai strânse după înlăturarea lui Alexandru Obrenović, aservit total Vienei, și urcarea pe tron a lui Petru Karagheorghević (1903), care orientează politica externă a țării sale spre Franța și Rusia. În februarie 1903, ambasadorul Franței la Londra comunica

* În primele zile ale lunii mai 1905 în Camera italiană au avut loc manifestări de simpatie față de aromâni.

¹⁶ Alexandru Em. Lahovary, *Amintiri diplomatice (Constantinopol 1902-1906)*, București, 1935, p. 5.

¹⁷ „Conservatorul”, București, anul V (1905), nr. 106, p. 1.

** Litigiile existente în legătură cu despăgubirea foștilor proprietari musulmani din Dobrogea și care au trecut în imperiu după 1878.

*** Imperiul otoman voia să pună capăt regimului capitulațiilor de care beneficia România după Tratatul de la Berlin.

¹⁸ „Adevărul”, București, anul XVI (1903), nr. 4823 din 3 ianuarie.

ministrului său de externe o informație primită de la ambasadorul României, referitoare la unitatea de vederi a guvernelor de la București și Belgrad în ceea ce privea chestiunea Macedoniei. Cele două state erau hotărâte să nu tolereze Bulgariei obținerea celui mai mic profit¹⁹.

Austro-Ungaria dorea mult ca România să se apropie și de Grecia în ideea creării unei noi structuri politico-militare ce putea să contracareze alianțaruso-bulgară.

Raporturile româno-grecești au fost însă serios afectate de problema aromânilor din Macedonia. Grecia nu voia să recunoască sub nici un chip existența acestora ca naționalitate și susținea că aceștia au fost asimilați cu grecii²⁰. În felul acesta grecii erau majoritari în Macedonia și implicit Greciei i-ar fi revenit partea cea mai mare din provincie în eventualitatea unei împărțiri.

Trecând peste resentimente și din rațiuni diplomatice contactele româno-grecești au culminat cu întâlnirea de la Abbazia (iunie 1901) dintre regii Carol I și George. Scopul mărturisit al acestei întâlniri la cel mai înalt nivel a fost găsierea unei soluții pentru eliminarea discordiei dintre aromânii și grecii din Macedonia. În secret însă a fost abordată problema contracarării pretențiilor Bulgariei. S-a vorbit chiar de o convenție militară.

Apropierea n-a fost de lungă durată. Dacă Bucureștiul și-a respectat angajamentul și pentru o perioadă a încetat subvenționarea școlilor aromâne din Macedonia, guvernul din Atena și patriarhul din Istanbul au sprijinit pe ascuns acțiunile bandelor înarmate grecești care jefuiau satele locuite de aromâni. Ceea ce însă a înăspriț relațiile dintre cele două state, culminând cu ruperea legăturilor diplomatice a fost iradeaua din 1905 prin care aromânii erau puși pe picior de egalitate cu celelalte naționalități din Macedonia.

Patriarhul a protestat vehement, considerând decretul imperial o sfidare la adresa națiunii grecești și aceasta în ciuda recunoașterii oficiale a populației aromâne de către Sf. Sinod:

„Macedonia este locuită în toată întinderea ei de o numeroasă populațiune turcă, dar și de o populațiune, de asemeni numeroasă, compusă din greci, albanezi, români și de bulgari ortodoxi, care nu se disting de celelalte trei naționalități”²¹.

De fapt patriarhul va reacționa tot atât de ciudat – ca să folosim un eufemism – și atunci când sultanul va adopta constituția. Într-un raport detaliat din 31 iulie 1908, ambasadorul României la Istanbul, I. N. Papiniu, relatând despre mersul revoluției „junilor turci” consemnează și declarația

¹⁹ *Documents Diplomatiques Francais*, seria 2, vol. III, p. 108.

²⁰ Alexandru Em. Lahovary, *op. cit.*, p. 24.

²¹ *Discursurile lui Ion I. C. Brătianu*, p. 48.

pe care patriarhul a făcut-o marelui vizir „că regretă că sultanul a restabilit Constituția”²². „Aceasta este unica voce discordantă”²³, conchide semnatarul.

După recunoașterea oficială a aromânilor, patriarhul a continuat să sprijine bandele înarmate grecești, având în această privință tot concursul guvernului de la Atena. Jafurile și omorurile săvârșite în satele aromâne au indignat într-atât opinia publică românească, încât s-a ajuns ca replică la devastarea unor magazine grecești la București și la arderea unui steag grecesc la Giurgiu. La rândul său, guvernul, pe lângă protestele adresate la Istanbul, a procedat la expulzarea mai multor greci printre care și redactorul ziarului „Patris”²⁴. La 16 septembrie 1905, ambasadorul grec Tombazis a plecat în concediu, iar guvernul român a cerut lui Papiniu să procedeze la fel. Nu după multă vreme România a denunțat convenția de comerț cu Grecia, ceea ce a dus imediat la ruperea relațiilor diplomatice, situație care va dura până în 1911.

Analizarea succintă a implicațiilor diplomației românești în Balcani în intervalul 1903-1908 impune ca o concluzie firească aprecierea făcută de Ion I. C. Brătianu în ședința parlamentului la 18 decembrie 1908:

„Noi nu suntem un stat balcanic, nici geograficește, nici politicește. Am ieșit, din fericire, de mult din frământările în cari se găsesc încă vecinii noștri din Peninsula Balcanică; iar geograficește avem o pozițiune specială, care face caracteristica situațiunei noastre: suntem la gurile Dunării, dar din partea Occidentului.

Dar dacă nu suntem un stat balcanic, nu este mai puțin adevărat că nimeni, dar nimeni, nici mare, nici mic, nu este mai de aproape interesat la tot ce se întâmplă în Peninsula Balcanică; nici Austro-Ungaria, nici Rusia, nici o putere mare nu poate să urmărească cu interes mai viu și mai legitim ceea ce se întâmplă în această peninsulă...

Și care este punctul nostru de vedere în politica Peninsulei Balcanice? Noi suntem în primul rând interesați la liniștea și la echilibrul ei; voim echilibrul pe baza „statului quo» teritorial și voim pașnica ei dezvoltare fără jignirea nici unui interes și nici unui drept legitim al nostru”²⁵.

²² Biblioteca Națională, fond Brătianu, dosar 308, p. 2-3.

²³ *Ibidem*, p. 3.

²⁴ Ministerul Afacerilor Străine. *Documente diplomatice. Afacerile Macedoniei. Conflictul greco-român*. București, 1905, p. 59-85.

²⁵ *Discursurile lui Ion I. C. Brătianu, op. cit.*, p. 630-631.

DOCUMENTE DE ARHIVĂ REFERITOARE LA ATITUDINEA ITALIEI FAȚĂ DE RATIFICAREA TRATATULUI DE UNIRE A BĂSARABIEI CU ROMÂNIA (1920-1927)

Lector univ. dr. ADINA BERCIU-DRĂGHICESCU

Cunoașterea aprofundată a evenimentelor de politică externă din perioada 1918-1927, perioadă când au avut loc evenimente cruciale în istoria României a constituit unul din obiectivele istoriografiei românești.

Cercetarea acestei perioade de schimbări structurale când s-a încheiat procesul de formare a statului unitar român, când a avut loc recunoașterea sa pe plan internațional are o importanță deosebită pentru descifrarea sensurilor evoluției ulterioare a evenimentelor istorice internaționale la care a fost prezentă și România.

Printre evenimentele remarcabile ale anului 1918 s-a situat proclamarea independenței Republicii Moldovenești la 17 februarie 1918, care a deschis drumul desăvârșirii unității statale românești, marcat de cele trei date memorabile: 27 martie, 28 noiembrie și 1 decembrie 1918, unire la „patria mamă” a Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și Banatului.

Problema confirmării internaționale a acestor acțiuni a făcut obiectul cercetării istorice românești.

Dar despre Basarabia s-a scris mai puțin. Neglijată și trecută sub tăcere, după anul 1989 a sosit momentul când s-au putut da publicității cât mai multe informații, putând a avea astfel o cât mai limpede imagine asupra istoriei pământului românesc.

În acest sens, ne-am oprit asupra evenimentelor internaționale în care a fost angrenată România, respectiv ne-am oprit asupra jocului Marilor Puteri privind amânarea recunoașterii unirii Basarabiei cu România.

În ceea ce privește sursa folosită, este vorba de 46 de documente din perioada 1918-1927, reprezentând corespondența dintre Alexandru Em. Lahovari, ambasadorul României în Italia și I. G. Duca, ministrul afacerilor

străine al României, precum și extrase ale unor articole apărute în presa italiană contemporană. Acestea se află la DGAS și la Arhiva Ministerului de Externe.

În principal este vorba de tergiversarea de către Italia și Japonia a ratificării tratatului semnat de Marile Puteri la 28 octombrie 1920 la Paris prin care își dădeau acordul la unirea Basarabiei cu România, realizată deja prin voința românilor la 27 martie 1918.

Ratificarea tratatului s-a făcut de către Anglia și România la 19 mai 1922 și de către Franța la 11 mai 1924. După șapte ani, în 1925, cercurile moscovite atacau virulent în presă unirea Basarabiei cu Patria Mamă, susținând că acest act nu este desăvârșit din punct de vedere juridic atâta timp cât tratatul din 28 octombrie 1920 nu a fost ratificat de toate puterile semnatare.

Și într-adevăr, pentru a se legaliza, Tratatul trebuia semnat de încă o mare putere: Italia sau Japonia, care, sub diferite pretexte, amânau acest moment de o importanță vitală pentru România. Dintre cele patru mari puteri care au semnat la Paris la 28 octombrie 1920 tratatul care recunoaște în mod solemn drepturile suverane ale Statului român asupra Basarabiei populate în majoritate de români, doar două n-au ratificat încă acest document: Italia și Japonia².

Documentele cercetate reflectă receptarea de către Alex. Em. Lahovari a intențiilor și scopurilor care determinau Italia să nu-și pună semnătura pe un act cu care fusese de fapt de acord, în principiu, dar pe care îl amâna mereu, dând posibilitatea Japoniei să găsească scuze că nu-și va da semnătura sa decât după ce va vedea pe aceea a Italiei, atunci când de fapt nici nu ar mai fi fost nevoie de aceasta. Atitudinea Italiei și Japoniei întărea, indirect, încrederea Rusiei că Basarabia nu va primi acceptul tuturor Marilor Puteri pentru legalizarea internațională a unirii Basarabiei cu România. Astfel într-una din depeșe se arată foarte clar: „Din partea sovietelor se face următorul calcul: numai Marea Britanie și Franța au ratificat până astăzi atribuirea Basarabiei României. Nu se crede probabil ca Italia să acorde ratificarea sa și în același timp e probabil ca Japonia în schimbul avantajelor ce le-a obținut în Serbia să-și fi angajat în adevăr, cum a și fost anunțat să nu acorde ratificarea sa. În acest fel, chestiunea Basarabiei ar continua să rămână nerezolvată în favoarea Rusiei”³.

¹ Arhivele Statului, București, fond Kretzulescu, dosar 717, 1898, f. 101.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

De altfel U.R.S.S. afirma, prin reprezentanții ei în străinătate, că acest pas al României constituie o „încălcare a dreptului internațional” al său și continua să susțină prin Cicerin, comisarul poporului pentru afacerile externe al U.R.S.S., la șapte ani după hotărârea luată de Basarabia, la 27 martie 1918, că nu ia în considerație nici actul semnat de Anglia, Franța, Italia, Japonia și România la 28 octombrie 1920 la Paris, precum nici cel din 27 martie 1918 al basarabenilor. Și de asemenea că „eforturile românilor de a justifica prelungirea ocupării Basarabiei sub pretextul că plebiscitul s-a făcut deja, sunt sterile și nu trebuie decât să regretăm dacă ici colo se repetă încă aceste afirmații”.

Discuțiile și polemicile au depășit cadrul strict diplomatic, fiind preluate de ziarele din Italia, a căror poziție depindea de raportul de forțe dintre acestea și guvernul Italiei. Astfel ziarul „Times” publica o declarație prin care Japonia s-ar angaja să nu ratifice convențiunea privitoare la Basarabia până nu va fi ratificată de celelalte puteri semnatare.

Sovietele se mulțumesc cu această declarație și arată că ele sunt sigure că guvernul italian nu va ratifica convențiunea Basarabiei.

„Giornale d’Italia” a publicat o lungă declarație a ambasadorului sovietic prin care România era atacată și care conține „în același timp, amenințări deghizate la adresa Italiei în cazul când ea va ratifica” tratatul⁴.

În cele din urmă, ratificarea unirii Basarabiei cu România de către Italia s-a realizat la 7 martie 1927, când România a acceptat să facă o serie de concesiuni economice, dar și după acest pas URSS considera că „toate ratificările protocolului basarabeian nu vor fi recunoscute de URSS și nu vor schimba punctul de vedere sovietic în chestiunea basarabeiană. Protestând asupra ultimului pas al guvernului italian nu recunoaștem acestui act nici o forță obligatorie pentru URSS”⁶.

⁴ *Ibidem.*

⁵ *Ibidem.*

⁶ Arhiva M.A.E., fond 71, 1914, ER 1923-1924, dosar 22, f. 425.

MARTIRIUL ROMÂNILOR DINTRE PRUT ȘI NISTRU DUPĂ SEMNAREA ARMISTIȚIULUI

LIDIA BRÂNCEANU

Ca urmare a pactului Ribbentrop–Molotov, încheiat la 23 august 1939, în iunie 1940 Basarabia și Bucovina de Nord intrau în componența URSS. Patru ani mai târziu, conform art. 5 din Convenția de Armistițiu încheiată la 12 septembrie 1944, România era obligată să trimită în URSS toți cetățenii născuți în Basarabia și Bucovina de Nord, considerați de partea sovietică a fi cetățeni sovietici.

Asupra acestui punct și, mai ales, asupra stabilirii statutului de cetățean sovietic, în numele căruia era formulat ordinul, s-au purtat o serie de discuții, s-au schimbat, în scris puncte de vedere, între cei care făceau parte din Comisia Aliată de Control Sovietică cu Președenția Consiliului de Miniștri și membrii Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițului.

La 11 noiembrie 1944, Comisia Română pentru Aplicarea Armistițului a transmis obiecțiunea sa locțiitorului președintelui Comisiei Aliate de Control, general locotenent Vinogradov, într-un referat juridic bazat pe normele dreptului internațional privitoare la regimul naționalităților în cazul unor dezmembrări de teritoriu, situație valabilă și pentru România.

La 1 martie 1945, ignorând prevederile dreptului internațional, Președenției Consiliului de Miniștri din România i se cerea, în termeni categorici să înceteze discuțiile asupra modalității de efectuare a recensământului locuitorilor originari din Basarabia și Bucovina de Nord, deoarece problema era în exclusivitate de ordin intern a URSS și era rezolvată de legislația sovietică pe atunci în vigoare. Deci, România nu trebuia decât să se supună acesteia.

În ciuda acestui răspuns, partea română solicită noi explicații, ceea ce va duce la stabilirea unui schimb de informații, la 3 martie 1945, între membrii

Comisiei Aliate de Control sovietice și Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului care va avea ca rezultat aplicarea art. 5 conform punctului de vedere al U.R.S.S.

Documentele prezentate, aflate la Direcția Generală a Arhivelor Statului din București sunt revelatoare pentru martiriul la care au fost supuși românii originari din Basarabia și Bucovine de Nord.

1945, martie 1

*COMISIA ALIATĂ DE CONTROL SOVIETICĂ DIN ROMÂNIA
SE ADRESEAZĂ PREȘEDINTELUI CONSILIULUI DE
MINIȘTRI, CERÂNDU-I RAPIDA EXECUTARE A ART. 5 DIN
CONVENȚIA DE ARMISTIȚIU*

Conținutul: referitor la chestiunea cetățeniei basarabenilor și a locuitorilor din Bucovina de Nord

Comunică că proiectul înmănat de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, referitor la recensământul locuitorilor originari din Basarabia și Bucovina de Nord, care nu sunt supuși reîntoarcerii în URSS, nu mai necesită cercetarea Comisiei Aliate de Control, întrucât e chestiunea internă a URSS-ului și este rezolvată prin legislația sovietică în vigoare.

Respingând în acest mod proiectul recensământului mai sus menționat, Comisia Aliată de Control vă pune în cunoștință că sunt supuși reîntoarcerii în URSS toți cetățenii sovietici ce se găsesc în România.

În scopul celei mai rapide și complete executării a art. 5 din Convenția de Armistițiu, Comisia de Control consideră necesar:

1. Să se oblige toate ministerele și Marele Stat Major ca imediat să dea dispozițiuni organelor lor subalterne și Armatei de concediere din serviciu a tuturor cetățenilor sovietici și prezentarea lor la reprezentanțele Comisiei Aliate de Control la locul concedierii.

Tablourile cetățenilor sovietici ce se găsesc în serviciul în ministerul corespunzător, conform situației pe ziua de 25 februarie anul 1945, și copiile dispozițiilor date să se depună la Comisia Aliată de Control la 5 martie a.c.

2. Să se propună Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului să revoce dispozițiunea dată de încetarea repatrierii cetățenilor sovietici. Tabelele tuturor cetățenilor sovietici ce locuiesc în prezent pe teritoriul României să se depună la Comisiunea Aliată de Control la 10 martie 1945.

3. Să se dea dispozițiuni care obligă pe toți conducătorii de instituții și întreprinderi de stat și particulare ca imediat să concedieze din serviciu

toți cetățenii sovietici și în viitor – fără permisiunea Comandamentului sovietic - să nu-i primească la lucru cu prevenirea că pentru călcarea acestor dispozițiuni cei vinovați vor fi trași la răspundere judecătorească conform legilor vremurilor de război.

4. Să se elaboreze o deciziune dată de Guvern și anunțată în presă conform căreia cetățenii români, directorii de hoteluri sau proprietarii lor, care oferă locuință comună sau camere separate pentru cetățenii sovietici fără știrea Comandamentului Sovietic, precum și persoanele care concură la camuflarea (ascunderea) cetățenilor sovietici, vor fi trași la răspundere în justiție.

5. Să se oblige organele Ministerului de Interne ca în termen până la 15 martie a.c. să-i identifice pe toți cetățenii sovietici ce locuiesc pe teritoriul României și să-i prezinte, chiar forțat, reprezentanților Comisiei Aliate de Control.

Să se previe conducătorii organelor respective ale Ministerului Afacerilor Interne că dacă vor fi descoperiți după 15 martie a.c. de către reprezentanții sovietici – cetățeni izolați sovietici – care locuiesc în România și care n-au fost prezentați la Comisia Aliată de Control, cei vinovați vor fi trași la răspundere.

Fixând ultimul termen pentru identificarea cetățenilor sovietici ce locuiesc în România și prezentarea lor Comandamentului Sovietic, Comisiunea Aliată de Control este forțată să previe Guvernul Român că rezolvarea chestiunii despre cetățenii sovietici și în acel număr a celor originari din Basarabia și Bucovina de Nord intră în competența numai a Guvernului Sovietic și, de aceea, toate tentativele (încercările) revizuirii sau oricărei alte judecăți a chestiunii date în viitor nu va fi (sic) luate în considerare.

Despre măsurile luate de Dvs., fără întârziere înștiințați Comiunea Aliată de Control, depunându-se copiile dispozițiunilor și a deciziilor elaborate.

Locuitorul Președintelui
Comisiunii Aliate de Control
sș. Vinogradov
ss. Vasiliev

BIBLIOTECA PUBLICĂ „GENERAL TELL” DIN TÂRGU JIU

Lector univ. LIVIU GROZA

O veche și din păcate uitată tradiție românească cerea ca numele marilor personalități ale vieții politice să fie legate și de unele proiecte culturale, mai mult sau mai puțin ambițioase, care urmăreau întemeierea unor asociații literare, fundații culturale sau biblioteci publice. Unei astfel de inițiative orașul Târgu Jiu datorește existența unei biblioteci publice, care potrivit actului de donație și regulamentului inițial de funcționare din 1934 ar trebui să poarte numele generalului pașoptist Christial Tell. În anul amintit, unul dintre membrii familiei Tell, generalul Alexandru Christian Tell, a donat Primăriei Orașului Târgu Jiu, în memoria bunicului și a tatălui său, 3000 de volume pentru înființarea unei biblioteci publice. La această inițiativă s-a asociat și judecătorul Mihail Stănulescu din București, care a donat în aceleași condiții 1000 de volume.

Până la această dată s-au mai făcut încercări de întemeiere a unor biblioteci în Târgu Jiu prin strădania unor asociații de intelectuali din oraș. În 1879, un grup de tineri constituiți în societatea numită *Progressu*, „care între altele luând deciziunea pentru a institui în acest oraș o bibliotecă națională de unde să poată înlesni cărți ori cine ar avea dorință”¹, cerea la 25 ianuarie printr-o scrisoare adresată primăriei orașului Târgu Jiu „că dacă onor Primăria dispune de o cameră liberă în locul său să bine voiați a vă oferi pentru așezarea bibliotecii servind și ca sală pentru ședințele societății”². Astfel a luat ființă biblioteca primăriei care s-a îmbogățit ulterior prin achiziții repetate. În 1891 se constituie biblioteca de la Bumbești – Jiu³ cu modestul fond de 1000 de volume. Din inițiativa lui Jean Bărbulescu, directorul ziarului *Gorjanul*, în 1925 se pun bazele bibliotecii populare Al. Ștefulescu, cu sediul la redacția ziarului, donatori fiind Maria Titu Frumușanu, Jeny Bărbulescu, Ministerul de Interne și Casa Bisericii⁴. În

¹ Arhivele Statului, Gorj, fondul primăriei orașului Tg. Jiu, dosar 1, 1879, f. 22.

² *Ibidem*, f. 23.

³ „Șezătoarea săteanului”, anul I, 12 martie 1899, p. 402-403.

⁴ Arhivele Olteniei, anul IV, nr. 18, ian.-feb., 1925, p. 80.

Târgu Jiu au mai funcționat biblioteci pe lângă Liceul Tudor Vladimirescu, Liceul de Fete Ecaterina Teodoroiu și Școala Normală. Iuliu Moisil, împreună cu profesorii gimnaziului, organiza anual serbări câmpenești din ale căror taxe de participare se cumpărau cărți potrivite pentru elevi. Prin 1903 această bibliotecă a elevilor avea aproximativ 400 de volume. La aceste mai vechi inițiative s-a adăugat în 1934 și cea a generalului Alexandru Christian Tell.

Familia Tell a avut legături strânse cu orașul Târgu Jiu, ceea ce explică dorința unuia dintre membrii ei de a întemeia aici o bibliotecă. Generalul Christian Tell, participant la revoluția de la 1848, a fost căsătorit cu fiica clucerului C. Ștefănescu din Târgu Jiu, iar unul dintre fii săi, generalul Alexandru Tell s-a căsătorit cu Marieta Maior Claudian originară din același oraș. Paulina, una din fiicele generalului Christian Tell, a urmat aceeași tradiție și s-a căsătorit tot cu un gorjean, Niță Magheru, nepotul generalului Gheorghe Magheru, născut la Gilort. Al. Chr. Tell, care a îmbrățișat ca și tatăl și bunicul său cariera armelor, ajungând general, a vrut să conserve memoria familiei Tell în orașul Târgu Jiu prin înființarea unei biblioteci care să-i poarte numele. La șapte octombrie 1933, Al. Chr. Tell scria următoarele rânduri primarului orașului Târgu Jiu, Șerban Frumușanu:

Domnule Primar,

Subsemnatul Alexandru Christian Tell, magistrat, domiciliat în București, calea Victoriei nr. 177, ofer orașului Târgu - Jiu, o bibliotecă de aproximativ 3000 de volume de literatură, artă, filozofie, istorie, științe și filologie, pentru crearea unei biblioteci publice în orașul Tg. - Jiu.

Precizez că această bibliotecă este moștenită de mine de la defunctul meu părinte și că, dorind a crea o bibliotecă publică într-unul din orașele de provincie, gândul meu s-a îndreptat spre orașul dvs. cu care familia noastră a avut îndelungate legături și care este locul de origină al nostru. [...]

Pe lângă această donațiune a mea personală vă mai pot anunța, D-le primar, că în cazul realizării acestei biblioteci publice a orașului Tg. - Jiu, domnul judecătoriu Mihail Stănulescu din București, este dispus a dona și D-sa un număr de aproximativ 1000 de volume menite a mări primul fond al bibliotecii" [...]

Al dumneavoastră,
Al. Christian Tell

București, 7 octombrie, 1933⁵

⁵ Arhivele Statului, Gorj, fondul primăriei orașului Târgu Jiu, dosar 53, 1933, inv. 42, f. 3.

De fapt Al Chr. Tell a donat orașului Târgu Jiu, biblioteca familiei Tell. Printr-o nouă scrisoare, datată 8 ianuarie 1934⁶, Al. Chr. Tell cerea primăriei trimiterea unui delegat pentru ridicarea cărților, iar în același an prin decizia nr. 6903 a primăriei se angaja ca bibliotecar temporar Constantin Dobrovicescu Mihail⁷, ceea ce înseamnă că la această dată biblioteca era deja constituită. Cărțile au fost depozitate în casa doamnei Iunian, pe strada Sfântoiu, unde se afla și sediul „Asociației cercului intim”. Casa a fost construită în 1928, și a servit la început ca sediu pentru comerțul cu mașini și unelte agricole și ulterior ca bibliotecă.

În „Regulamentul de funcționare a bibliotecii publice”⁸ la punctul 4 se arată: „Scopul bibliotecii este de a pune la îndemâna oricărui cititor cărțile și revistele necesare pentru cultivarea minții, a întreține și a dezvolta gustul cititorului, înlezând astfel înălțarea nivelului cultural local”. Tot în „Regulament” se mai specifică: „Biblioteca se compune dintr-un număr de 3000 volume donate de urmașii defunctului General Tell, la care se vor adăuga cărțile aflate în biblioteca primăriei, contribuțiile eventuale cu cărți ale instituțiilor sau particularilor” [...] și va purta denumirea Biblioteca publică General Tell. Atâta timp cât a fost angajat C. Dobrovicescu Mihail ca bibliotecar, toate cărțile au primit ștampila „Primăria orașului Tg. Jiu, Nr.... Biblioteca G-ral Tell. Astfel cărțile din donațiile Tell, Mihail C. Stănulescu și magistrat Ion Augustin au pe lângă ștampilele donatorilor și pe cele ale bibliotecii „G-ral Tell”. În schimb, cărțile achiziționate după perioada 1934–1936, donația I. I. Căprescu, avocat din Târgu Jiu, cărțile de la Liceul Tudor Vladimirescu, de la Liceul de fete Ecaterina Teodoroiu și de la Școala Normală nu mai au această ștampilă probabil datorită faptului că nu a mai existat un bibliotecar care să le înregistreze, ci numai un custode al primăriei însărcinat cu supravegherea localului. Acțiunea de înregistrare și de clasificare sistematică a cărților, intrate în fondul Bibliotecii municipale din Târgu Jiu, a început abia prin 1964. Datorită condițiilor vitrege în care au stat și mai ales datorită faptului că multă vreme nu au fost înregistrate și catalogate multe cărți din fondul inițial au dispărut. Prin 1980 se mai păstrau doar 1100 de volume din donația Tell, alături de alte donații particulare (I. Augustin, I. Căprescu, M. Stănulescu) și din cărțile rămase din vechile biblioteci ale primăriei și ale liceelor și gimnaziilor din localitate.

⁶ *Ibidem*, f. 1.

⁷ *Ibidem*, f. 42.

⁸ *Ibidem*, f. 12 - 13.

Tematica fondului Tell este variată: filozofie, istorie, geografie, filologie, morală, drept, literatură franceză, italiană, spaniolă și germană. Judecând după vechimea unor ediții, e posibil ca unele volume să fi fost achiziționate de generalul pașoptist Chr. Tell sau de fiul său Al. Tell chiar din Franța. De exemplu: Honoré de Balzac, *Oeuvres complètes. La comédie humaine*. Premier volume, Paris, 1863; Théodore de Banville, *Contes poétiques*, Paris, 1882; Charles Baudelaire, *L'art romantique*, Paris, 1885; Alphonse Daudet, *Les femmes d'artistes*, Paris, 1889; Victor Hugo, *Oeuvres complètes. Poésies, odes et ballades*, Paris, 1838. Numeroase cărți au semnăturile celorlalți membri ai familiei: Ștefan, Paulina, Lily și Al. Al. Tell, fratele lui Al. Chr. Tell. Din lucrările de istorie, geografie și literatură română reiese însă că generalul Chr. Tell și urmașii săi, moștenitori succesivi ai acestei biblioteci⁹, erau interesați și de realitățile culturale ale țării. Pot fi citate aici câteva titluri: Vasile Alecsandri, *Pastels*, Bruxelles, 1902; Cezar Bolliac, *Poésies*. Traduites du roumain en prose et un vers francais, Paris, 1857; Dionisie Fotino, *Istoria generală a Daciei sau a Transilvaniei, Țării Muntenesci și a Moldovei*. Traducerea de George Lios, București, 1895; Ion Heliade Rădulescu, *Equilibru între autithese sau spiritul și materia*, București, 1859 - 1869; Iacob Negruzzi, *Scrieri complete*. Volumul 4. Teatru, București, 1859 etc. Pe unul din volumele de poezii ale lui Ion Heliade Rădulescu, *Scrieri alese d'ale lui I. Heliade*, București, 1909, se păstrează o dedicație a lui I. I. Heliade Rădulescu, fiul mareului scriitor și revoluționar român, care se pare că păstra legături de prietenie cu familia Tell: „Amicului meu, general Al. Tell, souvenir affectuos. I. I. Heliade Rădulescu, 1. ianuarie, 1910”.

Biblioteca municipală din Târgu Jiu mai conservă și un valoros și inedit fond de carte veche franceză, aproximativ 90 de volume, care prin strădania bibliotecii au devenit bunuri de patrimoniu. Sunt lucrări de morală, filozofie, religie, pedagogie, memorii și corespondență, tipărite în principalele centre tipografice ale secolului al XVIII-lea, Paris, Amsterdam, Lyon, Londra, Milano etc. Cele mai multe cărți au formatul în octavo, sunt legate în piele, se pare de același meșter, au chenar aurit pe coperti și se păstrează în perfectă stare, deși unele dintre ele au peste 200 de ani vechime. Judecând după felul unitar în care au fost legate, după tematica lor și după anii oarecum apropiați în care au fost editate se pare că aceste volume au aparținut unui singur posesor, bun cunoscător al limbii franceze, dar și un pasionat bibliofil.

⁹ Pentru alte detalii vezi Grigore Gr. Gugu, *Istoricul Bibliotecii Christian Tell*, lucrare de diplomă, Cluj, 1974.

Iată, citate aproape la întâmplare, câteva asemenea titluri: *Dictionnaire critique, pittoresque et sentencieux. Par l'Auteurs de la conservation avec soi même*, Lyon, MDCCLXVIII; *Pensées théologiques, relatives aux erreurs du temps. Par le R. P. Nicolas Jamin*, Bruxelles, MDCCLXXIX; *Lettres de Mademoiselle de Boismiran, recueillies et publiées par Madame de^m*, Paris, MDCCLXXVII; *Lettres de Madame du Montier à la Marquise de^m, sa fille, avec les reponses*, Lyon, MDCCLVII; *Les entretiens d'Ariste et d'Eugène. Nouvelle édition, avec l'approbation de Fontenelle*, Paris, MDCCLXVII; *Histoire civile et naturelle du Royaume de Siam, publiée par M. Turpin*, Paris, MDCCLXXI; *Instruction pastorale de Monseigneur L'Arch. Duc de Combray*, Paris, MDCCXV; *La veritable politique des personnes de Qualité en français et en italien*, Strasbourg, MDCCLXIV; *Essai sur le caractère, les moeurs et l'esprit des femmes dans différents siècles. Par M. Thomas*, Paris, MDCCLXXII etc. Pe aceste cărți nu există decât ștampila Bibliotecii Municipiului Târgu Jiu și un număr de înregistrare mai vechi, scris cu tuș negru, ceea ce înseamnă că nu au făcut parte din donația Tell. De menționat că donatorul, Al. Chr. Tell, a avut grijă ca pe cărțile sale să se aplice ștampila „Donațiunea General Tell”, iar bibliotecarul Constantin Dobrovicescu Mihail a pus la rândul său ștampila „Primăria orașului Tg. - Jiu. No...”, Biblioteca G-ral Tell”, ca de altfel și pe volumele donate de I. Augustin și M. Stănulescu. Unele lucrări poartă totuși ștampila Bibliotecii Liceului Tudor Vladimirescu, inaugurat la 4 octombrie 1898 în prezența lui Spiru Haret. E vorba de: *Platonis philosophi...*, Biponti ex Typographia societatis, ediție bilingvă, greacă și latină, în cinci volume, 1781–1784; *Sermons de morale, prechez devant le Roy par M. Fléchier, Evêque de Nîmes*, Tome premier, Bruxelles, MDCCXXXIII; *Dissertation sur l'existence de Dieu par M. Jaquelot*, A la Haye, MDCXCVII. E posibil ca aceste cărți să provină dintr-o bibliotecă particulară, inițial mult mai cuprinzătoare, iar posesorul acesteia din anumite motive să fi rămas necunoscut. Remarcabilă este însă strădania unor oameni de suflet de a întemeia un lăcaș de cultură închinat cărții.

**O CARTE MAI PUȚIN CUNOSCUȚĂ:
*ISTORIA MOLDOVEI ȘI VALAHIEI DE JEAN LOUIS CARRA,
PARIS, 1777***

IOAN SPĂȚAN,
Șef serviciu microfilme, Biblioteca Academiei Române

În primele zile ale lui octombrie 1777 – puțin înainte de asasinarea lui Grigore Ghica, – apare în vitrinele librăriilor din Passage des Panoramas, la Paris, o lucrare intitulată *Histoire de la Moldavie et de la Valachie, avec une dissertation sur l'état actuel de ces deux provinces, par M.C....qui a séjourné dans ces provinces*” (Paris, chez Sangroin, libraire, rue des Lombards, MDCCLXXVII, avec approbation et privilège du Roy, XXXII + 223 pagini).

O ediție precedentă, purtând inscripția „Jassy, au dépens de la Société typographique de Deux Ponts”, trece neobservată în Occident.

Autorul care semnează scrisoarea dedicată A.S. Serenissime, monseniorul Principe de Rohan, pusă în fruntea lucrării, cu numele său întreg, Jean Louis Carra, devenit istoric occidental și nu prin vocație, ocupase în cursul ultimilor șase ani, în diferite rânduri și sub diverse forme, opinia publică europeană.

Credem că este momentul ca înainte de a trece la subiectul nostru propriu-zis să spunem câteva cuvinte despre autorul lucrării de care ne ocupăm.

Jean Louis Carra, membru al Convenției și publicist, s-a născut în 1743 la Pont-de-Veyle (Rin) și a murit ghilotinat la 31 octombrie 1793. Înainte de revoluție a dus o existență extrem de aventuroasă, călătorind timp de 11 ani în Elveția, Germania, Italia, Turcia, Rusia, Anglia etc., fixându-se pentru scurt timp la Iași, unde, prin cunoștințe ciudate i se deschid porțile palatului princiar. Vreme de un an va ocupa postul de secretar al principelui Grigore Ghica și profesor al copiilor acestuia.

Revine în Franța unde este angajat într-o serie de funcții în preajma cardinalului de Rohan, obținând, în sfârșit, un post la Biblioteca Regală. În această perioadă i-au apărut mai multe lucrări din genurile cele mai diverse, unele fiind retipărite, în ciuda mediocrității lor. În 1789, Carra se aruncă cu ardoare în vâltoarea revoluției publicând un memoriu, *Orateur des état généraux*, ajuns nu peste mult timp la a 15-a ediție atât în Franța, cât și în Belgia, face parte din Adunarea alegătorilor din Paris și provoacă, printr-o moțiune, din 10 iulie, formarea unei gărzi cetățânești. Câteva luni mai târziu, pune bazele, împreună cu Mercier, autorul celebrului *Tableau de Paris*, unui jurnal democratic „*Annales patriotiques et littéraires de la France*”, din care primul număr a apărut la 15 octombrie. Mercier era anunțat ca principal redactor, din cauza celebrității sale, dar în realitate, Carra era cel care conducea și care alimenta, în mare parte, această publicație. Ea s-a bucurat de o mare popularitate în toate departamentele unde a apărut, în această perioadă a revoluției, revista fiind oracolul societății iacobine. Stilul era ușor și mai totdeauna plat; abundă însă în informații la zi, noutăți, în fapte de orice natură, și aceasta a fost fără îndoială una din cauzele succesului pe care l-a avut. Mult timp a fost consultată de cei care studiau Revoluția franceză. În același timp, Carra devine un revoluționar notoriu prin discursurile rostite de la tribuna sonoră a iacobinilor, unde, împreună cu Brissot făcea parte din grupul războinic. Își compromite însă singur popularitatea printr-o moțiune mai mult absurdă decât bizară, și care dă măsura inteligenței sale politice. În momentul când alungarea lui Ludovic al XVI-lea părea probabilă și apropiată, în plin Club al iacobinilor, propune candidatura ducelui de York la tronul Franței. Propunerea a stârnit indignarea întregii adunări, iar nefericitul orator a trebuit să părăsească clubul. Peste puțin timp a fost bănuțit a face parte dintre agenții pe care diplomația vechiului regim îi întreținea în număr destul de mare. Călătoriile, aventurile și mai ales propunerea sa au dat o aparență fondată acestei supoziții. În același timp însă Carra a rămas un revoluționar de prim rang, militând pentru înarmarea poporului, fiind unul dintre primii care au denunțat în publicația sa existența faimosului comitet austriac.

Dar aventurile sale în politică îl duc la noi greșeli. Publică manifestul ducelui de Braunschweig¹ și, printr-o coincidență stranie, și un mic articol prin care și-a semnat singur condamnarea la moarte:

„Nimic mai stupid decât cei care cred sau lasă să se creadă că prusacii se gândesc să-i distrugă pe iacobini, și care n-au înțeles că tocmai acești iacobini sunt dușmanii cei mai înverșunați ai Casei de Austria și prietenii

¹ Proclamație semnată și lansată la Koblenz la 25 iulie 1792 de ducele Carol Wilhelm Ferdinand de Braunschweig, general șef al armatelor prusiene și austriece, în numele puterilor coalizate.

statornici ai Prusiei, Angliei și Olandei... Ducele de Braunschweig este cel mai mare soldat și cel mai mare călător politic al Europei. Nu-i mai lipsește decât coroana, nu zic pentru a fi cel mai mare rege din Europa, ci pentru a fi restauratorul libertății pe continent. Dacă sosește la Paris, pun rămășag că primul său demers ar fi să vină la iacobini să le pună boneta frigiană. Domnii de Braunschweig, de Brandenburg și de Hanovra au ceva mai multă minte decât domnii de Bourbon sau de Austria".

Acest articol a apărut la 25 iulie 1792, ziua când Braunschweig publica *Manifestul* său. De data aceasta distratul jurnalist a avut ghinion.

Cu puțin timp înainte aderase la grupul ministrului Narbonne, care a avut năstrușnica idee de a oferi coroana Franței lui Braunschweig. Cuistine² a fost ales pentru această misiune, dar prințul a refuzat și, bineînțeles, acest fapt a fost aflat și de Ludovic al XVI-lea. Carra a avut vreun amestec efectiv în această intrigă? Este dificil de aflat, afirmă istoricii. Sigur este că articolul său lasă să se înțeleagă aceasta. Cu toate acestea el participă la reuniunea care pregătește revoluția de la 10 august, a fost ales deputat în Convenția Națională de două departamente. Optează pentru Saône-et-Loire, votează în procesul lui Ludovic al XVI-lea pentru condamnarea la moarte fără drept de apel, dar în rest nu are un rol important în adunare. Cu puțin timp înainte avea să fie numit de către ministrul Roland unul dintre conservatorii Bibliotecii Naționale, pentru zelul său mai mult decât pentru talent, după propriile expresii ale doamnei Roland. Firește, s-a atașat în acest moment girondinilor, pe care îi secolunda, ca jurnalist și ca reprezentant în luptele împotriva montagnarzilor și Comunei pariziene. Atacat virulent de Marat, Bentabole, Robespierre etc., acuzat de înțelegere cu ducele de Braunschweig, el a fost redus la tăcere de partidul său, tocmai când era în misiune la Blois pe timpul revoluției din 31 mai - 2 iunie 1793. Rechemat, câteva zile mai târziu, a fost acuzat de opoziție contra girondinilor, condamnat la moarte la 30 octombrie și executat în ziua următoare.

Dintre lucrările sale, uitate de altfel, cităm câteva: *Système de raisons ou le Prophète philosophe* (Londra, 1775; Paris 1791); *Histoire de la Moldavie et de la Valachie* (Paris, 1777; Neuchâtel, 1781); *Essai sur la nautique aérienne* (1784), o cărticică prin care își face iluzii că ar fi descoperit, teoretic, mijlocul de dirijare al baloanelor; *Mémoires historiques*

² Adam Philippe Cuistine (1740-1793), general francez, deputat în 1789 în Statele Generale, general șef al Armatei de Nord, condamnat la moarte de Tribunalul Revoluționar după înfrângerea de la Mainz ca având legături cu inamicul.

et autentiques sur la Bastille (1790, 3 vol.); *Histoire de l'ancienne Grèce*; *Nouveaux principes de physique*; disertații despre magnetismul animal, lumină, electricitate etc.

*

* * *

În discursul preliminar al *Istoriei* sale, Carra mărturisește că „timpul de un an n-a putut să-mi ajungă pentru a cunoaște amănunțit moravurile moldovenilor”³. Aceasta nu-l va împiedica totuși de a aduna, în cursul relațiilor eteroclitice, un material hibrid, suficient pentru o lucrare istorică, sub paravanul căreia va putea să-și etaleze rănilor sufletești, necicatrizate încă, și, în „considerațiunile” asupra stării actuale a principatelor Moldovei și Valahiei, să desfășoare o colecție de invective și calomnii contra Prințului, fostului său stăpân, a curtenilor, a locuitorilor și a pământului care vreme de un an i-a oferit o largă și sinceră ospitalitate.

Lucrarea e destul de cunoscută pentru a stăruie asupra metodei originale, asupra tonului înveninat, a distribuției și calității materialului, care o disting de scrierile cu caracter istoric ale compatrioților lui Carra de la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Acest șarlatan al condeii, cum, mai târziu, în epoca tulbură a Revoluției, după cum am văzut, va fi un șarlatan al tribunei, în cursul peregrinărilor sale în Europa Centrală și Răsăriteană știuse cu inteligență să-și aranjeze – mai ales în sferele publicistice – prietenii profitabile.

Astfel, înainte ca lucrarea să iasă de sub tipar, o publicație citită în întreaga Europă a acelei epoci, „*Gazette de Deux Ponts*” imprimată în orașelul cu același nume din Palatinat, publică sub titlul *Nouvelles diverses* la 25 sept. 1777, pag. 614-615, un fragment din manuscrisul lui Carra, precedat de următoarea introducere:

„În lipsă de noutăți mai importante, vom înfățișa aici câteva trăsături proprii a caracteriza popoare cunoscute. Le desprindem dintr-o lucrare care nu e încă publică, *Histoire de la Moldavie et de la Valachie*, scrisă de domnul Carra, care a rezidat în aceste provincii. Articolul *Populația și moravurile* răspunde în special caracterului gazetei noastre.

Urmează extrasul, care continuă în numărul din 6 oct., pag. 637-639, și se termină la 13 oct. 1777, pag. 654, cu următoarele lămuriri ale direcției:

„Am promis câteva detalii asupra climatului, solului, agriculturii etc., ale Moldovei și Valahiei. Aceste amănunte care sunt încă noi pentru cititori

³ *Histoire de la Moldavie et de la Valachie avec une dissertation sur l'état actuel de ces deux Provinces*. Par M.C.... qui a séjournée dans ces Provinces, Jassy, 1777, Discours préliminaire, p. 29.

ne par proprii pentru a-i despăgubi de sărăcia de noutăți din ultimul timp. Ele sunt preferabile umpluturilor inutile care pun la contribuție protocolul tuturor Curților".

Această manevră a autorului – căci putem crede că fragmentul de manuscris a fost pus la dispoziția gazetei de Carra însuși – țintea netăgăduit să creeze lucrării, sub tipar încă, o atmosferă favorabilă și să dea numelui său un lustru de actualitate.

După o tăcere aproape generală în jurul lucrării, în primele luni ale anului 1778, ne întâmpină următoarea notiță publicată de periodicul literar al lui Mensel, „Erfurther Gebrhorte Zeibungen”, numărul din mai 1778:

„O nouă scriere a autorului fecund, variat și de talent inegal, J. L. Carra, are ca subiect istoria a două principate puțin cunoscute Europei, Moldova și Valahia... Documentarea, săracă și lipsită de metodă a lucrării de față, știrbește interesul pe care l-ar putea oferi, într-o anumită măsură, ultimul capitol care tratează despre starea actuală, politică, socială, economică etc. a acestor provincii îndepărtate”.

În luna următoare, iunie 1778, apare o recenzie mai detaliată a acestei lucrări în „Journal Encyclopedique et Universel” tipărit la Bouillon, orașel fortificat din Belgia, tomul IV, partea a III-a, pag. 418-426.

Acest articol anonim va provoca o polemică înveninată între autor – probabil sub pavăza unui necunoscut – și un personaj pe care-l vom prezenta în decursul acestui studiu.

Iată, în sinteză, această dare de seamă, ca să-i spunem așa:

„S-ar putea căuta poate mult și zadarnic originea popoarelor care, cele dintâi, au locuit Valahia și Moldova. Fără pretenții de a ne prezenta descoperiri noi, domnul Carra face numai observația că la începutul Imperiului roman aceste două provincii nu erau mai bine cunoscute decât sunt azi țările sălbatice din fundul Americii”.

Urmează câteva considerații așa-zise istorice din cartea lui Carra:

„Romanii, care aveau despre aceste locuri aceeași idee pe care o aveau azi despre Cayenne sau insulele Antile, transmisese ră acolo o colonie formată din drojdia orașelor principale ale imperiului și din Grecia. De altfel, nici Roma n-avusese fondatori de o origine mai nobilă; însă libertatea care înalță sufletele, o făcuse stăpâna lumii, pe când nenorociții transplantați în Moldova, nefiind decât sclavi, în cea mai mare parte condamnați pentru diferite delictе, au transmis descendenților viciile și lașitatea lor”.

Se continuă apoi cu fragmente din istoria lui Carra, după care se spune:

„Abia sub celebrul medic Mauro Cardato începe în această țară domnia grecească. Familiile Cantemir, Blancovan (sic!), Ghika au guvernat de asemeni aceste provincii. Se știe că ultimul prinț din casa domnitoare Ghika

a fost decapitat de curând din ordinul Curții otomane, domnul Carra scriind istoria sa înaintea acestei tragice revoluții; să sperăm că la a doua ediție a lucrării sale va adăuga această anecdotă care înseamnă o epocă din istoria politică a Moldovei și va face cunoscută politica sângeroasă a despotului de la Constantinopol.

De altfel aflăm de la domnul Carra că toate aceste familii de tirani subordonați n-au mai multe drepturi la Scaun decât cel din urmă negustor sau meseriaș creștin-grec destul de bogat, pentru a satisface lăcomia marelui vizir sau a reis-efenzilor, singurii care pot înlesni ocuparea lor".

Urmează ceremonia investirii Prințului, extrasă din lucrare:

„Din josnicia și slugărnicia acestui discurs se vede în ce degradare și slugărnicie au căzut grecii de când sunt supuși sclaviei turcești. În adevăr, istoria tuturor acestor prinți nu prezintă decât o serie de sclavi încoronați, și n-ar fi deloc interesantă, dacă n-ar fi folositor de a înfățișa, din timp în timp, oamenilor care n-au pierdut toată libertatea lor, tablourile ignoranței sclaviei, după cum în vechime spartanii, ca să inspire copiilor oroarea beției, le expuneau privirilor lor iloți abrutizați de excesele vinului.

Singurul dintre acești prinți care merită să fie distins e celebrul Dimitrie Cantemir, căruia îi datorăm *Istoria Otomană*".

(Recenzentul povestește, după Carra, gestul lui Petru cel Mare față de Cantemir, din iulie 1711, de la Prut⁴.) Și în continuare:

„Se poate imputa domnului Carra puțina osteneală ce și-a dat pentru a stabili o legătură între faptele istorice, și că a fost preocupat mai mult de ideea de a instrui pe cititor de a-l interesa prin pitorescul narațiunii sale, dar e foarte cu puțință ca această confuzie ce se remarcă în lucrarea sa să provină de la mulțimea de case domnitore care s-au succedat rând pe rând la acest guvernământ nestatornic și despre care ar fi fost mai ușor de făcut istorii populare decât una generală.

Inconvenientul aceste diviziuni a capitolelor pe familii e că avem impresia că autorul a adunat mai curând materialul decât l-a utilizat; ne mai rămâne un reproș: autorul a anunțat prin titlul său mai mult decât ne oferă. Partea politică și geografică a acestei lucrări merită elogii. Domnul Carra a știut să unească fericit interesul și exactitatea indicându-ne locul unde zac rămășițele lui Ovidiu".

(Urmează extrasul asupra lui Ovidiu, Cetatea Albă etc.) după care:

„Trebuie să avem încredere în ceea ce spune autorul. Acest scriitor respectat e cunoscut sub o lumină avantajoasă în republica literelor prin lucrări de filozofie, politică și poezie, ce au dovedit că el reunește talente foarte variate".

⁴ După pacea de la Vadul Hușilor din 22 iulie 1711, vizirul a cerut extrădarea lui Dimitrie Cantemir socotit trădător de către turci, dar Petru a respins categoric această cerere. Domnul Moldovei l-a urmat pe țar în Rusia, de unde nu s-a mai întors niciodată.

O altă prezentare mai concisă și obiectivă întâlnim, câteva săptămâni mai târziu, în gazeta pariziană cu pronunțat caracter literar „Le Journal de Paris”, anul al doilea, din 22 septembrie 1778:

„Moldova și Valahia sunt două provincii ale Imperiului otoman în Europa. Ele sunt guvernate de prinți particulari, numiți și destituiți de sultan, sau mai bine zis de vizirul său, după bunul său plac. Tronurile cumpărându-se de obicei destul de scump, acești despoți se răzbună cu vârf și îndesat asupra supușilor lor de vexațiunile Sublimei Porți. Clima și solul acestei provincii sunt excelente însă despotismul și spiritul de jaf au înăbușit totul acolo.

Autorul acestei lucrări a fost însărcinat cu educarea fiilor Prințului Moldovei și cu corespondența franceză a acestui suveran, timp de un an”.

Urmează fragmentul din Carra privitor la Ovidiu și Cetatea Albă. Un locuitor ar fi asigurat pe autor că Ovidiu compusese mai multe poeme în limba moldavă. Alt extras referitor la finanțele provinciilor, la justiție, la ceremoniile de investitură a prinților, obiceiurile poporului etc.

„Autorul se desfată privind dansurile femeilor. Cu cojoacele lor sălbatice și gesturile dezordonate ele au aerul de automate. Cât despre strălucirea Curții, ceea ce urmează ne poate oferi o idee”.

(Descrierea, după Carra, a palatului prințului care a servit de grajd și de infirmerie armatelor rusești în ultimul război: gazete vechi înlocuiesc geamurile sparte; apartamentele vaste și goale; zgârcenia prințului, economia Curții etc.).

Critica elogioasă făcută de gazeta belgiană publicată la Bouillon îl stimulează pe Carra, abil antreprenor de publicitate, să răspundă printr-un articol privitor la Grigore Ghica, al cărui secretar fusese și care-i oferă prilejul neașteptat să lanseze săgeți înveninate împotriva câtorva curteni, și în special a postelnicului Ventura, pe care-l indică de autor direct al asasinatului fostului domn al Moldovei.

Articolul apare în numărul din 15 noiembrie 1778, tomul VIII, partea I, al periodicului „Journal Encyclopedique” din Bouillon, sub titlul *Notice sur Grégoire Ghica Hospodar de Moldavie, communiquée aux autours de ce journal par M. Carra*, pp. 129-135. El începe astfel:

„Am citit, domnilor, în jurnalul d-voastră din 15 iunie trecut extrasul ce ați făcut din Istoria Moldovei și a Valahiei. Trebuie să vă mulțumesc pentru elogiile ce ați binevoit a-mi da cu acest prilej; vă sunt însă infinit mai recunoscător pentru observațiile critice ce ați făcut lucrării; acestea sunt foarte judicioase și voi ști să mă folosesc de ele. În loc de a mă scuza de defectele mele, printr-un discurs de stil, voi încerca să despăgubesc pe cititorii d-voastră prin detalii noi ce-i vor interesa fără îndoială, fiindcă se referă la epoca foarte recentă a sfârșitului tragic al prințului Grigore Ghica”.

(După autor, avariția și ambiția prințului au fost cauzele directe ale morții lui dramatice.)

Un alt răspuns, cu totul neprevăzut, la același articol al gazetei din Bouillon, de la 15 iunie 1778, apare în anul următor, la Viena, sub formă de broșură și sub titlul: *Lettre à Messieurs les auteurs du journal de Bouillon sur le compte qu'ils ont rendu d'un livre intitulé Histoire de la Moldavie et de la Valachie* (Vienne, 1779, chez Trattner, 46 pages).

Autorul acestui răspuns, Raicevich, agentul austriac de mai târziu în Principate, cunoscut prin lucrarea sa, *Observații istorice naturale și politice privind Valahia și Moldova* (Napoli, 1778), apără în aceste pagini, devenite mai târziu foarte rare, memoria nefericitului prinț decapitat, distruge cu o vervă mișcătoare și puternică valoarea istorică și logică a documentelor lui Carra, atacă cu vigoare pe autor și opera acestuia:

„Lucrarea nu merită decât disprețul general, genealogia, acțiunile, intrigile prinților Moldovei și Valahiei când contra Porții, când contra polonezilor, când contra rușilor, și toate anecdotele alăturate, nu sunt decât o rețea infamă de anacronisme, absurdități și copilării" (pag. 27).

„Carra nu crede că prințesa domnitoare ar fi știut să scrie și să citească. Vă mărturisesc, domnilor, că răbdarea mea e la limită. Dar nu voi să mă înjosesc pentru a-mi exprima în fața unui pedant de speța acestuia, toată indignarea de care-i capabil acest onest, văzând cât de nepoliticos și grosolan sunt tratate persoanele de un rang atât de înalt. Dacă acest impertinent ar fi avut fericirea să cunoască pe această prințesă, ar fi văzut cât de mult se distinge prin frumoasele sale calități de spirit și de inimă, care fac onoarea sexului și națiunii sale" (p. 28).

„Carra, plătit de Grigore Ghica cu 2000 de piaștri fu nevoit să părăsească Moldova; dar de această nenorocire n-ar fi trebuit să încredințeze nici pe prinț, nici pe moldoveni; izgonirea lui de la Curte o datorește indiscreției cu care predica elevilor săi ateismul și calomniilor cu care împrășca administrația civilă și religioasă a unei țări pe care nu o cunoștea încă. Un prinț care iubește artele, care onorează cu protecția sa științele și pe savanți, mai ales într-o țară atât de puțin civilizată, un prinț care vrea legi pentru a încătușa el însuși pretinsul despotism, și pentru care a adoptat hotărârile sale și ale miniștrilor săi regulilor unei justiții exacte, e un prinț, domnilor, pe care răutatea și perfidia cea mai subtilă n-ar putea-o ponegni" (p. 39).

Engel afirmă că Sulzer, autorul *Istoriei Daciei Transalpine*, candidase la postul de consul austriac în Principate și păstrase speranțe solide de reușită, din spirit de răzbunare răutăcioasă împotriva rivalului său Raicevich, ar fi însărcinat pe un prieten să răspundă acestei broșuri. Replica ar fi apărut în

același an, 1779, sub titlul *Réponse au libelle diformatoire, qui a pour titre Lettre à Messieurs les auteurs* etc. (Varșovia, 1779, chez Jaques Babloski).

Nici bibliografiile, nici ziarele epocii nu menționează această scriere. În 1781, lucrarea lui Carra reapare la Neuchâtel, îndreptată și îmbogățită cu memoriile domnului B (generalul rus Bowr).

După un avatar vijelios și colorat, autorul, prins în vârtejul revoluționar, după cum am văzut în paginile noastre de început, își multiplică activitatea dezordonată între o gazetărie pretențioasă și superficială și o oratorie de răspântie, interesată și goală.

Gazeta sa „*Annales politiques et litteraires de France*” va dispărea cu doi ani înaintea autorului.

Suspectat de complicitate cu Braunschweig și alți inamici externi ai Franței, condamnat de Tribunalul Revoluționar, autorul va sui scările eșafodului la 31 octombrie 1793, după cum am văzut, două săptămâni după ghilotinarea nefericitei Maria Antoaneta, pe care, în zilele tragice din august 1792, o împroșcase cu nămolul prozei sale veninoase și pedante.

În Biblioteca Academiei Române există următoarele ediții din *Istoria Moldovei și Valahiei*:

- Iași, 1777;
- Neuchâtel, 1781;
- Frankfurt, 1789;
- Nürnberg, 1821;
- București, 1857.

LE COURRIER DES BALKANS (1904-1911), BIBLIOGRAFIE ANALITICĂ

LUMINIȚA VOICU

Apărută la începutul secolului, publicația LE COURRIER DES BALKANS s-a dorit a fi un exponent al intereselor românești din Turcia.

În cei șapte ani de publicare, revista a avut 164 de numere, astfel că de la primul număr până la 134 apariția sa a fost regulată, adică săptămânal, în fiecare zi de duminică, după care, din diferite motive, au fost și perioade de pauză, dar și perioade în care s-a respectat ordinea de început.

Primul număr a ieșit de sub tipar pe data de 23 mai - 5 iunie 1904, are 8 pagini, prețul era de 20 centime și se află sub direcția Societății de cultură intelectuală macedo-română.

Pe perioada 23 mai (5 iunie) 1904 - 3 (16) aprilie 1905, adică de la numărul 1 la 38, redactorul șef al revistei a fost Nicolae Papahagi, care semna în acest timp cele mai multe articole și se ocupa și de publicarea unor cărți istorice despre românii din Macedonia, a unor studii vizând această problemă.

Începând cu nr. 39, din 10 (23) mai 1905 până la ultimul, 164, din 20 ianuarie (2 februarie) 1911, redacția revistei a fost asigurată de un comitet, iar apariția ei a fost stabilită la data de 10, 20 și 30 a fiecărei luni.

Sediul redacției și al administrației publicației a fost, mai întâi, în strada Arcului, nr. 14, după care, începând cu nr. 39, din 10 (23) mai 1905, acesta s-a mutat în Calea Rahovei, nr. 29.

În primul număr al revistei în care a fost publicat programul și scopurile acesteia, redactorul șef, Nicolae Papahagi, exprima clar motivele care au condus la apariția acestei publicații:

„Noi suntem un popor care trăiește de multe secole în Macedonia, Epir, Albania și Thesalia. Originea noastră este latină, cum latine sunt și idiomul și numele noastre. Între noi ne spunem români cu toate că străinii

ne dau numele de valahi și cel de cuțo-valahi. În ciuda vicisitudinilor care au bulversat de atâtea ori Peninsula Balcanică, noi am conservat intacte, de-a lungul timpului, caracterul etnic propriu, cu obiceiurile și datinile noastre, tradițiile și legendele noastre, costumele noastre naționale, limba noastră, modul nostru de a trăi, care ne diferențiază în mod profund de celelalte naționalități care locuiesc în Macedonia. (...) Noi suntem români și vrem să rămânem așa. Drepturile noastre de existență ca națiune în Turcia, nu trebuie să depindă de plăcerea sau de interesele Atenei și ale Fanarului. (...) Interesele noastre în Turcia sunt de ordin național, economic și social. (...) Vrem să încercăm să demonstrăm, în folosul străinilor, că problema românilor din Macedonia este, în mod esențial, pentru acest regat o problemă de interes și chiar de interes superior".

Colecția publicației LE COURRIER DES BALKANS, aflată la Biblioteca Academiei, mi-a fost pusă la dispoziție grație colectivului acestei instituții. Cu o singură excepție, acesta fiind nr. 121, colecția este completă, iar numerele 119 și 120 se află în dublu exemplar.

În ceea ce privește structura prezentului material, acesta este realizat pe probleme, toate referitoare la românii din Macedonia, iar în cadrul problemelor ordonarea este alfabetică.

Capitolul numit ISTORIE conține articole ce se referă la Macedonia, cauza și situația economică a românilor din Macedonia de-a lungul timpului.

Capitolul următor, VIAȚA POLITICĂ, cuprinde articole referitoare la Constituția Turciei, Parlamentul Otoman și problema albaneză.

RELIGIE. ÎNVĂȚĂMÂNT, un capitol bogat, care s-a bucurat de o mare atenție din partea personalităților, și nu numai, acelor timpuri cuprinde articole cu referire strictă la interesele religioase și de învățământ.

Capitolul PRESA ȘI APARIȚII EDITORIALE, la fel de bogat ca și precedentul, conține articole preluate/comentate din presa străină, românească și grecească, precum și fragmente din studiile istorice despre românii de la Pind și semnaleză aparițiile editoriale în problema comunității românești din Turcia.

Capitolul CORESPONDENȚĂ este alcătuit din articole care reprezintă scrisori adresate Patriarhului Ioachim al III-lea și scrisori primite din Macedonia în care sunt anunțate diferite evenimente.

La capitolul DIVERSE se pot enumera întrunirile, discursurile, declarațiile, înțelegerile, aniversările, congresele, conferințele, inaugurările, expozițiile, mitingurile și protestele care au avut ca punct de plecare situația românilor din Macedonia.

Ultimul capitol, INFORMAȚII, rubrică permanentă a revistei, cuprinde date despre atentate, comemorări, decese, construirea de școli și biserici, numiri de directori, vizite etc.

Articolele care constituie capitolele VIII. DIVERSE și IX. INFORMAȚII, considerând că nu prezintă o importanță deosebită, fiind date de informare secundară, au fost alcătuite prin semnatarea anului de apariție al publicației, numărul în care au fost tipărite și paginile între care sunt cuprinse notele respective.

Lucrarea de față constituie un instrument de lucru pentru cei interesați de cauza românilor din Macedonia de la începutul secolului al XX-lea și de eforturile făcute de cei din țară pentru ameliorarea situației lor.

Scopul revistei și obiectivele urmărite sunt cuprinse în următoarele articole:

1. Papahagi, Nicolae. *Interesele noastre*. An I, nr. 1, din 23 mai (5 iunie) 1904, pag. 2.

Dacă nu există revendicări politice de formulat, atunci există interese de apărut, interese care nu sunt decât legitime și serioase. Interesele României în Turcia sunt de ordin național, economic și social.

2. *Programul nostru*. An I, nr. 1 din 23 mai (5 iunie) 1904, pag. 1-2.

„Suntem un popor care numără aproape un milion de suflete în Turcia”.

Vrem să avem școlile noastre naționale, clerul nostru național ca și grecii, bulgarii, sârbii, armenii din Turcia”.

3. *România și Macedonia*. An I, nr. 1, din 23 mai (5 iunie) 1904, pag. 2-3.

Pentru că în Turcia există o populație de origine română, redacția ziarului ține să afirme că doresc să conserve caracterul etnic al acestei populații, că va depune eforturi pentru dezvoltarea acesteia în concordanță cu populația din țara-mamă, pentru a rămâne cultura așa cum este: românească”.

II. ISTORIE

II. A. MACEDONIA

1. Leonte, preșdinte al Societății de cultură intelectuală macedo-română. *Câteva constatări*. An VI, nr. 137, din 10 (23) ianuarie 1909, pag. 1-3.

Succesul operei reformatoare începută în Turcia înseamnă necesitatea unei reconcilierii generale a grecilor, românilor, bulgarilor, sârbilor, albanezilor, turcilor.

2. *Problema macedoneană*. An III, nr. 80, din 30 august (12 septembrie) 1906, pag. 5-6.

Sunt redate pasaje din articolul lui Anatole Leroy-Beaulieu, publicat în „*Courrier Europeen*”, în legătură cu conflictul naționalităților din Macedonia.

3. *Situația din Macedonia*. An VI, nr. 138, din 20 ianuarie (2 februarie) 1909, pag. 1-2.

Ziarele turcești se declară neliniștite de reînceperea luptei de rasă în provincia Macedonia a Imperiului otoman.

II. B. CAUZA ROMÂNILOR DIN MACEDONIA

1. *Amenințări deșarte*. An II, nr. 41, din 30 mai (12 iunie) 1905, pag. 2-3.

Ziarele grecești sunt uimite că Patriarhia ecumenică n-a protestat împotriva recunoașterii oficiale a comunității românești din Turcia.

2. *Argumentele grecilor*. An II, nr. 60 din 20 decembrie 1905 (2 ianuarie 1906), pag. 1-2.

Dacă românii au luptat cândva alături de greci este pentru că idealul politic al ambelor popoare creștine, supuse dominației otomane, era comun.

Idealul s-a schimbat astăzi: populațiile creștine din Turcia nu vor să fie incluse în statul grec.

3. *Cheia unei enigme*. An IV, nr. 114, din 30 octombrie (12 noiembrie) 1907, pag. 1-2.

Grecii doresc să repare o greșeală comisă de Patriarh în 1903, care constă în adresarea unei note Marilor Puteri de la Constantinopol, unde se menționa existența românilor în Macedonia. Acest lucru se poate repara astfel: sub raportul limbii sunt români, dar sub toate celelalte raporturi sunt greci sau ar trebui să se simtă greci.

4. *Cuvântul „cuțo-valah”*. An III, nr. 66 din 10 (23) martie 1906, pag. 1-3.

De mai mult de 10 ani numele de „cuțo-valah” nu a fost folosit, iar acum există obiceiul de a-i desemna pe românii din Macedonia cu acest nume. Doar cei ce citesc ziarele grecești știu cine sunt „cuțo-valahii”; românii din Macedonia nu știu că acesta este numele lor.

5. *Desinit in Piscem*. An II, nr. 44 din 10 (23) iulie 1905, pag. 1-2.

În Macedonia există o agitație artificială, provocată de propaganda grecească, ce încearcă să se reorganizeze pe motiv că influența sa să diminuează văzând cu ochii.

6. *Elocvența cifrelor*. An II, nr. 43 din 20 iunie (3 iulie) 1905, pag. 1-2.

Crearea școlilor românești a întâlnit opoziția cea mai înverșunată din partea clerului fanariot și din partea tuturor agenților propagandei grecești. „Le Courier des Balkans” dezvăluie toate uneltirile perfide ale grecilor.

7. *Ceva ilogic*. An II, nr. 47 din 10 (23) august 1905, pag. 1-2.

Propaganda grecească, susținând că posedă forța morală în Macedonia, că exercită un farmec irezistibil prin trecutul glorios al Eladei; prin cler și tradiție a acumulat crimă după crimă, atentat după atentat, masacru după masacru, pentru a se vorbi despre ea pe moment.

8. *Intoleranța propagandei grecești*. An II, nr. 42 din 10 (23) iunie 1905, pag. 4-5.

Văzând că pierd zi de zi teren în Macedonia, agenții propagandei grecești se simt avizați să recurgă la un mijloc cărui nu-i lipsește deloc originalitatea: s-a decis ca adepții cauzei grecești să nu mai fraternizeze cu nici un partizan al altei propagande, mai ales cu cei ce aderă la cauza românească.

9. *Iradeaua Majestății Sale, Sultanul, către Parlamentul român*. An II, nr. 39, din 10 (23) mai 1905, pag. 2-4.

Vestea soluționării conflictului dintre România și Turcia a provocat un viu entuziasm în toate clasele societății, fără distincție de culoare politică.

10. Leonte, *O paralelă*. An I, nr. 25 din 21 noiembrie (4 decembrie) 1904, pag. 1-3.

În ultimele zile s-au aflat două fapte deosebit de importante pentru cauza românilor din Macedonia:

– publicarea, de către guvernul grec, a unei hărți a școlilor creștine din Macedonia, însoțită de un tablou analitic al numărului de școli, profesori și elevi din așezările grecești, românești, bulgărești și sârbești;

– interviul domnului I. I. C. Brătianu, ministrul afacerilor externe al României, acordat unui ziar vienez și având ca subiect românii din Macedonia.

Aserțiunile domnului I. I. C. Brătianu reflectă adevărul despre românii din Turcia, iar datele cabinetului grec sunt inexacte.

11. Leonte, președintele Societății de cultură intelectuală macedo-română. *Recunoașterea națiunii române din Turcia*. An II, nr. 40 din 20 mai (2 iunie) 1905, pag. 1-2.

Recunoașterea oficială a individualității etnice a românilor este un fapt împlinit acum. Aceasta dă dreptul la o existență legală a fraților noștri din Macedonia.

12. Leonte, *Fanarul și propaganda grecească* (I). An II, nr. 48 din 20 august (2 septembrie) 1905, pag. 1-2.

Ascultând de ordinele de la Atena și Fanar, episcopii greci urcă din nou la amvon pentru a lansa apeluri de apărare și susținere „a ortodoxiei amenințate”.

13. *Leonte, Fanarul și propaganda grecească* (II). An II, nr. 49 din 30 august (12 septembrie) 1905, pag. 1-3.

Nu există mișcare revoluționară a grecilor în care să nu fie puternic implicat clerul fanariot. De exemplu, anexarea Thesaliei și a unei părți din Epir la Grecia.

14. *Leonte, Fanarul și propaganda grecească* (III). An II, nr. 50 din 10 (23) septembrie 1905, pag. 1-2.

E mult timp de când Poarta și Europa încearcă să facă să înceteze actele de banditism ale grecilor, dar e timpul să li se reamintească episcopilor greci sentimentul datoriei lor.

15. *Leonte, Tenacitate admirabilă*. An II, nr. 58 din 30 noiembrie (13 decembrie) 1905, pag. 1-2.

Guvernul elen și Patriarhia de la Fanar încearcă de mult timp să distrugă ceea ce au realizat românii din Macedonia: limba română, bisericile și școlile.

16. *Leonte, Pretențiile Greciei*. An III, nr. 62 din 20 ianuarie 1906, pag. 1-3.

De la formarea sa, regatul grec a avut mereu speranța de a anexa într-o zi provinciile Imperiului Otoman sau măcar o porțiune din acestea. Pentru realizarea acestui vis a depus toate eforturile, astfel încât populațiile din Macedonia se află de câțiva timp sub cea mai neagră teroare.

17. *Leonte, Pentru a face dreptate unei legende* (I). An IV, nr. 105 din 20 iunie (3 iulie) 1907, pag. 1-3.

În legătură cu trezirea conștiinței etnice a românilor din Macedonia, grecii susțin că acesta este un lucru sugerat de România, ci nu unul aflat în mintea macedo-românilor.

18. *Leonte, Pentru a face dreptate unei legende* (II). An IV, nr. 106 din 30 iunie (13 iulie) 1907, pag. 1-3

Creștinii din Macedonia au un singur ideal: acela de a face să triumfe creștinismul subjugat, aflat sub dominația puterii islamismului.

19. *Leonte, Pentru a face dreptate unei legende* (III). An IV, nr. 107 din 10 (23) august 1907, pag. 1-2.

Mișcarea de renaștere a vieții intelectuale a românilor din Macedonia nu este așa cum încearcă să o facă propaganda grecească; această mișcare s-a accentuat din secolul al XVIII-lea, deci, într-o epocă în care România actuală nu exista și în care renașterea națională nu se produsese încă în țară.

20. *Leonte, Pentru a face dreptate unei legende (IV)*. An IV, nr. 108 din 20 august (2 septembrie) 1907, pag. 1-2.

Mișcarea de renaștere națională s-a petrecut și în Țara Românească și Moldova, adică s-a trecut la eliberarea de sub dominația fanariotă, lucru care a avut influență și asupra românilor din Macedonia.

21. *Nescio vis*. An IV, nr. 112 din 10 (23) octombrie 1907, pag. 1-3
Aceasta este deviza Patriarhiei de la Fanar în legătură cu românii din Macedonia pentru că, în ochii lor, aceștia nu există.

22. *O nouă nelegiuire a bandelor de greci*. An II, nr. 46 din 30 iulie (12 august) 1905, pag. 1-2.

Eroii masacrelor de la Zelenici, atât de nobili urmași ai eroilor de la Marathon și Salamina, tocmai s-au ilustrat printr-o nouă nelegiuire: 50 de brute au încercat să pună mâna pe cele mai importante persoane din comuna Avdela - preoții și profesorii școlii românești.

23. Papahagi, Nicolae. *Thesalia românească*. An I, nr. 20 din 17 (30) octombrie 1904, pag. 4-6.

Este prezentat răspunsul la o scrisoare care aparține unui deputat român din Parlamentul grec, deputat care afirmă că în Thesalia nu există români pentru că nu există școli și biserici naționale; acest lucru nu dovedește decât intoleranța guvernului grec.

24. Papahagi, Nicolae. *Recurgerea la marile posibilități*. An I, nr. 23 din 7 (20) noiembrie 1904, pag. 1-2.

Propaganda grecească încearcă să revină la vechile sale obiceiuri. Acest lucru n-ar avea nici o importanță dacă, din nefericire, acțiunea sa nefastă n-ar fi tulburat viața românilor din Turcia și dacă această acțiune n-ar avea ca scop principal împiedicarea dezvoltării regulate a cauzei noastre naționale.

25. Papahagi, Nicolae. *Valahofoni?* An I, nr. 24 din 14 (27) noiembrie 1904, pag. 1-2.

Fără îndoială, s-a auzit vorbindu-se despre „valahofoni”, „bulgarofoni” și „albanofoni” în această perioadă, dar nu se știe ce ar putea semnifica aceste cuvinte. Se vorbește de francofoni, rusofoni, anglofoni, pentru că poporul este francez, rus, englez, pentru că ei vorbesc franceza, rusă, engleza. Acestea sunt lucruri naturale, dar curios este că, tocmai greci, care despică firul în patru, vor să arate că au rădăcinile înfipte în descendență directă a educației și a spiritului vechilor greci și bizantini.

26. Papahagi, Nicolae. *O statistică sui generis*. An I, nr. 25 din 21 noiembrie (4 decembrie) 1904, pag. 3.

În Macedonia trăiesc mai multe naționalități: turci, albanezi, români, bulgari, greci, sârbi și israeliți. Până acum 30-40 ani toată populația era considerată ca fiind de naționalitate greacă. Acum însă, acestea încep să se trezească. Fiecare își revendică dreptul de a avea școli și biserici naționale.

27. Papahagi, Nicolae. *În legătură cu o statistică*. An I, nr. 26 din 28 noiembrie (11 decembrie) 1904, pag. 1-2.

Nu se contestă faptul că, mai mult sau mai puțin, cultura elenă a avut o influență asupra populațiilor creștine din Macedonia. Dar, după atâta timp de la stabilirea sa în masivul Pindului, în Macedonia, Epir, Albania sau Thesalia se poate găsi în aceste ținuturi elementul românesc, care s-a conservat aproape intact sub raportul idiomului, ca și sub raportul tuturor semnelor exterioare prin care o națiune se distinge de alta.

28. Papahagi, Nicolae. *Puțin mai multă modestie*. An I, nr. 27 din 5 (18) decembrie 1904, pag. 1-2.

Grecii ar trebui să convină că vorbele lor sunt departe de a fi de acord cu propriile acțiuni în ceea ce privește Macedonia. Pe de o parte, ei proclamă superioritatea morală a propagandei lor față de a românilor, iar pe de alta, recurg la violență.

29. Papahagi, Nicolae. *Drum parcurs*. An II, nr. 32 din 23 ianuarie (5 februarie) 1905, pag. 1-2.

Dreptul românilor la o viață națională proprie în Turcia se afirmă din zi în zi. Lucrurile nu merg atât de repede cum s-ar dori. Cu gândul la greutățile surmontate pentru a obține chiar și puținul avut acum, se crede că rezultatele obținute nu sunt de disprețuit.

30. Pietriș, F. *Antielenism*. An II, nr. 50 din 10 (23) septembrie 1905, pag. 3-4.

În ziarul „European” a apărut o corespondență în care se descrie furia antigrecescă ce s-a ivit deodată în rândurile populației din București.

31. Pineta, T. *Privire retrospectivă*. An I, nr. 11 din 1 (14) august 1904, pag. 4-5.

A existat un moment în care se credea că toată populația din Macedonia era greacă; a urmat apoi un alt moment, cel al redeschiderii conștiinței naționale a bulgarilor, românilor, sârbilor, a tuturor elementelor pe care elenismul se sprijinea în Macedonia și momentul înființării de școli naționale și biserici.

32. *Possibilitățile grecilor și ale noastre*. An III, nr. 80 din 30 august (12 septembrie) 1906, pag. 1-2.

În timp ce propaganda grecească avea în Macedonia o organizare școlară datând de mulți ani și o organizare ecleziastică, datând de secole, populația românească din Turcia a fost ținută în lesă de greci în ceea ce privește școala și biserica. Când s-a născut dorința de emancipare a românilor, grecii au ridicat tot felul de obstacole.

33. *Puneți-vă de acord!* An II, nr. 42 din 10 (23) iunie 1905, pag. 1.

Sunt numeroase contradicțiile în care cad campionii elenismului zi de zi din dorința de a prezenta lucrurile sub lumina care convine cel mai bine propagandei grecești.

34. *Speranțe deșarte.* An IV, nr. 111 din 30 septembrie (13 octombrie) 1907, pag. 1-3.

Austro-Ungaria și Rusia au trimis instrucțiuni reprezentanților lor de la Atena, Belgrad și Sofia, instrucțiuni care se adresează numai reprezentanților acestor puteri din aceste orașe, ci nu și reprezentanților lor de la București, ceea ce demonstrează că România n-a recurs niciodată la mijloace violente pentru a susține opera urmărită de ea în Macedonia, n-a tolerat sau încurajat formarea de comitete teroriste ale românilor în Macedonia.

35. *Un manifest.* An II, nr. 45 din 20 iulie (3 august) 1905, pag. 1.

Societatea de cultură intelectuală macedo-română din București a lansat un manifest prin care cere românilor să se prezinte la o acțiune de protest împotriva sălbăticiilor comise de greci în Macedonia.

36. *Un triumf.* An II, nr. 39 din 10 (23) mai 1905, pag. 1-2.

Eforturile guvernului român au fost încoronate de succes pentru că Poarta a recunoscut națiunea română din Turcia ca fiind legală.

II. C. SITUAȚIA ECONOMICĂ

1. Diamandi, Atanasie. *Viața economică a macedo-românilor (I).* An I, nr. 2, din 30 mai (12 iunie) 1904, pag. 4.

Pentru a ameliora situația economică, pentru a consolida și dezvolta economia națională, trebuie examinat mai întâi ceea ce există și ceea ce lipsește dintre elementele primordiale ale producției și anume: materialele și capacitatea profesională.

2. Diamandi, Atanasie. *Situația economică a macedo-românilor (II).* An I, nr. 4 din 13 (26) iunie 1904, pag. 5.

Românii din Turcia care se ocupă cu creșterea animalelor locuiesc în lanțul muntos care se întinde de la Vârful Schar (fostul Scardus) până în Acarnania (Grecia), lanț cunoscut sub numele de Pind, ca și ramificațiile sale ce merg spre Albania și Macedonia.

3. Diamandi, Atanasie. *Situația economică a macedo-românilor (III).* An I, nr. 7 din 3 (16) iulie 1904, pag. 4-5.

Industria formează o importantă branșă de activitate pentru românii din Turcia. Nu se poate vorbi de o mare industrie, dar mica industrie a luat un avânt considerabil la românii din Macedonia.

4. Diamandi, Atanasie. *Situația economică a macedo-românilor (IV).* An I, nr. 10 din 25 iulie (7 august) 1904, pag. 4.

Este o trecere în revistă a rolului jucat de românii din Turcia în mișcarea comercială din Orient în timpul ultimelor patru secole și activitatea comercială din acel moment.

5. Diamandi, Atanasie. *Situația economică a macedo-românilor*. An I, nr. 15 din 5 (18) septembrie 1904, pag. 3-4.

Populația română din Turcia are o predilecție bine marcată pentru comerț. Mai mult de o treime din această populație trăiește dedicându-se acestei ramuri de activitate.

6. Papahagi, Nicolae. *Un element de ordine în Turcia*. An I, nr. 2 din 30 mai (12 iunie) 1904, pag. 2.

Populația română din Turcia ar constitui un factor important pentru menținerea liniștii și a ordinii, dacă guvernul turc i-ar sprijini eforturile.

7. *Valahii din Turcia*. An I, nr. 7 din 3 (16) iulie 1904, pag. 2-3.

Din lucrarea „Turcia în Europa”, semnată cu pseudonimul Odysseus, este reprodus un capitol consacrat românilor din Turcia.

III. VIAȚA POLITICĂ

1. *Constituția Turciei*, an V, nr. 133, din 20 iulie (2 august) 1908, p. 1-6.

Este prezentat textul în extenso al Constituției Turciei care are 119 articole și este aprobată de Sultanul Abdul-Hamid.

2. *Constituția și Presa turcească*, an V, nr. 133, din 20 iulie (2 august) 1908 p. 6-7.

Ziarele turcești salută cu bucurie aprobarea Constituției de către Sultan.

3. *Diverse opinii despre problema învățământului școlar în Turcia*, an VI, nr. 142, din 10 (23) iunie 1909, p. 2-3.

Sunt prezentate extrase din dezbaterile ce au avut loc în Parlamentul Turciei în legătură cu problema școlară.

4. *La Camera Otomană*. An VI, nr. 139, din 30 ianuarie (12 februarie) 1909, p. 1-3.

Problema românilor din Macedonia a fost deschisă de un deputat grec, Nali, care a crezut că poate să discrediteze cu ușurință cauza românilor, afirmând că aceștia reprezintă „o creație și o operă a Austriei”.

5. *La Camera Otomană*. An VII, nr. 156, din 10 februarie 1910, p. 7.

La Camera deputaților a avut loc o ședință interesantă în care s-a discutat despre menționarea sau nu a altor indicații, în afară de religie, pe actele și pașaportele cetățenilor Turciei.

6. *La Senatul otoman*. An VI, nr. 135, din 10 (23) decembrie 1908, pag. 5.

Este prezentată lista celor 39 de membri ai Senatului otoman.

7. *La Camera otomană*. An VII, nr. 158, din 10 martie 1910, pag. 2-5.

Este prezentată desfășurarea dezbaterilor de la Parlamentul Turciei asupra proiectului de lege pentru școlile contestate din Macedonia.

8. Leonte, președinte al Societății de cultură intelectuală macedo-română. *Conflictul de rasă din Macedonia*. (I). An VI, nr. 153, din 20 noiembrie 1909, pag. 1-3.

Proiectele de lege care privesc problema învățământului și a religiei în Turcia, se lovesc de lungi discuții contradictorii în Parlament, iar articolele sunt supuse unor vii dezbateri de către parlamentarii greci, care, numeroși fiind, împiedică desfășurarea normală a lucrurilor.

9. Leonte, președinte al Societății de cultură intelectuală macedo-română. *Conflictul de rasă din Macedonia* (II). An VI, nr. 154, din 10 decembrie 1909, pag. 1-3.

Proiectul de lege care se referă la statutul școlilor și bisericilor este nedrept pentru că nu ține cont decât de exigențele Patriarhiei grecești și bulgărești, și nu de drepturile bine fondate și de revendicările legitime ale naționalităților creștine non-grecești și non-bulgărești.

10. *O afirmație și o dezmințire*. An V, nr. 135, din 10 (23) decembrie 1908 pag. 2-3.

Grecii au negat tot timpul existența românilor în Turcia și au afirmat că, „dacă în Parlamentul otoman va fi ales un român, atunci vor consimți să-și renege greșelile printr-o confesiune publică, scrisă cu litere mari”.

11. *O controversă*. An VII, nr. 156, din 10 februarie 1910, pag. 4-5.

După ce, prin Constituție, albanezilor li s-a recunoscut dreptul de a-și cultiva propriul lor idiom, aceștia nu se pun de acord asupra alfabetului ce trebuie utilizat în scris: latin sau arab.

12. *O ședință importantă la camera deputaților*. An VI, nr. 138, din 20 ianuarie (2 februarie) 1909, pag. 4-6.

Pe 17 ianuarie 1909 a avut loc o ședință a Camerei deputaților în care s-a atins problema cea mai delicată și mai arzătoare a momentului: problema macedoneană.

13. *4 Decembrie 1908*, An V, nr. 135, din 10 (23) decembrie 1908, pag. 1.

4 Decembrie 1908 este ziua în care s-a deschis Parlamentul otoman, zi care, alături de cea din ziua de 10 iulie, înseamnă o eră de renovare și progres pentru Imperiul otoman și popoarele sale.

14. *Pentru scumpa noastră patrie, Turcia*. An VI, nr. 134, din 30 iulie (12 august) 1908, pag. 1-2.

Cu ocazia adoptării Constituției, un ofițer turc a rostit cuvinte ce îndeamnă la înfrățirea tuturor claselor societății, a tuturor raselor, religiilor și naționalităților, care au trăit până acum cu impresia că nu se vor împăca niciodată.

15. *Problema învățământului în turcia*. An VI, nr. 142, din 10 (23) iunie 1909, pag. 1-2.

În Parlamentul Turciei se discută art. 18 din Constituție, articol care reglementează libertatea cultului și a învățământului școlar.

16. *Problema Insulei Creta la Camera otomană*. An V, nr. 143, din 20 iunie (3 iulie) 1909, pag. 6-7.

Sunt prezentate declarațiile ministrului afacerilor externe, citite în ședința din 6 iulie 1909, declarații privitoare la problema legată de Insula Creta, de administrarea ei provizorie în numele guvernului otoman, de cele patru mari puteri, prin intermediul unui comisar.

17. *Problema bisericilor din Macedonia*. An VI, nr. 144, din 30 iunie (12 iulie) 1909, pag. 2-3.

Parlamentul a elaborat un proiect de lege care cuprinde 10 articole și arată că se vor face anchete asupra numărului locuitorilor, pe naționalități, în centrele în care există litigii.

18. *Proiectul de lege pentru bisericile și școlile din Macedonia*. An VI, nr. 145, din 20 iulie 1910, pag. 1-2.

Acest proiect de lege nu a fost încă supus dezbaterilor Parlamentului, dar se crede că va ajunge aici mult modificat.

19. *Proiectul de lege pentru bisericile din Macedonia*. An VII, nr. 158, din 10 martie 1910, pag. 1-2.

În Parlamentul otoman s-a terminat discuția proiectului de lege pentru bisericile și școlile contestate din Macedonia. În ceea ce privește situația românilor de aici, aceasta a rămas neschimbată, iar după această discuție nu s-au adus modificări proiectului inițial întocmit de cabinetul Hilmi Pașa.

20. *Scrisul albanez*. An VII, nr. 156, din 10 februarie 1910, pag. 5-6.

Derviche Hilma, unul dintre cei care au luptat pentru apărarea idiomului albanez în regimul trecut, a scris un articol în care își expune punctul de vedere pentru adoptarea alfabetului latin.

IV. RELIGIE, ÎNVĂȚĂMÂNT

A. RELIGIE

1. *Adevărul restabilit*. An IV, nr.98, din 10 (23) martie 1907, pag. 1-2.

Sunt prezentate câteva documente oficiale ale patriarhului de la Fanar, precum și acte ale oficialităților de la Atena, din care reiese modul în care aceasta din urmă apără ortodoxismul Fanarului și Fanarul apără elenismul.

2. *Amenințările Fanarului*. An IV, nr. 109, din 30 august (12 septembrie) 1907, pag. 1-3.

Patriarhia de la Fanar amenință guvernul Turciei cu demisia Patriarhului, închiderea Patriarhiei și a tuturor bisericilor grecești din cauza prețurilor ortodocși, a slujbelor religioase celebrate de aceștia și a așa-ziselor „persecuții împotriva bisericii grecești”.

3. *Asigurări date Patriarhului grec*. An VI, nr. 151, din 20 octombrie 1909, pag. 4-5.

În urma întâlnirilor între Patriarhului de la Fanar și președintele Canerei s-a ajuns la o concluzie satisfăcătoare pentru ambele părți: aceea că privilegiile grecești nu vor fi suprimate de guvernul Turciei, chiar dacă nu este făcută distincția dintre religios și politic.

4. *Cabale și intrigi*. An V, nr. 131, din 20 iunie (3 iulie) 1908, pag. 1-2.

După ce și-a pierdut dioceza în urma amestecului în politică, episcopul de Pelagonia, Ioachim Feropulos, a fost numit membru al Sinodului. Membrii laici ai consiliului mixt de la fanar, din care face și el parte, sătui de uneltilile acestuia și bănuindu-l de aspirația spre tronul actualului Patriarh, au declarat grevă.

5. *Canoanele bisericii*. An VII, nr. 159, din 20 martie 1910, pag. 6-7.

Pentru a-și justifica opoziția față de justele revendicări ale românilor din Turcia, Patriarhia de la Fanar se retrage în spatele canoanelor biseicii.

6. *Ceartă a călugărilor*. An V, nr. 127, din 10 (23) mai 1908, pag. 5-6.

Problema alegerii unui episcop în Cipru nu reprezintă decât începutul unei dezbinări între bisericile grecești din Orient, lucru care dăvine din ce în ce mai profund și duce, inevitabil, spre o ruptură serioasă sau chiar o „schismă”.

7. *Ceea ce se face la Fanar*. An V, nr. 120, din 10 (23) februarie 1908, pag. 6-7.

La Patriarhia de la Fanar ocupația de bază este politica, ci nu religia, așa cum ar trebui.

8. *Ceea ce se petrece la Fanar*. An V, nr. 128, din 20 mai (3 iunie) 1908, pag. 5-6.

La Atena au loc servicii funebre pentru bandiții greci, uciși în Macedonia, iar la Fanar prelații nu consideră că își compromit demnitatea ecleziastică, afișându-și solidaritatea cu susținătorii acestor bandiți.

9. *Ceea ce se petrece la Fanar*. An VII, nr. 164, din 20 ianuarie (2 februarie) 1911, pag. 4.

La Patriarhia de la Fanar a avut loc un incident care l-a avut în centrul atenției pe Patriarhul Ioachim al III-lea: la întâlnirea cu membrii Consiliului

laic, în urma unei discuții aprinse, Patriarhul s-a înfuriat, a țipat și a amenințat că va părăsi Patriarhia.

10. *Criza patriarhală de la Fanar*. An VII, nr. 156, din 10 februarie 1910, pag. 3-4.

Criza care a izbucnit la Patriarhia ecumenică de o lună de zile nu a luat afârșit și este un fel de grevă a Patriarhului, care refuză să trateze cu Sinodul. Acesta nu este de acord cu procedeele prea autoritare și fanteziste ale șefului bisericii grecești.

11. *Didahia unui episcop grec*. An I, nr. 7, din 13 iulie (16 iulie) 1904, pag. 6.

Se transmite de la Monastir că episcopul grec din acest oraș a făcut recent o „predică cât se poate de evanghelică”.

12. *Dovezi și nu aserțiuni deșarte!* An IV, nr. 104, din 10 (23) iunie 1907, pag. 4-6.

Sunt aduse dovezi împotriva raportului întocmit de episcopul grec de Melenik, conform căruia acesta reușise să câștige de partea cauzei grecești 25 de familii din comuna Poroi. Același prelat sesizează Patriarhia că românii își cântă cântecele, cu diferite ocazii, în limba greacă, ci nu în limba română.

13. *Explicații inadmisibile*. An V, nr. 129, din 30 mai (30 iunie) 1908, pag. 1-3.

Omiterea lecturii de către Patriarhie a Evangheliei în limba română cu ocazia sărbătorilor de la Fanar, prin organul său de presă, acuză, repetându-se, „România și scopul său real urmărit în Macedonia”.

14. *Frământările unui episcop grec*. An IV, nr. 105, din 20 august (2 septembrie) 1907, pag. 4.

În satul Perivoli, de mult timp, episcopii greci nu au mai pus piciorul pentru că, în urmă cu câțiva ani, un prelat grec a forțat populația acestei localități și pe preotul român care oficia aici să renunțe la liturghia în limba română. De atunci nimeni de la Fanar nu a mai tulburat liniștea satului și a bisericii.

15. *Inaugurarea capelei românești de la Monastir*. An II, nr. 32, din 23 ianuarie (5 februarie) 1905, pag. 3-4.

Această inaugurare este o victorie a românilor împotriva elenismului ecleziastic, al cărui jug apasă de secole naționalitățile non-grecești din Orient.

16. *În așteptarea unei hotărâri*. An III, nr. 93, din 20 ianuarie (2 februarie) 1907 pag. 1-2.

Se așteaptă luarea unei decizii de către Sinodul Patriarhiei în legătură cu problema ecleziastică a românilor din Turcia.

17. *Încă o afacere a episcopului de Grebena*. An III, nr. 68, din 10 (23) aprilie 1906 pag. 4-5.

Guvernul turc i-a interzis episcopului grec de Grebena întoarcerea la dioceza sa pe motiv că a instigat bandele grecești la masacrul românilor din Macedonia.

18. *Încă o circulară*. An IV, nr. 103, din 30 mai (30 iunie) 1907, pag. 1-2.

Din noua circulară, ce poartă semnăturile membrilor Sinodului de la Fanar, rezultă că acesta recomandă clerului din Macedonia să-și continue propaganda în favoarea elenismului și lupta împotriva românilor.

19. *În legătură cu un conflict*. An V, nr. 123, din 10 (23) martie 1908, pag. 1-3.

Patriarhia de la Fanar încearcă să demonstreze că în afara naționalităților din Macedonia, care nu contestă dreptul de a dispune de acestea după bunul său plac, restul ortodocșilor din Turcia îi recunoaște fără restricție sau alte condiții autoritatea supremă.

20. *În legătură cu un scandal ecleziastic*. An V, nr. 127, din 10 (23) mai 1908, pag. 3-5.

„Eclesiastiki Alithia” publică în suplimentul numărului său de Paști mai multe articole referitoare la problema alegerii noului arhiepiscop în Cipru prin puterea patriarhiei de la Fanar, precum și un apel la violență și ură împotriva celor ce se opun acestor hotărâri, nicidecum la pace și liniște.

21. *Intoleranță dăunătoare*. An I, nr. 14, din 29 august (11 septembrie) 1904 pag. 6-7.

Clerul grec se îndreaptă spre ruină, împingând populația română la o separare. Este sigur că, mai ales această populație întreține cea mai mare parte a episcopiiilor grecești din Macedonia, din moment ce bulgarii s-au sustras de la această jurisdicție.

22. *În legătură cu problema ecleziastică din Cipru*. An V, nr. 131, din 20 iunie (3 iulie) 1908, pag. 5.

Fanarul este preocupat de turnura problemei ecleziastice din Cipru, înțelegând calea greșită pe care s-a angajat și căutând să creeze o stare de lucruri așa cum o dorește.

23. *Jignire ridicolă*. An IV, nr. 112, din 10 (23) octombrie 1907 pag. 4-5.

La Constantinopol a fost agățat portretul Patriarhului grec Grigore al V-lea, promotor al revoluției de la 1821, condamnat la spânzurătoare, fiind vinovat de crimă de înaltă trădare. Patriarhul Ioachim al III-lea a așezat acest portret pentru a da de înțeles autorităților otomane că este gata să înfrunte același supliciu dacă guvernul otoman nu înceatează să pună piedici acțiunii clerului din Macedonia.

24. *La fanar*. An VI, nr. 150, din 10 octombrie 1909, pag. 6-7.

La Fanar a avut loc o ședință extraordinară al cărei scop a fost rezolvarea problemei ecleziastice a românilor, albanezilor și sârbilor. Unii membri ai

Sinodului și ai Consiliului laic au arătat că Patriarhul ar trebui să recurgă la mijloace extreme pentru a-și salva privilegiile.

25. *La patriarhia de la Fanar*. An IV, nr. 118, din 10 (23) decembrie 1907, pag. 1-2.

Problema episcopilor greci din Macedonia continuă să facă obiectul demersurilor repetate ale patriarhului grec pe lângă guvernul otoman, dând naștere și la discuții interminabile în sânul Sinodului grec.

26. *La patriarhia de la Ierusalim*. An VI, nr. 137, din 10 (23) ianuarie 1909 pag. 4-6.

Problema „arabofonilor” a luat o turnură îngrijorătoare: Sinodul de la Sf. Sepulcre a proclamat demiterea Patriarhului de Ierusalim, Damian, din cauza incapacității mentale și a lipsei de încredere. Cu această ocazie, Patriarhia de la Fanar face demersuri pe lângă Poartă pentru a o determina să recunoască legal acest fapt.

27. *La Patriarhia de la Ierusalim*. An VI, nr. 138, din 20 ianuarie (3 februarie) 1909, pag. 3-4.

Ortodocșii arabi din Palestina nu au fost de acord cu demiterea Patriarhului Damian și cu numirea unui „locum tenens”, invadând Patriarhia de la Ierusalim și instalându-se aici. Totodată, au pus mâna pe mai mulți călugări greci și pe directorii școlilor grecești, au trimis la Constantinopol o delegație formată din șase persoane pentru a expune guvernului otoman doleanțele populației ortodoxe arabe din Palestina.

28. *La patriarhia de la Ierusalim*. An VI, nr. 140, din 20 februarie (5 martie) 1909, pag. 4-6.

Populația ortodoxă din Palestina nu încetează să reclame repunerea în posesie a drepturilor sale, uzurpate de călugării greci. Aceasta îi acuză pe prelații greci că își însușesc bunuri ce aparțin mănăstirilor și care provin din datorii enorme.

29. Leonte, *Incidentul de la Monastir*. An I, nr. 6 din 27 iunie (10 iulie) 1904, pag. 1-2.

Dacă legitimitatea revendicărilor românilor din Turcia pe teren ecleziastic nu poate fi constatată de nimeni, necesitatea de a le satisface primește o confirmare în plus prin scandalul nemaiauzit care tocmai s-a produs la Monastir cu ocazia funeraliilor unui român.

30. Leonte, *O veste îmbucurătoare*. An I, nr. 18, din 26 septembrie (9 octombrie) 1904 pag. 1.

Problema ecleziastică a românilor din Turcia este pe cale să se rezolve la Constantinopol prin hotărârea sultanului de a se permite locuitorilor

români din Macedonia să asculte slujbele religioase în limba română, citite de preoți români, numiți de mitropoliile Patriarhiei.

31. Leonte, *Datoria și interesele Patriarhiei*. An I, nr. 28 din 12 (25) decembrie 1904, pag. 1-2.

Se vădește că patriarhia ecumenică s-a transformat în agenție principală a propagandei grecești din Turcia. Prima datorie ar fi trebuit să fie loialitatea perfectă față de cei pentru care aceasta poartă titlurile, puterile și prerogativele. O altă datorie ar fi aceea de a se așeza deasupra acestor certuri de interese de rasă ale diverselor naționalități, supuse autorității sale.

32. Leonte, *Problema ecleziastică a românilor din Turcia*, An III, nr. 92 din 10 (23) ianuarie 1907, pag. 1-2.

Problema ecleziastică a românilor din Turcia a contribuit mult la crearea stării tensionate de la patriarhie și servește încă drept pretext multor neînțelegeri.

33. Leonte, *Hotărârea Patriarhiei de la Fanar*. An IV, nr. 94, din 30 ianuarie (12 februarie) 1907, pag. 1-2.

Decizia luată de Patriarhia de la Fanar după lungi discuții și deliberări este, din nou un refuz al revendicărilor ecleziastice ale românilor din Macedonia.

34. Leonte, *Postură supărătoare*. An VI, nr. 141, din 10 (24) martie 1909, pag. 1-3.

Patriarhia de la Fanar se află într-o umilitoare postură în ceea ce privește problema Patriarhului de la Ierusalim și acesta nu este decât un pas pentru apropierea cât mai rapidă de un sfârșit al gloriosului său trecut.

35. Leonte, *Problema bisericilor din Turcia*. An VI, nr. 146, din 30 iulie 1909, pag. 2-3.

Problema bisericilor din Turcia este discutată în Parlament și sunt aduse argumente care demonstrează motivele pentru care populațiile non-grecești insistă pentru desfășurarea slujbelor în biserici proprii și cu limbă proprie.

36. Leonte, În legătură cu criza de la Fanar. An VII, nr. 157, din 20 februarie 1910, pag. 1-3.

Criza Patriarhiei de la Fanar se adâncește din ce în ce mai mult pentru că cele două tabere își afirmă intenția irevocabilă de a-și menține punctul propriu de vedere.

37. Leonte, *Adevăr de-o parte, greșeală de cealaltă parte*. An VI, nr.160, din 10 aprilie 1910 pag. 1-3.

Pentru Patriarhia de la Fanar adevărul se stabilește astfel: în mai puțin de cincisprezece ani sârbii obțin trei șefi religioși și fără prea mari eforturi, românii de mult mai mulți ani luptă pentru alegerea unui singur conducător religios.

38. *Limbajul Patriarhiei de la Fanar*. An III, nr. 75, din 20 iunie (3 iulie) 1906 pag. 4-6.

Organul de presă al Patriarhiei de la Fanar, „Eclesiastiki Alithia”, a publicat un articol despre ceea ce grecii numesc „absurditatea pretențiilor românilor”.

39. *Manevre grecești (I)*. An IV, nr. 101, din 20 aprilie (3 mai) 1907, pag. 1-2.

Plebiscitul organizat de Patriarhia de la Fanar „printre românii din Turcia” reprezintă o dublă încercare de a demonstra că această populație este devotată Patriarhiei și că nu-și separă cauza de cea a națiunii grecești.

40. *Manevre grecești (II)*. An IV, nr. 102 din 20 mai (3 iunie) 1907, pag. 1-2.

„Contra-petițiile” pe care Patriarhia de la Fanar le-a primit din partea comunelor românești din Macedonia, n-au nici o valoare pentru că au fost smulse prin manevre vinovate și prin teroare.

41. *Memorandum-urile Patriarhiei de la Fanar*. An III, nr. 83 din 30 septembrie (13 octombrie) 1906, pag. 1-2.

Patriarhia ecumenică a scos o broșură care conține „memorandum-urile” adresate reprezentanților Marilor Puteri de la Constantinopol și alte acte care se referă la recente evenimente din Bulgaria și România.

42. *Momente de veselie*. An IV, nr. 99 din 30 martie (12 aprilie) 1907, pag. 5-6.

Patriarhia a organizat un fel de plebiscit, aflând de dorința comunității românești din Turcia de a adresa guvernului otoman petiții în care solicită rezolvarea problemei sale ecleziastice. Patriarhia a realizat un fel de „contra petiții”, trimise în Macedonia pentru a fi semnate de cei cu afinități pentru clemență și reprimite pentru a fi publicate în „Eclesiastiki Alithia”.

43. *Neroziile unei gazete ecleziastice*. An IV, nr. 113 din 20 octombrie (2 noiembrie) 1907, pag. 2-4.

Organul de presă al Patriarhiei de la Fanar nu publică nici un articol religios; în legătură cu problema macedo-românilor afirmă că aceștia reprezintă „rebutul populației din această lume”, acuzând propaganda românilor de exercitare a unei adevărate corupții cu ajutorul banilor și al terorii bandelor sale.

44. *O circulară a Patriarhiei de la Fanar*. An IV, nr. 96 din 20 februarie (5 martie) 1907, pag. 5-6.

Patriarhia de la Fanar a adresat o nouă înștiințare prelaților din Macedonia prin care îi anunță că a refuzat să facă concesii ecleziastice românilor.

45. *O circulară a Patriarhiei de la Fanar*. An III, nr. 79, din 20 august (3 septembrie) 1906, pag. 4-5.

În ziarul Patriarhiei de la Fanar a fost publicată o circulară adresată episcopilor, preoților și persoanelor credincioase Tronului ecumenic, în care amendează acțiunile ilegale comise de „cei ce vor să tulbure starea de existență de secole”, desemnați cu numele de „valahofoni”.

46. *O impertinență grecească*. An III, nr. 92, din 10 (23) ianuarie 1907, pag. 3-4.

În „Eclesiastiki Alithia” Patriarhiua de la Fanar se declară „biserica autocefală și independentă a românilor” și adresează admonestări populației române.

47. *O ședință a Sinodului de la Fanar*. An III, nr. 92 din 10 (23) ianuarie 1907 pag. 4.

Într-o ședință a Sinodului de la Fanar a avut loc o ceartă între Patriarh și episcopul de Grebena, acesta din urmă fiind acuzat de minciuni. Într-un târziu, Patriarhul a fost obligat să retracteze cele spuse, de către unanimitatea reprezentanților Sinodului.

48. *Panelenismul de la Muntele Athos*. An II, nr. 56 din 10 (23) noiembrie 1905 pag. 2 - 3.

Grecii fac din Muntele Athos o citadelă a elenismului; aici însă există și lăcașuri sfinte ale rușilor, sârbilor, bulgarilor și românilor.

49. Papahagi, Nicolae. *Patriarhia și românii din Turcia*. An I, nr. 1 din 23 mai (5 iunie) 1904, pag. 3 - 4.

În ciuda opoziției Patriarhiei de la Constantinopol ideile naționale își croiesc propriul lor drum și provoacă certuri interminabile încât clerul grec insistă în pretențiile sale de deznaționalizare a românilor în favoarea elenismului.

50. Papahagi, Nicolae. *O călătorie în Macedonia*, An I, nr. 1 din 23 mai (5 iunie) 1904, pag. 6 - 7.

Călătoria făcută de Sfinția Sa Ghenadie, fost Mitropolit Primat al României în Macedonia, a pus în lumină spiritul de intransigență al clerului grec, ca și grijile pe care le inspiră acestuia trezirea națională a românilor din Turcia.

51. Papahagi, Nicolae. *Parțialitate flagrantă*. An I, nr. 2 din 30 mai (12 iunie) 1904, pag. 1 - 2.

Atitudinea Patriarhului ecumenic cu privire la poporul român din Turcia este în întregime răuvoitoare.

52. Papahagi, Nicolae. *O scrisoare pentru Patriarh*, An I, nr. 2 din 30 mai (12 iunie) 1904, pag. 5.

Sfinția Sa Ghenadie tocmai a adresat Sfinției Sale Patriarhul de Constantinopol, o scrisoare care stabilește decisiv spiritul de intransigență

al clerului superior grec ca și dispozițiile de care este animat cu privire la poporul român din Turcia.

53. Papahagi, Nicolae. *Abuz de autoritate*. An I, nr. 3 din 6 (19) iunie 1904 pag. 5 - 6.

Atitudinea clerului grec, plin de doctrine paneleniste, pe care vrea să le impună românilor sub acoperirea religiei, constituie un evident abuz de putere, care poate servi drept instrument propagandei grecești.

54. Papahagi, Nicolae. *Situația Patriarhului Ioachim al III-lea*. An I, nr. 4 din 13 (26) iunie 1904, pag. 3 - 4.

Sfinția sa Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea este pe punctul de a-și depune demisia din cauza conflictului său cu Sinodul și Consiliul mixt. Originea acestui conflict pornește de la pretențiile bulgarilor din Macedonia, în legătură cu care Patriarhul susține că „nu au ce căuta în Macedonia” deoarece această regiune „este locuită de turci, greci și români”.

55. Papahagi, Nicolae. *O cauză la strămoare*. An I, nr. 5 din 20 iunie (3 iulie) 1904, pag. 1 - 2.

Patriarhia greacă din Constantinopol și-a împroșcat cu noroi autoritatea de care se prevala pentru a înăbuși deșteptarea conștiinței naționale la românii din Turcia.

56. Papahagi, Nicolae. *Motive neserioase*. An I, nr. 8 din 11 (24) iulie 1904 pag. 1 - 2.

Motivele prezentate de Patriarhia greacă de la Constantinopol pentru a-și justifica opoziția față de revendicările ecleziastice ale românilor din Turcia nu pot fi considerate serioase în fața unui examen atent.

57. Papahagi, Nicolae. *Intoleranță*. An I, nr. 10 din 25 iulie (7 august) 1904 pag. 1.

Există și alte cazuri care confirmă încă o dată acuzația care se aduce Patriarhiei: aceea de a fi transformat clerul superior și inferior în agenți ai propagandei pur etnice și politice grecești – oficierea slujbei de înmormântare a unui român cu preot grec.

58. Papahagi, Nicolae. *Două isprăvi*. An I, nr. 13 din 15 (28) august 1904, pag. 1 - 2.

Se revine insistent asupra rolului odios pe care clerul superior grec și l-a asumat în Macedonia în vederea susținerii intereselor propagandei grecești; asupra sătenilor se exercită abuzuri astfel încât ei cred că episcopia greacă este, încă, pronicară religiei

59. Papahagi, Nicolae. *Schimbare de front*. An I, nr. 14, din 29 august (11 septembrie) 1904, pag. 3.

Episcopul grec de Grebena, Agathanghelos, a făcut o vizită în comuna românească Perivoli, unde comunitatea este împărțită în două tabere: partidul pro-român și cel pro-grec. Propunerea partidului pro-român a fost aceea de a ofiția slujba în limba română, iar, la acceptarea ei de către episcopul grec, românii au fost de acord să-i plătească benevol subvenția și l-au asigurat că vor continua să-l recunoască drept conducător religios local.

60. Papahagi, Nicolae. *Aberație*. An I, nr. 15 din 5 (18) septembrie 1904 pag. 1.

Pare incredibil că seiful bisericii ortodoxe din Turcia se poate angaja într-o propagandă atât de scandaloasă în favoarea intereselor politice și de rasă ale statului grec, încât să încalce dogmele fundamentale ale religiei creștine pentru a susține cauza grecilor din Macedonia.

61. Papahagi, Nicolae. *Sic transit...* An I, nr. 15 din 5 (18) septembrie 1904, pag. 6.

„Așa trece gloria episcopilor greci”, spune autorul articolului referindu-se la războiul declarat de clerul grec limbii române, școlilor și bisericilor românești din Turcia.

62. Papahagi, Nicolae. *Capela românească de la Monastir*. An I, nr. 16 din 12 (25) septembrie 1904, pag. 1.

Comunitatea românească din Monastir a terminat construcția unei capele; acest lucru a fost impus de necesitatea deșteptării conștiinței etnice și de necesitatea folosirii limbii române în biserică.

63. Papahagi, Nicolae. *Credință proastă*. An I, nr. 18, din 26 septembrie (9 octombrie) 1904, pag. 2.

După ce Sultanul a hotărât rezolvarea revendicărilor ecleziastice ale românilor din Turcia, Patriarhul grec Ioachim al III-lea, consideră că această problemă este mai degrabă politică decât religioasă.

64. Papahagi, Nicolae. *Criza de la Patriarhie*. An I nr. 20, din 17 (30) octombrie 1904, pag. 1 - 3.

Opt membri din cei doisprezece care compun Sinodul se opun Patriarhului Ioachim al III-lea, căreia nu-i văd decât păcatele; la rândul său, Patriarhul nu se mai crede în siguranță pe tronul său.

65. Papahagi, Nicolae. *Rătăcirile Patriarhiei ecumenice*. An I, nr. 21 din 24 octombrie (6 noiembrie) 1904, pag. 1.

Patriarhia greacă din Constantinopol trebuie să recunoască faptul că i-a lipsit prevederea tuturor acestor epoci și că actuala sa atitudine nu lasă deloc să se vadă că ar fi capabilă să tragă cel mai mic profit din lecțiile trecutului.

66. Papahagi, Nicolae. *Proteste de neconceput*. An II, nr. 30 din 2 (15) ianuarie 1905, pag. 1 - 2.

Scrisori sosite de la Monastir anunță că slujbele prilejuite de sărbătorile Crăciunului au fost oficiate în limba română, în capela construită de curând aici. În aceleași scrisori se spune că episcopul grec și comunitatea grecească din acest oraș au protestat pe lângă Patriarhie împotriva acestui act.

67. Papahagi, Nicolae. *Capela românească din Monastir*. An II, nr. 31 din 16 (29) ianuarie 1905, pag. 2 - 3.

În ciuda opoziției Fanarului, într-un mare număr de localități, românii au ajuns să introducă definitiv propria limbă în bisericile lor, după conflicte sângeroase și lungi. Monastir este unul dintre centrele românești în care conștiința etnică s-a deșteptat și unde populația dovedește cu putere nevoia de a se ruga lui Dumnezeu în propria limbă.

68. Papahagi, Nicolae. *Deficit sensibil*. An II, nr. 33, din 30 ianuarie (12 februarie) 1905, pag. 1 - 2.

Patriarhia ecumenică nu se poate lăuda că-și exercită în acest moment autoritatea spirituală asupra unui număr de credincioși destul de considerabil pentru a sacrifica din această cauză o parte din bucuria inimii sale.

69. Papahagi, Nicolae. *O anomalie*, An II, nr. 34, din 13 (26) februarie 1905, pag. 1 - 2.

Procesul ce se desfășoară acum între Patriarhia ecumenică și românii din Turcia datează de aproape un sfert de secol, din ziua în care românii din Macedonia au început să aibă conștiința individualității lor și au început să dorească să aibe bisericile lor naționale. Pentru aceasta nu există însă un conducător religios.

70. *Patriarhia de la Fanar și preoții români*. An II, nr. 64, din 20 februarie (5 martie) 1906, pag. 3 - 4.

Sunt publicate două scrisori pe care Patriarhul Joachim al III-lea le-a adresat episcopului de Karaferia și comunităților grecești din acest oraș. Aceasta reflectă dispozițiile Patriarhului pentru preoții români care au oficiat slujbe religioase într-una din bisericile grecești la cererea enoriașilor, știindu-se că în Karaferia românii nu au o biserică a lor.

71. *Patriarhia de la Fanar*. An III, nr. 89 din 30 noiembrie (13 decembrie) 1906, pag. 3 - 4.

La Fanar se fac auzite zvonurile unei noi crize care ar viza demisia Patriarhului Joachim al III-lea de bună voie sau la inițiativa majorității membrilor Sinooului.

72. *Patriarhia va închide bisericile?* An IV, nr. 109 din 30 august (12 septembrie) 1907, pag. 4 - 5.

Este greu de știut cum va accepta guvernul otoman închiderea bisericilor grecești din ordinul Patriarhiei și cum vor privi acest lucru celelalte populații creștine din Imperiul otoman.

73. *Patriarhia greacă și problema ecleziastică a românilor*. An IV, nr. 149, din 30 septembrie 1909, pag. 5 - 6.

Problema ecleziastică a românilor din Turcia a fost dezbătută în cursul uneia dintre ședințe ale Sinodului de la Fanar și s-a hotărât studierea în mod serios a problemelor, precum și redactarea raportului necesar, după care Sinodul se va întruni în ședință extraordinară pentru a lua hotărârile impuse de acest raport.

74. *Pedeapsa meritată*. An I, nr. 23 din 7 (20) noiembrie 1904, pag. 1 - 2.

Printre mijloacele pe care propaganda grecească le-a adoptat în ultimul timp pentru a împiedica mersul regulat al școlilor și bisericilor românești din Turcia ca și pentru a înăbuși deșteptarea conștiinței naționale a românilor din Macedonia se semnalează trimiterea în comunele românești a predicatorilor însărcinați să militeze împotriva folosirii limbii române. Un astfel de predicator a fost alungat din biserică de câteva femei, după ce le interzisese rugăciunile în limba română.

75. *Pentru unele ziare clericale*. An IV, nr. 100 din 10 (23) aprilie 1907, pag. 5.

Câteva ziare clericale din Franța și Italia se declară de aceeași parte a baricadei cu Patriarhia în legătură cu situația populației române din Turcia. „Le Courier des Balkans” preia fragmente din articole apărute în ziarul oficial al Patriarhiei, referitoare la conservarea formelor de cult cu care biserica grecească este familiarizată și la hotărârile Înaltului For Religios față de preoții români și bisericile lor.

76. *Presa turcească și problema privilegiilor*. An VI, nr. 149 din 30 septembrie 1909, pag. 3 - 4.

Sunt prezentate extrase din articole apărute în ziarele turcești și grecești, aflate în polemică, în legătură cu problema privilegiilor patriarhiilor acestora.

77. *Privilegiile patriarhiilor din Turcia*. An VI, nr. 149 din 30 septembrie 1909, pag. 1 - 2.

În prezența unei schimbări politice care se operează în Turcia, Marile Puteri se gândesc să renunțe la capitulări, iar călugării și prelații de la Fanar nu înțeleg să renunțe la nici unul dintre privilegiile lor și par să fie singurii care nu vor să meargă în același sens cu toată lumea.

78. *Problema bisericilor*. An VI, nr. 148, din 20 septembrie 1909, pag. 1 - 2.

Problema bisericilor, a religiei din Macedonia continuă să se discute în Parlamentul Turciei. Deputații greci își susțin teza împotriva revendicărilor celorlalte populații care locuiesc în acest ținut.

79. *Problema ecleziastică a românilor din Turcia*. An IV, nr. 95, din 10 (23) februarie 1907, pag. 5 - 6.

Dreptul de a celebra serviciul cultului în limba română și de a avea propria organizație ecleziastică s-ar părea că nu este compatibil cu canoanele și uzanțele Bisericii orientale, după cum a reieșit din declarația Patriarhului Ioachim al III-lea.

80. *Problema episcopului de la Drama*. An IV, nr. 110 din 20 septembrie (3 octombrie) 1907, pag. 1 - 3.

Episcopul de Drama s-a hotărât să-și părăsească dioceza în urma deciziei Porții, referitoare la amestecul acestuia în acțiunile bandelor de greci.

81. *Problemă bizară*. An V, nr. 129, din 30 mai (13 iunie) 1908, pag. 4 - 6.

O nouă insinuare a Patriarhiei de la Fanar în legătură cu omiterea oficierii slujbei religioase de Paște în limba română se referă la faptul că „România nu ar ajuta la dezvoltarea, într-un sens național, a fraților din Macedonia, ci doar în scopul de a face, dacă este cazul, obiectul unui schimb, și anume: ar da Bulgariei acești români din Macedonia în schimbul unei compensări teritoriale pe care ar obține-o de la aceasta”.

82. *Relațiile Patriarhiei și ale Exarhatului*. An VII, nr. 162, din 30 iulie 1910, pag. 7 - 8.

Exarhatul bulgar nu vede posibilitatea unei întrevederi cu Patriarhul de la Fanar.

83. *Retractare*. An VI, nr. 147, din 10 septembrie 1909, pag. 4 - 7.

Sunt prezentate, cronologic, plângerile Patriarhului de la Fanar adresate Marelui Vizir, răspunsurile acestuia, precum și întâlnirile cu comisia reunită pentru a cere un răspuns de la reprezentantul Porții, toate acestea în legătură cu așa-zisele „persecuții” la care sunt supuși grecii din Macedonia și în legătură cu inoportunitatea intervenției Patriarhului în această problemă.

84. *Rol nedemn*. An III, nr. 88, din 20 noiembrie (3 decembrie) 1906, pag. 1 - 3.

Cei mai activi agenți ai propagandei grecești sunt episcopii, iar rolul acesta impus sau nu, îl fac cu pasiune.

85. *Să se facă lumină! (I)* An IV, nr. 96 din 20 februarie (5 martie) 1907, pag. 2 - 4.

Patriarhia ecumenică de la Fanar susține următoarele:

– între dialectul macedo-român și limba română există diferențe astfel încât cele două nu pot constitui o singură limbă;

- românii din Turcia, nu vor învățământ în propria lor limbă;
- „român” și „cuțo-valah” reprezintă două noțiuni absolut diferite.

Toate aceste afirmații sunt examinate și se încearcă „să se facă lumină” în problema macedo-română.

86. *Să se facă lumină! (II)*. An IV, nr. 97, din 28 februarie (13 martie) 1907, pag. 1 - 2.

Se compară cuvinte ce aparțin celor două dialecte, macedo-român și daco-român, pentru a se demonstra identitatea lor.

87. *Să se facă lumină! (III)*. An IV, nr. 98 din 10 (23) martie 1907, pag 3 - 4.

„Le Courier des Balkans” consideră că este absurdă ideea grecilor conform căreia România ar avea intenția de a se servi cândva de românii din Macedonia ca de un obiect de schimb; după părerea grecilor, acesta ar fi motivul pentru care România îi sprijină pe cei din Macedonia acum.

88. *Să se facă lumină! (IV)*. An IV, nr. 99 din 30 martie (12 aprilie) 1907, pag. 1 - 2.

„Eclesiastiki Alithia” se întreabă unde este afinitate dintre românii din România și cei din Macedonia și își răspunde că aceasta nu se află nicăieri. Chiar dacă admite că și unii și alții sunt descendenți ai românilor, același ziar pretinde că românii din Macedonia și-au pierdut tot ceea ce aveau latin datorită contactului cu Grecia.

89. *Să se facă lumină! (V)*. An IV, nr. 100 din 10 (23) aprilie) 1907, pag. 1 - 2.

„Eclisiastiki Alithia”, ziarul Patriarhiei de la Fanar, afirmă că cei ce s-au stabilit în Macedonia în timpul cuceririi romane (168 î.Hr.) nu au întârziat să fie absorbiți de marea masă de greci aflată aici. Împotriva acestei afirmații, „Le Courier des Balkans” aduce date istorice.

90. *Scrisoare din Turcia*. An I, nr. 18 din 26 septembrie (9 octombrie) 1904, pag. 4.

Scrisoarea pune în evidență procedeele pe care clerul superior grec le folosește pentru a ține în subjugare morală diversele populații creștine din Turcia.

91. *Syntagmation și Aristindin*. An VII, nr. 156 din 10 februarie 1910, pag. 1-3. În legătura cu reînnoirea Sinodului în sânul Patriarhiei au loc discuții aprinse, iar adoptarea uneia sau alteia din tezele Syntagmation sau Aristindin duce chiar la publicarea unor articole șo moțiuni în favoarea fiecăreia dintre aceste teze.

92. *Situația Patriarhului ecumenic*. An VI, nr. 136 din 20 decembrie 1908 (2 ianuarie 1909), pag. 4-5.

După adoptarea Constituției, în Turcia a izbucnit o foarte violentă campanie împotriva Patriarhului grec, susținută după cum arată ziarul turcesc „Turcia”, de acea parte care îi este ostilă Patriarhului și care a câștigat teren în ultimul timp în cercul de la Fanar.

93. *Și vis me flere.* An III, nr. 79 din 20 august (3 septembrie) 1906, pag. 2.

Patriarhia de la Fanar a trimis ambasadorilor Marilor Puteri la Constantinopol memorii prin care protestează împotriva crimelor comise în Bulgaria asupra grecilor. Ar trebui ca aceeași Patriarhie să-și reproșeze banditismul și acțiunile de agresiune din Macedonia.

94. *Știri noi.* An VI, nr. 151 din 20 octombrie 1909, pag. 3 - 4.

Presa grecească de la Constantinopol arată că în urma unor vizite primite și făcute de Patriarhul Ioachim al III-lea, acesta „se arată pesimist și măcinat de gânduri sumbre în legătură cu soarta națiunii grecești din Turcia”. Redactorii ziarelor arată că „viitorul acestui stat (Turcia) riscă în orice moment să fie compromis pentru că guvernul otoman refuză să recunoască Patriarhiei de la Fanar dreptul de a interveni în afacerile statului”.

95. *Un biet prelat!* An III, nr. 83 din 30 septembrie (13 octombrie) 1906, pag. 4 - 5.

Faimosul Agathangelos, fost episcop de Grebena, reținut la Constantinopol în urma uneltirilor sale criminale în favoarea bandelor grecești, dorește să se întoarcă la vechea sa dioceză, lucru neacceptat.

96. *Un comunicat al Patriarhului grec.* An VI, nr. 151 din 20 octombrie 1909, pag. 6 - 7.

Comunicatul oficial transmis de Patriarhul de la Fanar și publicat în ziarele de la Constantinopol arată că cea mai plăcută întrevvedere a acestuia a avut loc în prezența ministrului cultelor al Turciei care l-a asigurat de menținerea intactă a privilegiilor bisericii grecești, precum și de bucuria cu care va primi reclamațiile din partea Patriarhului și în numele creștinilor.

97. *Un exemplu de imitat.* An III, nr. 68 din 10 (23) aprilie 1906, pag. 2 - 4.

Unul dintre cele mai odioase procedee, opus spiritului de religie, este refuzul înmormântării, indiferent de rasă sau credință.

98. *Un mare scandal ecleziastic.* An V, nr. 123 din 10 (23) martie 1908, pag. 3 - 5.

Scandalul se bazează pe faptul că Patriarhia de la Constantinopol și cea de la Alexandria își dispută supremația spirituală în a alege un nou arhiepiscop în Cipru. Populația de aici este împărțită în două tabere: una, care susține Patriarhia de la Constantinopol și alta, care susține Patriarhia de la Alexandria

99. *Un motiv de răs.* An II, nr. 85 din 20 octombrie (2 noiembrie) 1906, pag. 1 - 3.

Broșura scoasă de Patriarhia de la Fanar conține drept acte oficiale rapoarte adresate de episcopii greci din Macedonia Patriarhiei, prin greci care nu au calitatea recunoscută de a-l ține la curent pe Patriarh cu toate „mașinațiunile” infernale ale propagandiștilor români.

100. *Ungurii și limba română*. An VI, nr. 144 din 30 iunie (12 iulie) 1909, pag. 6 - 7.

Este prezentată o scrisoare adresată de un grup de oameni din Craiova Mitropolitului Sibiului, scrisoare de mulțumire pentru modul în care acest om al bisericii s-a opus introducerii limbii maghiare ca limbă de rugăciune pentru copiii români.

101. *Un pretins acord*. An VI, nr. 152 din 30 octombrie 1909, pag. 1 - 3.

Deși a primit asigurări de la ministrul de interne, de la cel al cultelor și de la președintele Camerei în legătură cu menținerea privilegiilor bisericii grecești, Patriarhul de la Fanar insistă să le primească și de la Marele Vizir. Acesta din urmă a respins disprețuitor pretenția Patriarhiei, de a se erija în apărător și protector al cetățenilor otomani de rit ortodox, arătând că Patriarhia nu are calitatea unei ambasade sau a unui consulat.

102. *Un scandal ecleziastic*. An V, nr. 124 din 30 martie (12 aprilie) 1908, pag. 3 - 6.

Majoritatea populației din Cipru, susținută de episcopul de Kitio și de Patriarhul de Alexandria, a refuzat să recunoască alegerea făcută de Patriarhia de la Fanar.

103. *Un al treilea episcop sârb în Turcia*. An VII, nr. 159 din 20 martie 1910, pag. 7 - 8.

Conform unei noi știri, Patriarhia de la Fanar a cedat insistențelor sârbilor, care, de mult timp, reclamă numirea unui episcop coajutător sârb pentru dioceza dinn Debra-Vele.

104. *Veste îmbucurătoare*. An II, nr. 31 din 16 (29) ianuarie 1905, pag. 1.

Guvernul otoman, față de care populația română din Turcia n-a încetat niciodată să facă dovada loialității perfecte și a devotamentului cel mai neclintit, a permis comunității românești din Monastir să celebreze, de acum înainte, în mood regulat, serviciile religioase în propria capelă.

IV. B. ÎNVĂȚĂMÂNT

1. *Albanezii ortodocși și Patriarhia*. An. VI, nr. 144, din 30 iunie (12 iulie) 1909 pag. 3.

Albanezii ortodocși au adresat un memoriu guvernului otoman în care arată că nu sunt de acord cu protestul Patriarhiei grecești față de articolele

din Constituție privind învățământul și că nu au nimic de obiectat în legătură cu programa elaborată deja, atâta timp cât și limba lor națională se va studia în școlile recunoscute oficiale.

2. *Două „takrir”-uri ale Patriarhiei ecumenice.* An VI, nr. 144, din 30 iunie (12 iulie), 1909, pag. 5 - 6.

Sunt reproduse două documente pe care Patriarhia de la Fanar le-a adresat Marelui-Vizir în legătură cu articolele 12 și 18 din Constituția Turcă, articole care se referă la libertatea cultului și la învățământul școlar.

3. *Legea bisericilor din Macedonia.* An VI, nr. 147, din 10 septembrie 1909, pag. 1.

Este prezentată partea din lege care se referă la bisericile românilor și la dreptul lor de a-și oficia slujbele în acestea.

4. *Numiri și transferări.* An I, nr. 17, din 19 septembrie (2 octombrie) 1904, pag. 6.

Este prezentată o listă a numirilor și transferărilor operate la 1 septembrie 1904 în corpul didactic al școlilor primare din Macedonia.

5. *Previziuni realizate.* An VI, nr. 147, din 10 septembrie 1909, pag. 1 - 3.

Chiar dacă legea bisericilor din Macedonia nu-i mulțumește nici pe greci și nici pe bulgari, ea face totuși dreptate, atât românilor, albanezilor, sârbilor, cât și grecilor și bulgarilor.

6. *Problema școlară din Turcia.* An VI, nr. 148, din 20 septembrie 1909, pag. 5 - 6.

În legătură cu problema școlară din Turcia, un deputat bulgar a afirmat că aceasta este la fel de spinoasă ca și cea religioasă, iar „baza învățământului în școlile primare trebuie să fie limba națională, adică maternă”.

7. *Proiectul de lege pentru școlile și bisericile din Macedonia.* An VI, nr. 154, din 10 decembrie 1909, pag. 3 - 4.

Este reprodus proiectul de lege pentru școlile și bisericile din Macedonia, proiect ce are 12 articole și care a mai fost publicat de „Le Courier des Balkans” pe data de 20 iulie 1909.

8. *Pentru școlile românești din Macedonia.* An VI, nr. 138, din 20 ianuarie (2 februarie) 1909, pag. 7.

Dl. Leonte, președintele Societății de cultură intelectuală macedo-română de la București, s-a gândit să organizeze o reprezentatie teatrală în beneficiul școlilor românești din Macedonia.

V. LITERATURĂ ȘI FOLCLOR

A. LITERATURA ȘI FOLCLORUL MACEDO-ROMÂNILOR

1. *Analiză asupra folclorului aromân. (I)*. An 1, nr. 11, din 1 (14) august 1904, pag. 2 - 3.

Dacă românii din Macedonia nu au o literatură clasică, în schimb dialectul aromân poate să aducă lumii o comoară de povești și poezii populare; urmează analiza unor cântece și jocuri pentru copii.

2. *Analiză asupra folclorului aromân (II)*. An I, nr. 13, din 15 (28) august 1904, pag. 2 - 3.

Se fac referiri la obiceiurile de înmormântare de pe Valea Pindului și în special la bocete.

3. *Analiză asupra folclorului aromân (III)*. An I, nr. 15, din 5 (18) septembrie 1904, pag. 2 - 3.

Se fac referiri la datinile legate de căsătorie: ceremonii, cântece laice și religioase de pe Valea Pindului.

4. *Literatura populară macedo-română*. An III, nr. 67, din 20 martie (3 aprilie) 1906, pag. 3 - 4.

Există un număr mare de povești, istorii, legende, cântece, jocuri de copii, credințe și superstiții care așteaptă pe cineva pentru a le salva de la uitare; literatura populară macedo-română este o comoară.

5. *Poezii*. An I, nr. 8, din 11 (24) iulie 1904, pag. 6.

Din volumul *Suflet românesc*, al lui Jules Brun sunt reproduse două poezii: *Floarea uitării* și *Dimitrie Cantemir*.

6. *Poezii*. An I, nr. 9, din 18 (31) iulie 1904, pag. 5.

Poezia reprodusă în acest număr se intitulează *La un mormânt*.

VI. PRESĂ. APARIȚII EDITORIALE.

A. ACȚIUNILE BANDELOR TERORISTE ALE GRECILOR DIN MACEDONIA

1. *Acord mișcător*. An IV, nr. 114 din 30 octombrie (12 noiembrie) 1907, pag. 4 - 5.

În urma urmei serii de fapte, identice în fond, petrecute în ultimul timp, s-a remarcat încă o dată acordul încheiat între Patriarhia de la Fanar și Cabinetul de la Atena în acțiunea lor care vizează Macedonia.

2. *Afacerea Stelidis*. An I, nr. 21 din 24 octombrie (6 noiembrie) 1904, pag. 4.

Domnul Stelidis este un binefăcător al grecilor; originar din comuna românească Magarovo, situată la cinci-șase kilometri de orașul Monastir, acesta a fost prins și sechestrat la București. În România a venit de timpuriu și a făcut o frumoasă carieră, după care a construit o școală de fete la Magarovo, plătind din fondurile proprii personalul angajat aici.

3. *Arestarea unui șef de bandă grec.* An VI, nr. 143, din 20 iunie (3 iulie) 1909, pag. 5 - 6.

Poliția din Constantinopol a arestat un șef al unei bande grecești, lucru care dovedește că propaganda politică grecească își continuă acțiunile vinovate în Turcia.

4. *Asasinatele de la Gramaticova.* An II, nr. 46 din 30 iulie (12 august) 1905, pag. 4 - 5.

Sunt relatate detalii ale crimelor comise la Gramaticova de banda lui Acrida, în care au fost masacrați doi frați români. Este adăugată scrisoarea de amenințare a căpitanului Costa Acrida.

5. *Banțele grecești din Macedonia.* An II, nr. 49 din 30 august (12 septembrie) 1905, pag. 5.

Bucuria grecilor este nemărginită atunci când reușesc, prin forța amenințărilor, să mai închidă o școală românească sau să obțină de la unii români asigurarea că vor fi de acum înainte partizani ai elenismului.

6. *Banțele grecești din Turcia.* An II, nr. 36 din 6 (19) martie 1905, pag. 1 - 2.

Originea acestor bande, adevărat flagel pentru populațiile printre care își fac apariția, vine din trecut pentru că Peninsula Balcanică a fost devastată din timpuri imemorabile și în mod sistematic.

7. *Câteva comparații.* An III, nr. 83, din 30 septembrie (13 octombrie) 1906, pag. 3 - 4.

Ravagiile, de care bulgarii sunt acuzați că le fac împotriva grecilor, sunt acțiuni proprii bandelor grecești din Macedonia, care distrug școlile, bisericile și satele românești șiucid oamenii care au curajul să spună că sunt români.

8. *Criminali și calomnatori.* An V, nr. 126 din 30 aprilie (13 mai) 1908, pag. 4 - 6.

În spatele bisericii se ascund mulți criminali și calomnatori care completează împotriva binelui și a vieții cinstate a oamenilor, a căror singură vină este că nu vor să se declare greci.

9. *Datoria Europei.* An III, nr. 78 din 10 (23) august 1906, pag. 1 - 2.

Ceea ce uimește și nu se poate concepe încă este indiferența Europei cu privire la procedeele grecilor, care dezonoarează umanitatea și secolul în care se pot întâmpla încă asasinate, masacre și ravagii oribile.

10. *Detalii despre un ravagiu recent al grecilor*. An IV, nr. 113 din 20 octombrie (2 noiembrie) 1907, pag. 6.

În regiunea Meglen au fost atacați trei români de o bandă grecească. Cu toate acestea, autoritățile au arestat niște români grecizați din Lugunța, cunoscuți drept agenți ai grecilor.

11. *Domnul Gaston Routier de Beaulieu*. An I, nr. 21 din 24 octombrie (6 noiembrie) 1904, pag. 5.

Domnul Gaston Routier de Beaulieu este foarte cunoscut în țările balcanice prin două opere remarcabile. În ultima, „Macedonia și Puterile”, se ocupă de problema macedo-românilor, înserând un studiu despre români, trimis de redactorul revistei „Le Courier des Balkans”, Nicolae Papahagi, ca și articole din această publicație în care erau rezumate revendicările naționale ale fraților români din Macedonia.

12. *Glorificarea banditismului*. An V, nr. 128, din 20 mai (3 iunie) 1908, pag. 2 - 3.

Se reamintește rolul Greciei în formarea, organizarea, echiparea bandelor de greci, care au misiunea nu de apăra populația grecească din Macedonia, ci, dimpotrivă, prin teroare, să determine populațiile non-grecești de aici să se declare ca fiind grecești.

13. *Grecii din România și bandele din Macedonia*. An II, nr. 62, din 20 ianuarie 1906, pag. 5 - 6.

O percheziție făcută printre grecii din București a dus la descoperirea că aceștia erau înscrși în diferite societăți ca: Heteria Hellenismos, Societatea profesorilor greci etc. toate cu sediul la Atena. Scopul acestor unități este de a asigura reușita în lupta angajată de greci împotriva tuturor naționalităților existente în Macedonia.

14. *Idei luminoase*. An I, nr. 28 din 12 (25) decembrie 1904 pag. 6.

Grecii au avut ideea de a spune că vor face să dispară ca prin farmec aceste bande de insurgenți dacă Turcia îi va îndeplini anumite condiții, cum ar fi diminuarea îndrăzelii bulgarilor și triumful dreptății.

15. *Inconștiință*. An I, nr. 23, din 7 (20) noiembrie 1904, pag. 3 - 4.

După îndelungi tatonări și multe tergiversări, grecii au găsit, în sfârșit, calea care-i va duce cu siguranță la triumful final al elenismului și la care s-au angajat în mod hotărât. Cuvântul lor de ordine este: să ne facem singuri dreptate!

16. *Intervenție recentă la Atena*. An IV, nr. 107, din 10 (23) august 1907, pag. 3 - 4.

De curând, Poarta a adresat o notă energică guvernului grec în legătură cu bandele de greci formate pe teritoriul Greciei și conduse de ofițerii greci. Reprezentanții Marilor Puteri au trimis, de asemenea, o listă cuprinzând

numele a cincisprezece ofițeri greci care conduc operațiunile bandelor grecești din Macedonia. Cu toate acestea guvernul grec ignoră faptele prezentate.

17. *Isprava unei bande grecești*. An I, nr. 26, din 28 noiembrie (11 decembrie) 1904, pag. 3.

În satul Zelenis, compus din familii de turci și bulgari, și-a făcut apariția, de curând, o bandă de greci, alcătuită din șaptezeci de indivizi, comandată de trei ofițeri, care a ucis zece oameni, dintre care un băiat de doisprezece ani și o fetiță de nouă ani, iar alți cinci au fost grav răniți.

18. *Isprava unei bande grecești*. An V, nr. 122, din 29 februarie (13 martie) 1908 pag. 3 - 4.

Sunt prezentate amănunte în legătură cu o nouă ispravă a bandelor grecești: un incendiu produs la ferma românului Toli Hagi-Gogu, soldat cu moartea unui mare număr de oi și rănirea ciobanilor.

19. *La ce servesc bandele grecești din Macedonia*. An V, nr. 127, din 10 (23) mai 1908, pag. 1 - 2.

Grecia organizează și trimite în Macedonia bande înarmate pentru a „apăra populația grecească de aici”, cum spun ei, sau pentru „a reface clientela elenismului”, spun alții.

20. *La Comitetul din Atena*. An IV, nr. 97, din 28 februarie (13 martie) 1907, pag. 5 - 7.

Se dau detalii despre scandalul izbucnit în cadrul Comitetului de la Atena, care organiza bandele grecești ce operau în Macedonia.

21. *La Comitetul din Atena*. An V, nr. 132 din 30 iunie (13 iulie) 1908, pag. 3 - 5.

În sânul Comitetului de la Atena, care organizează bandele de greci, există motive de ceartă și aceasta pentru că domnul Kalaphathakis, fost șef al Comitetului și director al ziarului „Embros”, consideră că lucrurile merg în dorivă de când s-a renunțat la modul său de a conduce.

22. *Mai răi ca lupii*. An V, nr. 120, din 10 (23) februarie 1908, pag. 3.

O bandă grecească cu mai mult de două sute de oameni, a comis din nou acte de violență la Karaferia, împotriva românilor care frecventau școlile și bisericile românești.

23. *Minciuni grecești*. An II, nr. 57, din 20 noiembrie (3 decembrie) 1905, pag. 5.

Presa grecească neagă amestecul bandelor teroriste în incendiul produs în comuna Ardela.

24. *Mișcarea bandelor grecești*. An III, nr. 67, din 20 martie (3 aprilie) 1906, pag. 1 - 2.

Propaganda grecească continuă să desfășoare o activitate febrilă în vederea unei viitoare reluări a sinistrelor isprăvi din vara trecută.

25. *Noi isprăvi ale bandelor grecești*. An II, nr. 56, din 10 (23) noiembrie 1905, pag. 1 - 2.

A început o nouă serie de crime împotriva românilor din Macedonia, comise de bandele grecești; precum și incendii, asasinate, jafuri.

26. *Noi ravagii ale bandelor grecești*. An III, nr. 68, din 10 (23) aprilie 1906, pag. 1 - 2.

Veștile venite din Macedonia semnaleză o nouă serie de fapte grave comise de bandele și agenții comitetului grecesc.

27. *Noi victime ale propagandei grecești*. An VI, nr. 144, din 30 iunie (12 iulie) 1909, pag. 1 - 2.

În satul Perivoli, directorul școlii românești, Sterie Perdichi, și patru compatrioți ai săi au fost supuși unor focuri de armă în timp ce se plimbau cu barca, pe motiv că ar fi români naționaliști, că își cultivă propriul idiom. Doi dintre ei au murit, ceilalți au fost grav răniți.

28. *O expulzare*. An I, nr. 19, din 10 (23) octombrie 1904, pag. 6 - 7.

Guvernul român l-a expulzat pe Alcibiade Sardeli, director al ziarului grecesc „Iris”, care uitând de rezerva ce se impune unui străin, ducea la București, prin intermediul ziarului său, o campanie ostilă intereselor românilor din Macedonia.

29. Papahagi, Nicolae. *Dușmanii elenismului în Macedonia*. An I, nr. 21, din 24 octombrie (6 noiembrie) 1904, pag. 6.

S-a încercat de multe ori să li se spună dușmanilor elenismului că Macedonia va rămâne ceea ce este: o provincie turcească.

30. *Presa grecească și crima de la Negoran*. An II, nr. 37, din 20 martie (2 aprilie) 1905, pag. 1-3.

Presa grecească se străduiește să prezinte formarea bandelor teroriste din Macedonia ca rezultat al exasperării populației grecești din acest ținut.

31. *Previziuni realizate*. An III, nr. 71, din 10(23) mai 1906, pag. 2-4.

Cu câțva timp în urmă se atrăgea atenția asupra pericolului pe care îl reprezintă prezența acestor bande grecești în Macedonia, împiedicând astfel ordinea și securitatea Imperiului otoman. Ceea ce s-a întâmplat celor zece familii din Grebena dovedește justetea acestor previziuni.

32. *Propaganda din Macedonia*. An II, nr. 38, din 3(16) aprilie 1905, pag. 1-2.

Vestile din Macedonia semnaleză o recrudescență în excesele pe care bandele grecești, ca și cele bulgărești, le comit de câțva timp cu o furie sălbatică. Agenții celor două comitete se străduiesc să afirme, care mai de

care, forța propagandei lor, făcând dezordine și exercitând represalii care rivalizează cu cruzimea.

33. *Punere la punct*. An VI, nr. 147, din 10 septembrie 1909, pag. 3-4.

Faptul că autoritățile turcești au început să urmărească bandele grecești este considerat de Patriarhie drept persecuție exercitată împotriva grecilor.

34. *Puterile, Turcia și statele balcanice*. An V, nr. 132, din 30 iunie (13 iulie) 1908, pag. 1-3.

În legătură cu știrea anunțată de ziare în ceea ce privește hotărârea adresată Belgradului și Sofiei, de a acționa pentru încetarea activității bandelor teroriste, se arată că acest demers este binevenit, dar se așteaptă eficacitatea lui.

35. *Rolul armatei grecești*. An IV, nr. 104, din 10(23) iunie 1907, pag. 1-2.

Guvernul grec acordă fonduri necesare organizării bandelor care operează în Macedonia și în aceste bande intră mulți soldați, subofițeri și ofițeri ai armatei active a Greciei.

36. *Români și greci în Macedonia*. An I, nr. 3 din 6(19) iunie 1904, pag. 1-2.

La începutul redeșteptării naționale a românilor din Turcia, grecilor li s-a părut mai comod să nege complet existența unui element românesc dincolo de Balcani.

37. *Situația din Macedonia*. An I, nr. 28, din 12(25) decembrie 1904, pag. 3-5.

Alături de bandele bulgărești se înmulțesc și cele grecești, înarmate și organizate în Grecia și îndeseobi, în Thesalia: sub pretextul represaliilor trec în Macedonia și se angajează la acte de cruzime și la amenințări de tot felul, terorizând populațiile non-grecești, sperând, să le aducă astfel sub influența propagandei elene.

38. *Un episcop bandit*. An II, nr. 56, din 10(23) noiembrie 1905, pag. 6-7.

Episcopul de Grebena, Agathanghelos, a purtat cu aceeași demnitate arma de tâlhar ca și sutana episcopală. El nu a vrut decât să ucidă cu propria mână câțiva români, care refuzau să se declare greci.

39. *Un măcel oribil*. An III, din 20 mai (2 iunie) 1906, pag. 1.

În satul Huma au fost uciși șase copii, care învățau la singura școală care există în sat, o școală românească. Acești ofițeri greci au continuat masacrul, adăugând încă șase victime, de astă dată adulți.

40. *Uneltirile propagandei grecești*. An II, nr. 41, din 30 mai (12 iunie) 1905, pag. 1-2.

Uneltirile propagandei grecești se traduc și prin publicațiile clandestine pe care agenții greci le fac să apară cu miile printre locuitorii Macedoniei.

41. *Vânătoarea bandelor elene*. An II, nr. 57, din 20 noiembrie (3 decembrie) 1905, pag. 1-2.

Guvernul turc a dat ordin să fie urmărite bandele de greci cu rigoarea necesară; trupe ale jandarmeriei au început vânătoarea bandelor grecești.

42. *Victime sau călăi?* An II, nr. 36, din 6 (19) martie 1905, pag. 2-3.

După ce, mult timp, au pozat drept victime ale furiei bulgarilor, grecii vor acum să fie, la rândul lor niște călăi.

43. *Violențe inutile*. An I, nr. 27, din 5 (18) decembrie 1904, pag. 6.

Temerile în legătură cu apariția acestor bande grecești în Macedonia încep să fie fondate. Violența barbară aduce victime în rândul naționalităților: română, bulgară, albaneză.

VI. B. OPINII ALE GRECILOR PRIVIND SITUAȚIA DIN MACEDONIA

1. *Aserțiunile domnului Theotokis*. An V, nr. 124, din 30 martie (12 aprilie) 1908, pag. 1-2.

Al. Theotokis, președintele consiliului de miniștri al Greciei, a ținut un discurs în care a arătat că elenismul constituie „un element de vie inteligență, de o rară putere de muncă și este, înainte de toate, pașnic și civilizator”.

2. *Câteva constatări*. An V, nr. 122, din 29 februarie (13 martie) 1908, pag. 1-2.

Propaganda grecească consideră că acțiunile bandelor sale sunt întemeiate și se constituie în represalii, care au loc din cauza suferințelor produse grecilor de către bulgari.

3. *Ceea ce se întâmplă la Ghevgheli*. An VII, nr. 162, din 30 iulie 1910, pag. 4-5.

Adevăratul motiv pentru care Patriarhia s-a declarat dezamăgită a fost acela că, scăpând de presiunile bandelor teroriste, locuitorii din Ghevgheli și-au introdus propria limbă în școli și biserici, iar aceasta înseamnă o pierdere pentru influența elenismului.

4. *Cine seamănă vânt culege furtună*. An V, nr. 120, din 10(23) februarie 1908, pag. 1-3.

Organul oficial al Patriarhiei, „Eclesiastiki Alithia”, revine la tema sa favorită: „cuțo-valahii stabiliți în America”, la care adaugă și lista celor șase români-grecizați, stabiliți la New York.

5. *Conflictul româno-grec la Parlamentul din Atena*. An III, nr. 73, din 30 mai (12 iunie) 1906, pag. 1-3.

În ziarele grecești au apărut declarațiile făcute de domnul Theotokis în legătură cu agresiunile bandelor teroriste asupra familiilor de români. Acestea consideră că nimeni nu poate să admită că Grecia ar fi responsabilă de acțiunea sau deciziile îndeplinite de această mare autoritate care este Patriarhia de la Fanar. Grecia, spune el, nu-și poate exercita nici o influență atunci când această autoritate consideră necesare anumite măsuri.

6. *Culmea ridicolului*. An IV, nr. 119, din 20 decembrie 1907, (2 ianuarie 1908) pag. 1-2.

După ce a emis tot felul de teorii în legătură cu originea și naționalitatea românilor din Macedonia, Patriarhia de la Fanar a considerat că este cazul să-și mărească sfera de interes și afirmă că a primit de la San-Francisco o expunere istorică în legătură cu românii din Macedonia, cu toate că se știe că în California mulți greci și unii români au plecat să muncească.

7. *Discuție în tabăra elenă*. An III, nr. 88, din 20 noiembrie (3 decembrie) 1906, pag. 4-5.

Prin apel la istorie și creând tot felul de teorii, grecii au ajuns să realizeze hărți fanteziste în care cele mai mari părți din Macedonia sunt marcate de culorile grecești, acestea devenind astfel adevărate ale elenismului.

8. *Din nou domnul Theotokis*. An V, nr. 125, din 10(23) aprilie 1908, pag. 1-2.

Noile declarații ale domnului Theotokis, președintele Consiliului de Miniștri al Greciei, fac apologia operei bandelor grecești din Macedonia și acțiunile acestora sunt considerate ca răspunsuri la acțiunile propagandei celorlalte naționalități din Macedonia.

9. *În căutarea unui motiv de agitație*. An VI, nr. 143, din 20 iunie (3 iulie) 1909 pag. 1-2.

După gravele incidente petrecute la Aivali, Metelin și Drama, Patriarhul grec s-a plâns Excelenței sale Mahmud Chewket Pașa de existența unei coaliții, formată în Macedonia între turci și bulgari, împotriva grecilor. Excelența Sa i-a răspuns Patriarhului că „astfel de probleme nu țin în nici un caz de biserică, ci de stat și că, în consecință, Patriarhul nu trebuie să se amestece în afacerile statului și nu trebuie să aperse o anumită categorie de cetățeni”.

10. *Încă o contradicție*. An III, nr. 85, din 20 octombrie (2 noiembrie) 1906, pag. 5.

Grecii afirmă pe de o parte că nu există români în Macedonia, iar „românizații se numără pe degetele unei mâini”. Pe de altă parte, propaganda grecească afirmă lucruri pe care altădată le negase și anume, că: „nu exercită presiuni asupra românilor pentru a-i determina să îmbrățișeze cauza grecilor”.

11. *Înfățișări de fals pocăit*. An III, nr. 90, din 10(23) decembrie 1906, pag. 1-2.

Unele articole din presa grecească ne fac să credem că în opinia grecilor are loc un reviriment în legătură cu bandele elene care operează în Macedonia. Impresia lăsată de aceste articole este că unele cercuri din Atena ar fi început să zărească nu doar ineficacitatea operei criminale a propagandei proprii, ci și discreditarea pe care aceasta o aruncă asupra cauzei elenismului.

12. *În legătură cu o alianță*. An VI, nr. 155, din 20 decembrie 1909, pag. 1-2.

Presa din Constantinopol și Atena depune toate eforturile pentru semnarea alianței dintre Turcia și Grecia, enumerând avantajele care ar ieși de aici pentru ambele părți.

13. *În legătură cu o Adunare și un Consiliu*. An VII, nr. 161, din 10 iulie 1910, pag. 6.

La Patriarhia de la Fanar se discută despre convocarea unei Adunări Naționale și a unui Consiliu Regional, în total dezacord cu Constituția Turciei, unde se va lua o nouă hotărâre sau măsură, și anume: închiderea bisericilor pentru a demonstra neacceptarea Legii bisericilor, votată de Parlamentul turc și de Sultan.

14. *Judecați de ei înșiși*. An V, nr. 125, din 10(23) aprilie 1908, pag. 5-6.

Spre deosebire de domnul Theotokis, președinte al Consiliului de Miniștri al Greciei, domnul Rallis, fost prim-ministru al Greciei, se întreabă care este situația actuală a statului grec, care este administrația sa, justiția și consideră că aceste lucruri nu există din cauza politicii internaționale pe care o duc grecii.

15. Leonte, președinte al Societății de cultură intelectuală macedo-română. *Opinia unui publicist grec (I)*. An III, nr. 69, din 20 aprilie (3 mai) 1906, pag. 1-3.

Păreră publicistului grec Nicolaide, exprimată în cadrul unei conferințe desfășurate la Viena, referitoare la originea conflictului dintre România și Grecia este aceea că provine dintr-o neînțelegere, dintr-un echivoc.

16. Leonte, președinte al Societății de cultură intelectuală macedo-română. *Două greutăți și două măsuri*. An VI, nr. 136, din 20 decembrie 1908 (2 ianuarie 1909), pag. 1-3.

Toate articolele și interviurile Patriarhului de la Fanar se învârtesc în jurul aceleiași probleme: respectarea privilegiilor Patriarhiei, astfel se va considera schimbarea politică din Imperiul otoman drept „o înțelegere, o mistificare ce vizează doar preponderența elenismului în Turcia”.

18. *Limba cuțo-valahilor*. An VI, nr. 142, din 10(23) iunie 1909, pag. 3-4.

Din ziarul grec „To Kratos”, de la Atena, s-a aflat știrea conform căreia un profesor grec, Constantin Nicolaidis, român prin limbă, a scris o carte de 650 pagini, în care arată, pe baze lingvistice și istorice, că idiomul românesc din Turcia nu are nimic comun cu cel al românilor din România.

19. *Lumina de sub obroc*. An III, nr. 85, din 20 octombrie (2 noiembrie) 1906, pag. 3-4.

Grecii consideră că elementul românesc din Turcia nu există și dacă totuși, ar exista, acest lucru se petrece doar în imaginația unor români din regatul României, obsedați de visurile unei grandomanii ridicole.

20. *Mărturisiri cinice*. An III, nr. 73, din 30 mai (12 iunie) 1906, pag. 6-7.

Uneori Grecia dezminte că ar avea vreun amestec în ceea ce privește constituirea bandelor de agresiune, alteori afirmă că este mândră de acțiunile acestora în Macedonia și că este o lașitate din partea grecilor care neagă cooperarea ofițerilor armatei grecești cu aceste bande, din moment ce acești ofițeri au curajul de a-și risca viața pentru a susține pretențiile elenismului în Macedonia.

21. *Momente de singurătate sau de ciudă*. An III, nr. 89, din 30 noiembrie (13 decembrie) 1906, pag. 1-3.

În ziarul grec „Scrip” a apărut un articol scris, probabil, într-un moment de luciditate, în care se cere grecilor să renunțe la „lupta dezonorantă” a așa-zisei apărări macedonene, care nu a cauzat decât prejudicii națiunii, și să asculte sfaturile „Puterii, Prieteniei și Bunului simț”.

22. *O contradicție flagrantă*. An IV, nr. 115, din 10(23) noiembrie 1907, pag. 6-7.

În organul de presă al Patriarhiei de la Fanar, „Eclesiastiki Alithia”, au apărut tot felul de articole de negare a existenței românilor din Macedonia, însă ceea ce trebuie cu adevărat demonstrat este: ori românii din Macedonia, idiomul și aspirațiile lor sunt așa cum pretinde Patriarhia, ori ei nu sunt în nici un caz ceea ce Patriarhia se străduiește să prezinte.

23. *O expunere istorică fantezistă*. An IV, nr. 119, din 20 decembrie 1907 (2 ianuarie 1908), pag. 2-4.

În organul de presă al Patriarhiei de la Fanar a apărut un articol în care se discută problema originii popoarelor, mai ales cea a românilor din Macedonia, în conformitate cu expunerea primită de la San Francisco.

24. *O grijă nouă pentru greci*. An VI, nr. 136, din 20 decembrie 1908 (2 ianuarie 1909), pag. 3-4.

După ce au afirmat că românii, bulgarii, albanzii și sârbii din Turcia nu au decât idiom propriu și în rest sunt „greci puri”, grecii afirmă acum că și arabii au o limbă pur creștină, iar în rest sunt greci, pur și simplu.

25. *O nedreptate*. An IV, nr. 112 din 10(23) octombrie 1907, pag. 3-4.

Mai mulți români din regiunea Karaferia au fost asasinați, iar crimele erau atribuite bandelor de greci sau de bulgari. Curând după aceasta a survenit masacrul a opt greci din orașelul Neagusta. În această regiune trăiesc doar greci și bulgari și lucrurile ar fi simple dacă grecii nu i-ar socoti vinovați pe români de aceste crime.

26. *O paralelă*. An III, nr. 93, din 20 ianuarie (2 februarie) 1907, pag. 5-7.

Un grec, care semnează „Kepedgi”, a publicat în „Frankfurter zeitung” un articol în care arată că idiomul vorbit de românii din Macedonia ar fi cu totul diferit de cel vorbit în România și nu înțelege de ce trebuie să li se permită macedo-românilor să folosească limba română în bisericile lor.

27. *Opiniile unui om de stat grec*. An III, nr. 84, din 10(23) octombrie 1906 pag. 1-2.

Domnul Zaimis, fost prim-ministru al Greciei, numit de curând Înalt Comisar la Creta de către Marile Puteri, a acordat un interviu ziarului grec „Scrip” în care își expune punctul de vedere în legătură cu problema orientală, raportată la Grecia. Totodată, consideră că ruperea relațiilor diplomatice dintre România și Grecia este o problemă cauzată de situația românilor din Macedonia.

28. *O problemă simplă*. An III, nr. 85, din 20 octombrie (2 noiembrie) 1906 pag. 4-5.

În urma unei statistici efectuate de către Patriarhia de la Fanar a rezultat că în Turcia există 181 localități de români, cu o populație totală de 23.369 familii, adică 140.000 de suflete. Aceste familii sunt clasificate de Patriarhie ca: „eleno-valahe” și „românizate”. Întrebarea este dacă, în această statistică, există măcar o singură familie, cu adevărat formată din greci.

29. Papahagi, Nicolae. *O teorie grecească*. An I, nr. 2 din 30 mai (12 iunie) 1904, pag. 4-5.

Doar poporul grec este în stare să nu vadă în toată această vastă întindere a Imperiului otoman decât greci pur-sânge, coborând în linie dreaptă de la Miltiade, Leonida, Pericle, cu toate că elementul grec nu este decât foarte slab reprezentat aici.

30. *Presa grecească și prelații de la Fanar*. An VII, nr. 160 din 10 aprilie 1910 pag. 3-4.

Conflictul dintre Patriarh și Sinodul de la Fanar a furnizat presei grecești din Constantinopol constatări dureroase în legătură cu decăderea prelațiilor greci, lucru afirmat în nenumărate rânduri de „Le Courier des Balkans” și de alte gazete ce au privit situația din Macedonia în mod obiectiv.

31. *Problema ecleziastică a românilor din Turcia*. An VII, nr. 162, din 30 iulie 1910, pag. 1-3.

În diferite ziare au apărut articole care se referă la sosirea la București a unui grup de macedo-români ce vor să ceară guvernului român să intervină în rezolvarea problemei împărțirii bisericilor din Macedonia, direct supuse Patriarhiei din Constantinopol, precum și în crearea unei Patriarhii independente pentru românii de aici. „Le Courier des Balkans” dezmințe aceste știri și afirmă că această delegație este o invenție, iar problema bisericilor este de competența parlamentului și a guvernului otoman.

32. *Problema macedo-românilor și propaganda românească* (I).

An VI, nr. 140, din 20 februarie (5 martie) 1909, pag. 3-4.

Articolul se referă la absurditatea și falsitatea afirmațiilor apărute în presa grecească în legătură cu problema românilor din Macedonia și cu existența unei propagande românești aici.

33. *Problema macedo-românilor și propaganda românească* (II).

An VI, nr. 141 din 10(24) martie 1909, pag. 4-5.

Se continuă dezbaterea problemei discutate în parlamentul Turciei: cauza românilor din Macedonia, și este analizat discursul prezentat de deputatul român Mihea în legătură cu această situație.

34. *Protestările comunităților grecești împotriva proiectului de lege privind bisericile*. An VII, nr. 159 din 20 martie 1910, pag. 3-4.

Sunt prezentate scrisori venite din diverse colțuri ale Macedoniei, scrisori de nemulțumire adresate Patriarhiei de la Fanar.

35. *Răspunsul Greciei la Nota austro-rusă*. An IV, nr. 114, din 30 octombrie (12 noiembrie) 1907, pag. 5-6.

Guvernul elen a răspuns ultimei Note austro-ruse, sub formă de circulară, prin ministrul afacerilor externe, care declară că guvernul regal consideră ca o datorie în sine faptul de a face lumină în situația din Macedonia: populația grecească din Macedonia a fost determinată de acțiunile bandelor bulgare să adopte acest sistem de apărare, pentru a-și salva drepturile și credința religioasă.

36. *Răutate cusută cu ată albă*. An III, nr. 86, din 30 octombrie (12 noiembrie) 1906, pag. 5-6.

Grecii încearcă să acrediteze legenda conform căreia în Macedonia s-ar fi format bande albano-turco-românești, ce ar fi în serviciul propagandei românești și care ar fi făcut până acum ravagii grecilor.

37. *Statistica populației române din Turcia, după „Cartea Albastră” a Patriarhiei ecumenice*. An III, nr. 86 din 30 octombrie (12 noiembrie) 1906, pag. 4-5.

Este prezentat numărul de familii pe diocese, iar în cadrul acestora pe sate.

38. *Șicane absurde*. An IV, nr. 115, din 10(23) noiembrie 1907, pag. 1-2.

Patriarhia greacă a publicat un lucru absurd în organul său de presă, o circulară pe care Societatea de cultură intelectuală macedo-română de la București ar fi adresat-o în urmă cu 15-20 de ani românilor din Macedonia și prin care îi îndemna să ia cunoștință de individualitatea lor etnică, distinctă de cea a grecilor și să se instruiască în propriul său idiom. Autenticitatea acestui document este pusă la îndoială de „Le Courier des Balkans”.

39. *Un apel și o declarație*. An I, nr. 5, din 20 iunie (3 iulie) 1904, pag. 5-6.

Apelul comitetului grec susține că aceasta a adunat mai mult de 700.000 franci și că prima sa grijă a fost să reconstruiască la Crusovo școlile grecești, magazinele distruse și bisericile incendiate. În continuare este prezentat „apelul comitetului grec de ajutor pentru macedoneni”, datat în 9 iunie 1902 – Atena.

40. *Un demers necuviincios*. An VII, nr. 161, din 10 iulie 1910, pag. 6-7.

O nouă decizie a Patriarhiei constă într-un recurs adresat Marilor Puteri semnatare ale Tratatului de la Berlin. Ziarele grecești nu găsesc nimic insolit în această hotărâre, cu atât mai mult cu cât astfel de demersuri au mai avut loc și în legătură cu problema românilor din Turcia, precum și în legătură cu problema bisericilor grecești din Bulgaria.

41. *Uneltirile Fanarului*. An VII, nr. 161, din 10 iulie 1910, pag. 3-4.

Deputații și senatorii greci din Parlamentul otoman au făcut tot ceea ce au putut ca să împiedice votarea proiectului de lege asupra bisericilor contestate din Macedonia. Drept urmare, Patriarhul de la Fanar a mers în audiență la Sultan și a exprimat mahnirea sa și a națiunii sale pentru votul și aprobarea acestei legi, care ar constitui o lovitură pentru dreptul divin și canonic al Bisericii ortodoxe, ca și pentru privilegiile Patriarhiei.

42. *Un factum al propagandei grecești*. An IV, nr. 119 din 20 decembrie 1907 (2 ianuarie 1908), pag. 4-5.

N. Kasasis, apărător al propagandei grecești, a scos mai multe broșuri care tratează problema macedoneană. Ultima, „Macedonia și românii” se mai numește și „expunere istorică” și reeditează o teorie, repetată la infinit de propaganda grecească, în raport cu românii din Macedonia.

43. *Un răspuns la nerozii*. An VI, nr. 152, din 30 octombrie 1909, pag. 6-7.

Ziarele grecești continuă să afirme existența bandelor românești pe teritoriul Macedoniei, descriind „acțiunile criminale” ale acestora. Adevărul este cunoscut de toată lumea: elenismul și apărătorii lui au creat bandele teroriste care au acționat împotriva românilor din Macedonia.

44. *Veselia unei statistici*. An III, nr. 86 din 30 octombrie (12 noiembrie) 1906 pag. 5.

În pretinsa „Carte Albastră” a Patriarhiei de la Fanar există afirmații care stârnesc râsul, de genul: „satul Dervendis are 100 de familii românești și este deci, un sat românesc”. Dimpotrivă, în acest sat nu există nici măcar o familie de români.

45. *Viclenie grecească*. An IV, nr. 111, din 30 septembrie (13 octombrie) 1907 pag. 4-5.

Chiar dacă grecii știu că numărul românilor din Macedonia, Albania (și chiar din Grecia) este mare, ei persistă în a afirma că „în Macedonia nu există români și dacă nu există o naționalitate română aici, atunci nu se mai poate vorbi de nici o concesie”.

VI. C. ARTICOLE PRELUATE/COMENTATE DIN PRESA STRĂINĂ

1. *Acțiune românească în Macedonia*. An V, nr. 132, din 30 iunie (13 iulie) 1908 pag. 5-6.

De la Constantinopol, ziarul bulgar „*Courier de Sofia*” a primit o știre conform căreia se apreciază numărul românilor uciși de la începutul anului 1908 până la 30 iunie (13 iulie) 1908 la 20, răniți – 2, iar cele mai multe acțiuni violente au avut loc la Karaferia.

2. *Adevărul despre bande*. An V, nr. 130, din 10(23) iunie 1908, pag. 6-7.

Ziarul italian „*Perseverenza*” a publicat un articol referitor la o posibilă înțelegere între regele Eduard și Țarul Rusiei, ale cărei măsuri vor fi luate la Conferința ambasadorilor de la Constantinopol.

3. *Afacerile Albaniei*. An VII, nr. 160 din 10 aprilie 1910, pag. 6-8.

Din discuția purtată cu Derviche Hilma bei, un albanez de o înaltă cultură, proscris de fostul regim și care a trăit în Franța și Belgia mult timp, au reieșit adevăratele probleme ale albanezilor, care provin în mare parte din neputința de a plăti unele drepturi de concesie și unele taxe impuse de guvernatorul general Mozhar bei.

4. *Agape*. An VII, nr. 163, din 10(23) ianuarie 1911, pag. 7-8.

Înțelegerea dintre greci, bulgari și armeni a fost sărbătorită în mod ceremonial pe 20 ianuarie 1911 și descrisă amănunțit în ziarul turcesc „*Osmanischer Lloyd*”.

5. *Albanezii*. An VI, nr. 148 din 20 septembrie 1909, pagina 3-4.

Directorul politic al ziarului turcesc „*Courier d’Orient*”, Djelal Noury, a publicat un articol în care arată că nu este de acord cu anumite opinii care afirmă că limba albaneză nu poate fi decât vorbită nu și scrisă, și consideră că a scrie în propria limbă este dreptul oricărei națiuni.

6. *Amenințările ridicole*. An I, nr. 8, din 11(24) iulie 1904, pag. 5.

În „*Messenger d'Athens*”, din 25 iunie 1904, au apărut articole în care grecii îi previn pe învățătorii din Macedonia că vor fi biciuți, iar consulii români din Turcia sunt insultați.

7. *Aprecierile presei grecești*. An II, nr. 40 din 20 mai (2 iunie) 1905, pag. 2-4.

Ziarele grecești „*Embros*”, „*Kairoi*” și „*Acropolis*” nu sunt încântate de concesiile ce tocmai au fost acordate populației române din Turcia.

8. *Aprecieri ale presei bulgare*. An II, nr. 41 din 30 mai (12 iunie) 1905, pag. 4-6.

Ziarele bulgărești „*Vecerna Posta*”, „*Drievnik*”, „*Dien*”, „*Mir*” reflectă modul în care se înfățișează în principatul vecin succesul reputat de diplomația românească în problema fraților din Macedonia.

9. *Aserțiunile unui diplomat grec*. An I, nr. 29, din 19 decembrie 1904 (1 ianuarie 1905), pag. 1-3.

Într-un articol de patru coloane, „*Le Temps*” face expunerea tezei grecești în problema macedoniană, așa cum rezultă din explicațiile furnizate de dl. Delyanni, ambasadorul Greciei în Franța. Ziarul parizian arată că în această problemă elementul grec este unul dintre cele mai considerabile, atât prin vechimea drepturilor invocate, cât și prin activitatea prezentă pe care o desfășoară.

10. *Atitudinea preoților greci față de valahi*. An VII, nr. 163 din 10(23) ianuarie 1911, pag. 3-4.

Articolul din ziarul turcesc „*Niri Hakikat*” se referă la atitudinea unor preoți greci din satul Pisoderi în legătură cu existența școlii românești de aici și la refuzul acestora de a acorda asistență religioasă valahilor. Scopul este dublu: forțarea valahilor de a-și trimite copiii la școlile grecești și însăși grecizarea lor.

11. *Biserica ortodoxă din Turcia*. An IV, nr. 109, din 30 august (12 septembrie) 1907, pag. 6.

În legătură cu biserica ortodoxă din Turcia, în ziarul german „*Wiener Allgemeine Zeitung*” a fost publicat un articol în care se arată că biserica greacă încearcă să distrugă biserica ortodoxă, că Patriarhia a luat un caracter național grec și dorește grecizarea ortodocșilor celorlalte naționalități.

12. *Campanii nepotrivate*. An V, nr. 134, din 30 iulie (12 august) 1908, pag. 2-3.

Deși se pare că în Turcia începe o eră mai liniștită, redactorii ziarelor de aici publică știri care atrag atenția grecilor. Astfel, ziarul turcesc „*Ikma*” a publicat un articol numit „*Bulgarii și grecii*” în care arată că ziarele bulgărești par, ca și opinia publică lulară, nemulțumite de reglementările noii Constituții.

13. *Can-can-urile d-lui Cancani*. An IV, nr. 110, din 20 septembrie (3 octombrie) 1907, pag. 6-7.

În ziarul italian „Nuova Anthologia”, Pietro Cancani, în articolul său: *Spre înțelegerea greco-română*, afirmă că românii din Macedonia „nu aveau dreptul să fie recunoscuți ca naționalitate distinctă pentru că elementul cuțovalah nu are nimic comun cu elementul român de pe malurile Dunării, deoarece idiomurile acestora sunt total diferite”.

14. *Catastrofa de la Triccala*. An IV, nr. 105 din 20 iunie (3 iulie) 1907, pag. 3-4.

În ziarul turcesc „Levant Herald” este redat modul și împrejurările în care a fost distrus orașul Triccala din Thesalia, unde locuia o numeroasă populație română.

15. *Ceea ce spun turcii*. An VI, nr. 150, din 10 octombrie 1909, pag. 4-6.

Ziarul turcesc „Tanin” a publicat un articol ca răspuns la declarațiile Patriarhului grec Ioachim al III-lea, atătând că ei, turcii, nu au insultat niciodată națiunea greacă, iar, dacă au criticat unele acte ale Patriarhiei, nu înseamnă că au acționat împotriva întregului popor grec. Patriarhia nu vrea să admită dreptul Guvernului de a inspecta școlile grecești.

16. *Ceea ce spun ziarele turcești*. An VI, nr. 151, din 20 octombrie 1909, pag. 5-6.

Ziarele turcești „Tanin”, „Yeni-Gazeta” au emis aprecieri în legătură cu rezultatele vizitelor făcute de Patriarhul de la Fanar președintelui Camerei. Aceasta consideră că, „dacă privilegiile vor fi întinse până acolo încât să atingă bazele Constituției, miniștri responsabili, mai ales cel de interne, nu vor ști să rămână impasibili și indiferenți”.

17. *Contradicții*. An VI, nr. 149, din 30 septembrie 1909, pag. 6-7.

În legătură cu problema privilegiilor Patriarhiei grecești, ziarul turcesc „Tasviri Efkiar” arată că aceasta se raportează exclusiv la drepturile politice ale statului.

18. *Cererile valahilor macedoneni*. An I, nr. 24 din 14 (27) noiembrie 1904, pag. 3-4.

Acesta este titlul sub care săptămânalul „L’Europeen” publică un studiu extrem de interesant și foarte documentat despre românii din Macedonia.

19. *Condamnat de ai lor*. An I, nr. 23 din 7 (20) noiembrie 1904, pag. 5-6.

În sânul Patriarhiei grecești se accentuează criza apărută din cauza conduitei celor opt membri disidenți ai Sinodului care, împinși de o pasiune oarbă, au târât interesele superioare ale bisericii până la puterea temporară a statului suveran.

20. *Conflictul greco-român*. An II, nr. 53 din 10 (23) octombrie 1905, pag. 5-6.

În ziarul „Le Figaro” a fost publicată o corespondență cu titlul *Scrisoare de la București*, reprodusă în întregime de „Le Courier des Balkans” și care se referă la iritarea poporului elen în fața recunoașterii de către Sultan a drepturilor națiunii române din Macedonia.

21. *Conflictul greco-român*. [Opinia unui ziar rusesc]. An II, nr. 58 din 30 noiembrie (13 decembrie) 1905, pag. 4-5.

Păreră „Ziarului de Sankt Petersburg” în legătură cu conflictul greco-român este că Patriarhia urmează o politică personală și exclusivă, pierzându-și caracterul ecumenic și uită că Marea Biserică ortodoxă este ecumenică, adică are misiunea de a răspândi cu dreptate binefacerile religiei lui Hristos asupra tuturor națiunilor, fără a se preocupa de propriul lor organism social.

22. *Conflictul greco-român*. An II, nr. 60 din 20 decembrie 1905 (2 ianuarie 1906), pag. 2-4.

În „Le Courier Europeen” a fost publicat un articol al d-lui Constantin G. Dițescu, fost ministru al justiției, articol în care se referă la „marele ideal elen”, acela de a reconstitui Imperiul bizantin la Constantinopol.

23. *Conflictul greco-român*. An III, nr. 64 din 20 februarie (5 martie) 1906, pag. 2-3.

Articolul preluat din „Le Journal de Genive” arată că adevăratele cauze ale conflictului dintre România și Grecia trebuie căutate în „încurcătura macedoniană” și nu este mai puțin adevărat că pretinsul „titlu de drept pe care românii vor să-l creze în Macedonia pentru a-l schimba mai târziu cu un altul” este o ipoteză gratuită, inventată de Max Nordan pentru a susține cauza pierdută pe care el, încă, o apără.

24. *Conflictul greco-român*. An III, nr. 75 din 20 iulie (3 iulie) 1906, pag. 3-4.

„Ziarul de dezbatere” a publicat un articol în care generalul Lahovary, ministrul afacerilor externe al României, face declarații în legătură cu ruperea relațiilor diplomatice ale României și Greciei, crezând că doar Grecia poate să plătească pentru violențele comise în Macedonia.

25. *Conflictul greco-român*. (I) An III, nr. 78 din 10 (23) august 1906, pag. 4-5.

„Corriere della sera” a publicat un articol referitor la cauzele conflictului dintre România și Grecia. Acestea vin din problema gravelor conflicte din Macedonia și se consideră îndreptățită purtarea României, cu atât mai mult cu cât aici trăiesc peste 80.000 de greci care se ocupă cu comerțul și față de care românii nu se manifestă în aceeași manieră ca a grecilor din Macedonia.

26. *Conflictul greco-român*. (II). An III, nr. 80 din 30 august (12 septembrie) 1906, pag. 6-7.

„Corriere della sera” arată că bandele grecești și crimele lor, față de care guvernul de la Atena se declară în mod oficial străin, au provocat în România o indignare generală.

27. *Cum se scuză și acuză Patriarhul grec*. An V, nr. 129, din 30 mai (13 iunie) 1908, pag. 3-4.

Agenția telegrafică pariziană, „l'Information” a publicat o știre în care se arată că Patriarhia ecumenică nu este de acord cu politica României din Macedonia și acest lucru a dus la deschiderea unui adevărat gol între interesele grecilor și cele ale românilor din Macedonia.

28. *Cușo-valahii și conflictul greco-român*. An III, nr. 63 din 31 ianuarie 1906, pag. 5-6.

În „Le Courrier Europeen” a apărut un articol referitor la seria celor apărute în „România”, organ de presă oficial de la București, consacrate analizei și respingerii tezei grecești susținute de dl. Skeadaressi, fost consul.

29. *Cuto-valahii*. An VI, nr. 139 din 30 ianuarie (12 februarie) 1909, pag. 3-5.

În revista franceză „Le Bosphore”, care apare la Constantinopol, a fost publicat un articol referitor la problema românilor din Turcia, presărat cu afirmații ale deputaților turci.

30. *Declarațiile unui diplomat român*. An II, nr. 53 din 10 (23) octombrie 1905, pag. 4-5.

Este prezentată o declarație preluată din ziarul francez „Le Temps” și acordată acestuia de dl. Popovici, însărcinată cu afacerile României la Paris, referitoare la refuzul cerințelor naționale ale românilor de către Patriarhul grec și guvernul elen.

31. *Din nou pentru ziarul „Le Temps”*. An IV, nr. 97 din 28 februarie (13 martie) 1907, pag. 2-4.

Se acordă un răspuns ziarului „Le Temps” care afirmă că guvernul român a expulzat 57 cetățeni greci din România, sub pretext că Patriarhia nu ține cont de părerea Porții în legătură cu unii români din Macedonia.

32. *Din nou problema școlilor din Turcia*. An VI, nr. 142, din 10 (23) iunie 1909, pag. 5-6.

Articolul conține lucruri care liniștesc susceptibilitățile naționale ale elementelor non-musulmane din Turcia, precum și câteva adevăruri ce privesc monopolul învătământului pe care Patriarhia ecumenică îl revendică pentru ea, sau mai degrabă pentru elenism, în detrimentul creștinilor non-greci și al statului otoman.

33. *După mine potopul*. An VI, nr. 146 din 30 iulie 1909, pag. 4.

Djelal Noury semnează articolul apărut în ziarul turcesc „*Courrier d'Orient*”, referitor la indiferența autorităților otomane față de unelțirile și acțiunile teroriste ale trupelor grecești.

34. *Episcop sau comisar?* An VII, nr. 163 din 10 (23) ianuarie 1911, pag. 4-6.

Sub titlul acesta a apărut un articol în care se arată că scopul urmărit de populația greacă este de a face să-i crească numărul pentru ca apoi să-și poată revendica drepturile de proprietate asupra Macedoniei.

35. *Grecia și Puterile*. An III, nr. 91 din 20 decembrie 1906 (2 ianuarie 1907), pag. 3-4.

În ziarul „*Le Figaro*” a apărut un articol în care se spune că toți miniștrii afacerilor externe și-au unit vocile în favoarea păcii în Balcani și a reconcilierii Greciei cu celelalte naționalități, rivalele sale din Macedonia.

36. *Groaza comitetelor secrete*. An I, nr. 29 din 19 decembrie 1904 (1 ianuarie 1905), pag. 6-7.

Este preluată o știre din ziarul „*Le Temps*” în care se anunță schimbările ce au avut loc în cabinetul grec, lista cu noile numiri urmând să fie prezentată regelui.

37. *Interviul lui Hilmi Pașa* (inspector general al târgurilor din Macedonia). An I, nr. 26 din 28 noiembrie (11 decembrie) 1904, pag. 5.

Ziarul parizian „*Le Temps*” a publicat un interviu cu Excelența Sa Hilmi Pașa, inspector general al târgurilor din Macèdonia, din care rezultă că guvernul otoman a luat toate măsurile necesare pentru a combate bandele care încearcă să facă dezordine în Macedonia.

38. *În Albania* (I). An VI, nr. 151 din 20 octombrie 1909, pag. 7.

Articolul din ziarul „*Tânărul turc*” se referă la relațiile dintre „tinerii turci” și albanezi și la călătoria în Albania a unui redactor turc ce mărturisește modul în care a fost întâmpinat de oamenii locului, arătând în final că se exagerează asupra relațiilor dintre turci și albanezi.

39. *În Albania* (II). An VI, nr. 53 din 20 noiembrie 1909, pag. 7.

Problema care se ridică se referă la limba principală de predare în școala de învățători pe care o vor ridica împreună albanezi și turci.

40. *În legătură cu o alianță*. An VI, nr. 154 din 10 decembrie 1909, pag. 6.

Presa grecească de la Constantinopol și Atena a preconizat utilitatea unei alianțe turco-grecești, care ar compensa alianța, reală sau bănuită, a statelor slave din Balcani. În măsura în care grecii nu ascund altceva în spatele acestei idei, opinia publică din Turcia este de acord cu acest lucru.

41. Leonte, *Prejudecăți fondate*. An II, nr. 52 din 30 septembrie (13 octombrie) 1905, pag. 1-2.

Ziarul francez „Le Temps” a expus cauzele conflictului greco-român cu luciditate și imparțialitate, concluzionând că Europa, prin trimișii săi în Macedonia, trebuie să se pronunțe în legătură cu prejudiciile aduse populației române de aici.

42. Leonte, *Pentru ziarul „Le Matin”*. An III, nr. 74 din 10 (23) iunie 1906, pag. 1-3.

În ziarul „Le Matin” se afirmă că „România a întreprins colonizarea Macedoniei prin îmbarcarea mai multor mii de familii de țărani la Constanța, cu destinația Constantinopol”. Acest lucru, continuă același ziar, ar fi fost făcut în vederea recensământului populației din Macedonia.

43. Leonte, *Pentru ziarul „Le Temps”*. An IV, nr. 95 din 10 (23) februarie 1907, pag. 1-3.

Articolul reprezintă un răspuns pentru ziarul francez „Le Temps” care afirmă că nu sunt vinovate de această stare de lucruri doar trupele grecești existente în Macedonia, ci și cele bulgărești, sârbești și chiar românești.

44. *Mahmud Chewket Pașa și Patriarhul grec*. An VI, nr. 143 din 20 iunie (3 iulie) 1909, pag. 2-3.

Întrevederea dintre Mahmud Chewket Pașa și Patriarhul grec este prezentată atât de ziarul turcesc „Tanin”, cât și de organul de presă al Patriarhiei „Eclesiastiki Alithia”, fiecare susținând un alt punct de vedere și punând dreptatea de propria-i parte.

45. *Mai puțină toleranță*. An VI, nr. 145 din 20 iulie 1909, pag. 4.

Sunt prezentate aprecieri în legătură cu arestarea unui agent grec, fals funcționar, arestare care a dus la descoperirea unor documente de o gravitate extremă și anume: un vast complot urzit împotriva liniștii publice.

46. *Naționalitatea din Macedonia*. An VII, nr. 157 din 20 februarie 1910, pag. 7-8.

Articolul din ziarul turcesc „Lloyd Ottoman” atrage atenția asupra unei mai bune reflectări și mai serioase pe care trebuie să o aibă populația turcă în fața neînțelegerilor dintre naționalitățile ce trăiesc în Turcia.

47. *O broșură despre un conflict greco-român*. An III, nr. 90 din 10 (23) decembrie 1906, pag. 2-3.

În „Ziarul de dezbatere” este semnalată apariția unei broșuri în limba franceză, intitulată *Grecia și România*, semnată de un român cu pseudonimul

„Verax”. Acesta reprezintă o expunere foarte clară și completă a problemei care a antrenat ruptura dintre greci și români.

48. *O scrisoare de amenințare*. An I, nr. 13 din 15 (28) august 1904, pag. 6-7.

Este publicată și comentată o scrisoare de agresiune adresată directorului școlii românești din orașul Serres, prin care acesta este somat să plece.

49. *Pentru liniștea unui călugăr grec*. An II, nr. 54 din 20 octombrie (2 noiembrie) 1905, pag. 3-4.

Este prezentată povestea unui călugăr grec ce mergea prin satele românești, cerând locuitorilor să renunțe, în numele lui Dumnezeu, la idiomul lor pentru a nu fi supuși la chinuri veșnice. A sfârșit închis în comuna Berat. În legătură cu acest lucru, în „Levant Herald” se cere înscrierea acestuia în rândurile preafericitorilor Bisericii.

50. *Povești de adormit copiii*. An VI, nr. 148 din 20 septembrie 1909, pag. 6-7.

Ziarele din Constantinopol au publicat niște articole care nu mai au nevoie de nici un fel de comentarii; acestea se referă la formarea unor bande românești care ar fi atacat niște sate grecești din Turcia.

51. *Presa grecească din Turcia*. An VI, nr. 140 din 20 februarie (5 martie) 1909, pag. 6-7.

Ziarul turcesc „Yeni Gazeta” de la Constantinopol a publicat în numărul din 10 februarie un articol care arată perfidia presei grecești din Turcia față de regimul constituțional.

52. *Privilegiile Patriarhiei grecești*. An VI, nr. 143 din 20 iunie (3 iulie) 1909, pag. 3-5.

Articolul cu acest titlu este preluat din ziarul turcesc „Ittihad” și poartă semnătura deputatului Riza Tewflk. Problema dezbătută se referă la privilegiile ecleziastice și școlare ale Patriarhiei grecești, privilegiile considerate ca fiind acordate de Marele Cuceritor grecilor, deci, acest fapt ar data de foarte mult timp.

53. *Privilegiile Patriarhiilor*. An VI, nr. 148 din 20 septembrie 1909, pag. 4-5.

Articolele din ziarele turcești „Sabah” și „Ikdam” se referă la problema privilegiilor Patriarhiilor grecești și armene și se arată că nu există nici un motiv logic care să justifice atitudinea ostilă dintre cele două Patriarhii.

54. *Problema balcanică*. An V, nr. 124 din 30 martie (12 aprilie) 1908, pag. 2-3.

În ziarul german „Die Woche” a apărut un articol remarcabil, semnat de generalul Von der Goetz, care se referă la problema balcanică, indicând

soluția care pare cea mai logică, bazată pe opinia emisă în urmă cu 15 ani de Victor Berard în lucrarea *Turcia și elenismul*: „În Macedonia, dreptatea cea mai adevărată se confundă cu dreptul cel mai strict; numai menținerea elementului turc poate să asigure respectarea acestor principii de rasă și naționalitate invocate”.

55. *Problema bisericilor din Macedonia*. An VII, nr. 162 din 30 iulie 1910, pag. 4.

Ziarul turcesc „Rumeli” a publicat un articol referitor la problema bisericilor contestate din Macedonia și care elucidează un punct esențial al acesteia: elementul grec este străin de această controversă, știindu-se foarte bine compoziția etnică din Macedonia.

56. *Problema din Creta*. An VI, nr. 146 din 30 iulie 1909, pag. 7.

În ziarul turcesc „Tanin” a apărut un articol în care se arată că problema Insulei Creta a atins punctul izbucnirii unui război între Turcia și Grecia. Se așteaptă un răspuns din partea Greciei, care să elucideze starea de incertitudine ce domnește între cele două țări.

57. *Problema cuțo-valahilor*. An V, nr. 128 din 20 mai (3 iunie) 1908, pag. 1-2.

Ziarul „Politische Correspondenz” sintetizează un articol apărut într-o revistă franceză, referitor la problemele românilor din Macedonia. Se consideră propaganda României ca o consecință a aderării sale la Tripla Alianță, în speță cu Germania, care ar avea un rol deosebit în a-i face pe cuto-valahi pionieri ai politicii sale în Orient.

58. *Problema macedoneană*. An II, nr. 59 din 10 (23) decembrie 1905, pag. 4.

Un savant englez, G. Evans, a publicat în „Times” un articol despre problema macedoneană, arătând că românii coboară din latinii (coloniști) stabiliți în vechea provincie romană Iliria, pe valea Pindului.

59. *Problema macedo-română*. An V, nr. 126 din 30 aprilie (13 mai) 1908, pag. 2-3.

În ziarul „Times” este prezentat rezumatul articolului *Questions diplomatiques et coloniales* apărut în presa franceză, preluat și de „Le Courier des Balkans”, articol care încearcă să demonstreze că politica externă a României este în mod esențial pro-germană, datorită regelui Carol și a familiei de Hohenzollern. Din această cauză, propaganda românească din Macedonia ar avea diverse combinații politice complicate.

60. *Problema românească din Macedonia*. An I, nr. 16 din 12 (25) septembrie 1904, pag. 2-3.

În ziarul parizian „Le Temps” a apărut o corespondență de la București, care se referă la problema românilor din Macedonia, la campania de persecuție la care sunt supuși aceștia de Patriarhie.

61. *Propaganda sârbească din Macedonia*. An VI, nr. 155 din 20 decembrie 1909, pag. 7-8.

Articolul preluat din ziarul turcesc „Lloyd Ottoman” aduce câteva date interesante despre propaganda sârbilor din Macedonia și caută să reducă la justa sa valoare sacrificiul pe care acesta l-ar fi făcut de curând în favoarea bulgarilor, suprimând cea mai mare parte a școlilor din Salonic.

62. *Punere la punct*. An V, nr. 126 din 30 aprilie (13 mai) 1908, pag. 1-2.

În ziarul „Times” a apărut un rezumat al unui articol din presa franceză în care autorul afirmă că propaganda românească din Macedonia a creat și menținut combinații politice complicate.

63. *Raporturile turco-bulgare*. An VII, nr. 164 din 20 ianuarie (2 februarie) 1911, pag. 7-8.

Articolul preluat din ziarul turcesc „Osmanischer Lloyd” are în vedere relațiile turco-bulgare și accentuarea conflictului dintre cele două populații.

64. *Rădăcinile răului în Macedonia*. An V, nr. 132 din 30 iunie (13 iulie) 1908, pag. 6.

Sub acest titlu ziarul „Vossische Zeitung” a publicat un articol în care apar numele celor vinovați de crimele, furturile și incendiile din Macedonia.

65. *Regele Greciei la Viena*. An IV, nr. 116 din 20 noiembrie (3 decembrie) 1907, pag. 4-6.

Sunt preluate două articole din ziarele „Wiener Allgemeine Zeitung” și „Pester Lloyd” apărute cu ocazia vizitei efectuate de regele Greciei la Viena.

66. *Relații greco-române*. An II, nr. 50 din 10 (23) septembrie 1905, pag. 6-7.

În ziarul „Le Figaro” a apărut o corespondență referitoare la recunoașterea națiunii române din Macedonia și la urmările suferite de români din cauza trupelor grecești, care nu au acceptat acest fapt.

67. *Reuniunea deputaților creștini*. An VII, nr. 164 din 20 ianuarie (2 februarie) 1911, pag. 3-4.

Articolul din „Tânărul turc” se referă la întâlnirea sărbătorească dintre greci, bulgari și armeni, ocazionată de punerea în discuție a unor probleme și de căutarea unui „teren de uniune și formare a unui partid creștin în Camera Deputaților din Parlamentul Otoman”.

68. *România și Grecia*. An II, nr. 54 din 20 octombrie (2 noiembrie) 1905, pag. 4.

În „Levant Herald” de la Constantinopol a fost publicat un articol referitor la conflictul greco-român și la poziția României și a Greciei în legătură cu acesta.

69. *Români și greci în Macedonia*. An II, nr. 31 din 16 (29) ianuarie 1905, pag. 3-4.

Din ziarul „Le Temps” este preluată opinia d-lui Al. Lahovary, ambasadorul României la Constantinopol, din scrisoarea fostului ministru al Instrucției Publice din Cabinetul Sturdza: „elementul român este unul pacifist, revendicările noastre nu privesc decât religia, limba și cultura”.

70. *România și Macedonia*. An II, nr. 37 din 20 martie (2 aprilie) 1905, pag. 3.

Ziarele „Wiener Tagblatt”, „Leitschrift für Staats und Volkswirtschaft” și „Neue Freie Presse” arată că, în urma discursului rostit de regele României, a reieșit că aceasta a fost pentru prima dată când problema macedo-română și-a găsit loc într-un mesaj regal.

71. *Românii din Macedonia*. An II, nr. 32 din 23 ianuarie (5 februarie) 1905, pag. 4-6.

În săptămânalul „L’Europeen” a apărut un articol documentat referitor la refuzul unor aserțiuni susținute de dl. Delyanni, ambasadorul Greciei la Paris.

72. *România și Grecia*. An II, nr. 52 din 30 septembrie (13 octombrie) 1905, pag. 4-5.

În ziarul „Novoe Vremia” din Sankt-Petersburg a apărut un articol privitor la ruperea relațiilor diplomatice dintre România și Grecia.

73. *România și problema macedoneană*. An V, nr. 132 din 30 iunie (13 iulie) 1908, pag. 7.

În ziarul „Neue Freie Presse” a apărut un interviu al unui om de stat român în legătură cu vizita d-lui Dimitrie Sturdza, care va avea loc la Viena.

74. *Sever, dar drept*. An III, nr. 78 din 10 (23) august 1906, pag. 6 7.

Vorbind de manifestările antigrecești din Bulgaria, cea mai mare parte a ziarelor germane din Berlin și Viena conchid că mijloacele prin care grecii încearcă să-și apere cauza în Orient constituie o condamnare severă a atitudinii Patriarhiei și a Greciei.

75. *Serviciul militar al non-musulmanilor din Turcia*. An VI, nr. 142 din 10 (23) iunie 1909, pag. 5.

Odată cu apariția Constituției Turciei, creștinii se opun plății celor 40 de piaștri anual pentru serviciul militar, așa cum erau obligați să o facă până acum, în timp ce musulmanii plăteau 50 de livre o dată pentru totdeauna statului, în cazul în care refuzau să satisfacă serviciul militar.

76. *Sinceritate grecească*. An III, nr. 66 din 10 (23) martie 1906, pag. 4.

În „*Courrier de Sofia*” a apărut un articol cu titlul *Sinceritate grecească*, în care este reprodus discursul d-lui Cazazis, președintele societății „*Hellenismus*” la Primăria din Atena, ocazie cu care își mărturisește ura pentru dușmanii națiunii sale.

77. *Situația naționalităților din Macedonia*. An II, nr. 30 din 2 (15) ianuarie 1905, pag. 2-3.

Revista franceză „*La Revue*” a publicat, sub semnătura d-lui Messimy, un articol interesant despre situația naționalităților din Macedonia.

78. *Tâlhari deghizați în preoți*. An VI, nr. 150 din 10 octombrie 1909, pag. 7.

Mai multe persoane dintre cele care cer pașapoarte pentru Turcia sunt îmbrăcate în costume de preoți și nu sunt altceva decât tâlhari, membri ai comitetelor grecești.

79. *Turcia și Patriarhia grecească*. An III, nr. 89 din 30 noiembrie (13 decembrie) 1906, pag. 5-6.

În ziarul „*Times*” se arată că, din cauza atrocităților comise de trupele grecești în frunte cu episcopii greci, guvernul turc și-a pierdut răbdarea, excluzând din ședințele consiliilor administrației locale câțiva episcopi greci. Uimitor este faptul că Patriarhia cere repunerea acestora în drepturi.

80. *Un articol al d-lui Weigand*. An III, nr. 78 din 10 (23) august 1906, pag. 5-6.

În ziarul „*Neuie Freie Presse*”, Gustave Weigand, profesor la Leipzig, vorbitor al dialectului macedo-român, se pronunță asupra identității dialectelor daco-român și macedo-român, după ce, de fiecare dată când au ocazia, grecii pretind că cele două dialecte prezintă diferențe mari.

81. *Uneltirile grecilor în Macedonia*. An II, nr. 45 din 20 iulie (3 august) 1905, pag. 4-5.

„*Courrier de Sofia*” a publicat știrea conform căreia o importantă persoană valahă primește scrisori de amenințare de la căpitanii greci Kousas și Akridas.

82. *Uneltiri revoluționare grecești*. An VI, nr. 144 din 30 iunie (12 iulie) 1909, pag. 4-5.

În ziarul „*Courrier d'Orient*” a fost publicat un articol în care se arată modul cum propaganda grecească își continuă opera nefastă în Turcia.

83. *Uneltirile comitetului grec în Epir*. An VII, nr. 158 din 10 martie 1910, pag. 6-7.

Ziarul turcesc „*Tanin*” a publicat o serie de scrisori surprinse asupra unui agent al comitetului revoluționar grec și din care reiese că uneltirile criminale sunt continuate.

VI. D. RĂSPUNSURI LA INSINUĂRILE PUBLICATE DE PRESA STRĂINĂ

1. *Contradicție evidentă*. An I, nr. 16 din 12 (25) septembrie 1904, pag. 7.

În „*Messenger d'Athenes*” este acuzat „*Le Courier des Balkans*” de faptul că a anunțat într-unul din numerele sale apariția unor trupe grecești în Macedonia. Sunt citate două fragmente din ziarul grecesc din care rezultă o afirmație și o negare în același timp: se neagă existența trupelor mai întâi, apoi se afirmă existența lor în scopul apărării grecilor de pericolele ce amenință elenismul.

2. *Mentalitate grecească*. An I, nr. 12 din 8 (21) august 1904, pag. 6.
„*Politische Corespondez*” a publicat un articol în care este descrisă o ceremonie religioasă ce a avut loc la consulatul român din Ianina. În timpul nopții, indivizi necunoscuți au aruncat cerneală pe ecusonul românesc aflat pe ușa principală a consulatului.

3. Papahagi, Nicolae. *Răspuns unui „campion al drepturilor elenismului”*. An I, nr. 6 din 27 iunie (10 iulie) 1904, pag. 4-5.

Răspunsul este oferit unei domnișoare, care este sfătuită să-și ocupe timpul liber cu activități considerate ca fiind apanajul sexului frumos, ci nu cu meseria de polemist.

4. Papahagi, Nicolae. *Răspuns pentru „Messenger d'Athenes”*. An I, nr. 7 din 3 (16) iulie 1904, pag. 1-2.

În Monastir sunt douăzeci și trei de districte. Dintre acestea, doar în șapte este prezent elementul grec, iar în restul nu există nici măcar un sat grec, un cătun sau oraș grecesc.

5. Papahagi, Nicolae. *Pentru „Messenger d'Athenes”*. An I, nr. 10 din 25 iulie (7 august) 1904, pag. 5.

Răspunsul este formulat împotriva insinuărilor și falsităților susținute de ziarul grecesc la care se adaugă o listă de localități cu nume românești dintre care: Melzovo și Siraco, în Turcia, și Tricala, în Grecia.

6. Papahagi, Nicolae. *Un bilanț (I)*. An I, nr. 11 din 1 (14) august 1904, pag. 1.

Pe marginea articolului publicat în ziarele „*Messenger d'Athenes*” și „*Hellenisme*” este făcut un comentariu ce are în antet populația din Macedonia și cauza ei națională.

7. Papahagi, Nicolae. *Un bilanț (II)*. An I, nr. 12 din 8 (21) august 1904, pag. 1-2.

Un prim deficit moral al cauzei grecești este că s-au folosit de agenții elenismului: consuli, directori de școli, pentru ai determina pe românii de

pe valea Pindului să lupte pentru cauze ce nu erau ale lor: 1854 - războiul din Crimeea; 1897 - războiul turco-grec.

8. Papahagi, Nicolae. *Propuneri neverosimile*. An I, nr. 13 din 8 (21) august 1904, pag. 2-3.

Un articol din „Politische Correspondenz” arată că românii din Macedonia au propus să meargă la școlile grecești și copiii lor; acestea vor fi subvenționate și de statul român, urmând ca un profesor de limba română să fie prezent în fiecare școală și ca un anumit număr de membri români să fie admiși în Sinodul de la Constantinopol. „Le Courier des Balkans” spune că acest lucru nu este posibil pentru că școlile românești sunt bine organizate „chiar și cu predarea în limba română”.

9. Papahagi, Nicolae. *Cauza românească în Epir*. An I, nr. 13 din 15 (28) august 1904, pag. 3-4.

Este comentată știrea din ziarul grecesc „Nea Imera”, conform căreia câțiva agenți ai elenismului s-au ridicat împotriva consulului României din Ianina, susținând că Epirul și Macedonia sunt țări grecești.

10. Papahagi, Nicolae. *Acuzații absurde*. An I, nr. 17 din 19 septembrie (2 octombrie) 1904, pag. 1.

Sunt comentate știrile publicate în ziarele grecești de genul: „opera propagandei românești din Macedonia este un trafic infam de conștiințe, de corupție imorală..

11. Papahagi, Nicolae. *Duplicitatea clerului grec*. An I, nr. 18 din 26 septembrie (9 octombrie) 1904, pag. 6.

Dintr-un articol publicat în „Ecclisiastiki Alithia” și preluat de „Le Courier des Balkans” rezultă că „localitățile românești care au școli naționale devin focare de agitație anticreștină, adepții ideilor românești se dau Satanei”.

12. Papahagi, Nicolae. *Încă o minciună grosolană*. An I, nr. 18 din 26 septembrie (9 octombrie) 1904, pag. 6-7.

În „Messenger d'Athenes” se publică o altă enormitate: elevii români se duc la școlile bulgarilor, formând trupe revoluționare în Macedonia, pentru a-și atinge scopurile.

13. *Un răspuns pentru Max Nordan*. An III, nr. 61 din 10 (23) ianuarie 1906, pag. 1-3.

Răspunsul este oferit lui Max Nordan, autorul *Minciunilor Convenționale*, unul dintre cei mai înflăcărați apărători ai propagandei grecești, care se crede destul de puternic pentru a descurca drepturile naționalităților din Macedonia și pentru a indica locul spre care trebuie să se îndrepte aspirațiile fiecăreia.

VI. E. ARTICOLE PRELuate/COMENTATE DIN PRESA ROMÂNESCĂ

1. *Ab uno disce omnes*. An III, nr. 68 din 10 (23) aprilie 1906, pag. 4.

În „Românul de la Pind” a fost publicat un articol despre sărbătoarea organizată de partizanii elenismului, la care au participat 500 de români. Se pare că aceasta ar fi o glumă care aparține ziarului grecesc „Alithia” din Salonic.

2. *Bandele grecești din Macedonia*. An II, nr. 35 din 27 februarie (12 martie) 1905, pag. 5.

În „Independența României” a apărut un articol cu titlu *Bandele grecești din Macedonia*, în care sunt criticate luptele sângeroase ale acestor trupe ce îi aveau ca victime pe români.

3. „*Courrier de Sofia*” și *Nota austro-rusă*. An IV, nr. 111 din 30 septembrie (13 octombrie) 1907, pag. 6-7.

În ziarul „România” a fost publicat un articol în care se arată că ziarul „*Courrier de Sofia*” deplânge faptul că Austro-Ungaria și Rusia au neglijat să trimită Nota și Guvernului de la București, deoarece acest lucru ar putea fi interpretat ca o încurajare a luptei românilor din Macedonia.

4. *Discursul Tronului și presa turcească*. An II, nr. 36 din 6 (19) martie 1905, pag. 3-4.

În ziarul „România” se spune că presa turcească consacră articole elogioase discursului regelui României, subliniind mai ales pasajul care se referă la situația românilor din Macedonia, ce trăiesc aici ca supuși credincioși ai sultanului.

5. *Dl. Leonte la „Independența României”*. An II, nr. 51 din 20 septembrie (3 octombrie) 1905, pag. 3.

Dl. Leonte, președintele Societății de cultură intelectuală macedo-română, a adresat „Independenței României” o scrisoare de răspuns la acuzația referitoare la atitudinea sa rezervată în problema Shebe, adusă în atenție de publicația amintită.

6. *Grecii și românii*. An II, nr. 35 din 27 februarie (12 martie) 1905, pag. 4-5.

„România” a publicat un articol în care arată că are încredere în Marile Puteri, pentru că acestea garantează menținerea păcii.

7. *Începutul sfârșitului*. An I, nr. 18 din 26 septembrie (9 octombrie) 1904, pag. 3.

Din ziarul „Vreamea” este preluat un articol care se referă la problema ecleziastică a românilor ortodocși din Macedonia, ce pare să fi intrat în faza decisivă, datorită ordinului imperial, care, de altfel, a produs o bună impresie Patriarhiei, deși aceasta nu era dispusă să facă concesii românilor.

8. *Majestatea Sa Regele și problema macedoneană*. An IV, nr. 113 din 20 octombrie (2 noiembrie) 1907, pag. 1-2.

„Independența României” a publicat un articol cu ocazia primirii în audiență la rege a lui C. A. Bratter, corespondent în Balcani al ziarului „Hamburger Nachrichten”.

9. *Mentalitatea grecească*. An V, nr. 34 din 30 iulie (12 august) 1908, pag. 5-6.

În ziarul „România” a apărut articolul referitor la poziția Greciei, conciliatoare, față de România, lucru ce ar fi pentru aceasta din urmă o umilire națională.

VII. CORESPONDENȚĂ

A. SCRISORI ADRESATE PATRIARHULUI IOACHIM AL III-LEA

1. *Scrisori deschise către Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea (I)*. An III, nr. 75 din 20 iunie (3 iulie) 1906, pag. 1-3.

„Un român din Turcia”, autorul scrisorilor, consideră că pentru a fi elucidat conflictul dintre patriarh și populația română din Turcia trebuie să se vadă de ce parte sunt nedreptățile, cui aparține vina de a fi iscat aceste neînțelegeri.

2. *Scrisori deschise către Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea (II)*. An III, nr. 76, din 30 iunie (16 iulie) 1906, pag. 1-2.

Același autor se întreabă dacă a citi rugăciunile în limba română este interzis în Biserica din Orient sau doar de obiceiurile acesteia.

3. *Scrisori deschise către Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea (III)*. An III, nr. 78 din 10 (23) august 1906, pag. 2-4.

Autorul scrisorii se întreabă dacă românii sunt mai puțin credincioși decât ceilalți, din moment ce li se refuză dreptul de a se ruga în propria lor limbă.

4. *Scrisori deschise către Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea (IV)*. An III, nr. 79 din 20 august (3 septembrie) 1906, pag. 1-2.

Interzicerea și scoaterea din funcție a unor preoți români nu reprezintă decât efectele unei cauze, ale unui păcat imaginar, atribuit de Patriarhie populației române din Turcia.

5. *Scrisori deschise către Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea (V)*. An III, nr. 80 din 30 august (12 septembrie) 1906, pag. 3-4.

„Un român din Turcia” se întreabă de ce episcopii greci se opun atât de brutal introducerii limbii române în biserică.

6. *Scrisori deschise către Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea (VI)*. An III, nr. 81 din 10 (23) septembrie 1906, pag. 2-3.

Autorul scrisorii afirmă că de la deschiderea primelor școli românești în Macedonia nu au existat adversarii mai de temut ca prelații greci.

7. *Scrisori deschise către Sanctitatea Sa, Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea (VII)*. An III, nr. 82 din 20 septembrie (3 octombrie) 1906, pag. 1-2.

În ultima sa scrisoare, „Un român din Turcia” arată că pentru a-i constrânge pe români să se declare greci, episcopii le-au refuzat oricărui asistență religioasă, mulți au fost masacrați de trupe elene, iar preoții români au fost excomunicați.

B. SCRISORI PRIMITE DIN MACEDONIA

1. *Scrisoare de la Constantinopol*, An I, nr.19 din 10 (23) octombrie 1904, pag. 2.

Din scrisoare rezultă că trupele grecești sau „ligile de apărare elennă” și-au făcut apariția și se angajează în tot felul de fapte împotriva celor care îndrăznesc să se proclame în Macedonia altfel decât greci.

2. *Scrisoare de la Constantinopol*, An I, nr. 26 din 28 noiembrie (11 decembrie) 1904, pag. 4-5.

Patriarhul ecumenic nu-și face o vină din a afirma cu toate ocaziile că este șeful exclusiv al grecilor sau al celor care se declară astfel. În loc să caute să-și justifice titlul său ecumenic, el ține să-și afișeze deschis preferințele pentru națiunea greacă.

3. *Scrisoare de la Constantinopol*, An III, nr. 61 din 10 (23) ianuarie 1906 pag. 4.

De curând s-a sărbătorit deschiderea unei școli românești la Constantinopol, unde, deși numeroasă, populația română nu a beneficiat până acum de o asemenea instituție.

4. *Scrisoare din Grebena*. An III, nr. 73 din 30 mai (12 iunie) 1906, pag. 3-4

Sunt descrise împrejurările în care s-au desfășurat agresiunile bandiților greci asupra unor familii de români pe drumul de la Grebena la Avdelala, descrieri conforme cu relatările martorilor ocular.

5. *Scrisoare din Macedonia*. An I, nr. 6, din 27 iunie (10 iulie) 1904, pag. 5-6.

Prima consecință a nebuniei agenților elenismului de a provoca manifestări turbulente este din cauză că „cimitirul românesc din Monastir” a fost recunoscut în mod oficial”, în timp ce până acum era doar tolerat.

6. *Scrisoare din macedonia*. An II, nr. 47, din 10 (23) august 1905, pag. 2-4.

Sunt relatate detalii despre crima comisă de greci în comuna românească Avdela în numele elenismului.

7. *Scrisoare din Macedonia*. An II, nr. 49, din 30 august (12 septembrie) 1905, pag. 4.

Numărul bandiților greci care activează acum în districtul Grebena, mai bine zis, în Pind, este de 500; aceștia au înconjurat câteva sate românești.

8. *Scrisoare din Macedonia*. An II, nr. 53, din 10 (23) octombrie 1905, pag. 6.

Situația trupelor grecești, atât la orașe cât și la sate, se înrăutățesc din cauza lipsei de bani și a armelor.

9. *Scrisoare din Monastir*. An I, nr. 27, din 5 (18) decembrie 1904, pag. 4-5.

Trupele de insurgenți greci încep să schimbe tactica în ceea ce-i privește pe adepții cauzei noastre: folosesc amenințarea pentru a intimida populația română și pentru a o face să intre sub influența agenților elenismului.

10. *Scrisoare din Monastir*. An II, nr. 35 din 27 februarie (12 martie) 1905 pag. 2-3.

La intrarea în satul Negovan se înfățișa un dureros spectacol: cadavre mutilate și desfigurate, care zăceau în zăpada înroșită de sângele victimelor.

11. *Scrisoare din Monastir*. An II, nr. 46 din 30 iulie (12 august) 1905, pag. 2-3.

Pentru că românii nu au comitete revoluționare, nu lansează bande pentru a ataca pe cei ce călătoresc și nu incendiază casele, grecii au profitat de situație pentru a-și etala cu ușurință bravura, cu atât mai mult cu cât nu au adversari în față.

12. *Scrisoare din Salonic*. An I, nr. 25 din 21 noiembrie (4 decembrie) 1904 pag. 3-4.

Clerul grec continuă să se arate un adversar de temut al celebrării întregii ceremonii religioase în limba română. Din fericire, autoritățile imperiale nu acordă nici o atenție intrișilor lor.

15. *Scrisoare din Salonic*. An I, nr. 27, din 5 (18) decembrie 1904, pag. 4-5.

Salonicul a devenit centrul acțiunii propagandei grecești. Aici au fost îndreptate operațiunile bandelor de insurgenți și au avut loc violențe între greci și bulgari, care au sfârșit cu morți.

16. *Scrisoare din Salonic*. An II, nr. 44 din 10 (23) iulie 1905, pag. 2-3.

Elevilor școlii românești de comerț și a celor ai școlii primare românești li s-au acordat premii cu ocazia sfârșitului anului școlar. Cu toate acestea trupele grecești comit în continuare asasinat ca cele de la Gramaticova.

17. *Scrisoare din Salonic*. An II, nr. 51, din 20 septembrie (3 octombrie) 1905 pag. 4-5.

Agenții propagandei grecești se arată agresivi față de românii care au curajul să se afișeze drept ceea ce sunt.

18. *Scrisoare din Salonic*. An III, nr. 61 din 10 (23) ianuarie 1906 pag. 3-4.

Românii din Salonic tocmai au obținut dreptul de a avea un cimitir al lor.

19. *Scrisoare din Salonic*. An V, nr. 126, din 30 aprilie (13 mai) 1908, pag. 3-4.

Propagandei grecești nu-i convine existența trupelor turcești în regiunea care se întinde dincolo de râul Bistrița, căci prezența acestora întrevede uneltirile revoluționare ale comitetelor grecești.

20. *Un răspuns*, An I, nr. 29 din 19 decembrie 1904 (1 ianuarie 1905), pag. 6.

La redacție a fost primită o scrisoare în care se relatează afirmația făcută în cadrul unei conferințe cu titlul *Doine la români*, de profesorul St. Nanulescu, care declară că românii din Macedonia și-au pierdut idiomul și, mai ales, cântecele populare. Autorul scrisorii aduce argumente împotriva concepției profesorului Nanulescu, citând diverse opere ale literaturii populare aromâne.

CODRUL COSMINULUI (1924-1934)

INDEX BIBLIOGRAFIC

MONICA TOMESCU

„Codrul Cosminului” este Buletinul Institutului de Istorie și Limbă, editat la Cernăuți de Institutul de Arte Grafice și Editura „Glasul Bucovinei”. Pe toată durata editării (1924-1939), această publicație a avut următorul colegiu de redacție:

- Director – Ion I. Nistor (membru al Academiei Române și profesor universitar);
- Secretar – Vasile Grecu (Profesor universitar);
- Membri: – Romul Cândea, Leca Morariu, Alexie Procopovici (Profesor la Universitatea din Cernăuți);
- Membri activi ai Institutului: – Ilie Bacinschi, C-tin Brătescu, Alexandru Bocănețu, Eugen Herzog, D. Mermeliuc, Dragoș Protopopescu, Teofil Sauciuc Săveanu, Radu Sbiera, Valerian Sesan;
- Membri corespondenți: – Toader Bălan, Christea GeageaA, Vasile Gherasim, M. Grămadă, Claudiu Isopescu, C-tin Loghin, Gr. Nandris, Simeon Reli, iar dintre membrii decedați menționăm pe Oreste Lutia.

Publicația este structurată astfel:

- Anul I (1924) 653 p. Apare în 1925 cu 2 hărți și 2 planșe. Bibliografia, p.619-626. Indice, p. 627-650, Erată, p. 651-653;
- Anul II (1925) și III (1926) - 688 p. Apare în 1927 cu 2 hărți, 16 planșe, 62 figuri în text;
- Anul IV și V (1927 și 1928). Partea I - 654 p, partea a II-a 339 p. Amândouă apar în 1929 - 7 planșe, 33 figuri în text;
- Anul VI (1929-1930) - 585 p. Apare în 1930 cu 43 figuri în text;

Anul VII (1931-1932) – 588 p. Apare în 1932 cu o planșă;
Anul VIII (1933-1934) – 631 p. Apare în 1934 cu 11 figuri în text;
Anul IX (1935) – 380 p. Apare în 1935 cu 4 figuri în text și 3 planșe;
Anul X (1936-1939) – 693 p. Apare în 1940 cu 5 figuri în text și 17 planșe;

La această revistă s-a făcut un indice bibliografic de către A. Sacerdoteanu, dar rămas în manuscris. Am considerat necesar realizarea unui indice bibliografic al acestei reviste deoarece publicația conține studii de istorie și limbă foarte importante pentru poporul român de aici și de dincolo de Prut. A. Sacerdoteanu a alcătuit indicele pe baza capitolelor mari din reviste și anume: Studii și note, dări de seamă, periodice.

Am redactat prezentul material împărțind articolele pe teme, iar în cadrul temei, autorii în ordine alfabetică și în funcție de limba în care au fost scrise articolele. Marile teme sunt: Istorie, Geografie, Filozofie, Lingvistică, Literatură, Istoria cărții și a scrisului, Biblioteconomie, Pictură - Iconografie, Religie, Recenzii și Diverse. Lipsesc prefetele și articolul-program al acestei publicații.

Scopul editării este clar: demonstrarea unității de limbă și de neam a poporului român. Totuși, nu se fac referiri la această publicație nicăieri. Într-adevăr, există extrase din „Codrul Cosminului” publicate separat (ex.: dări de seamă, informații și cronică – 1936-1939, an X) dar un punct de vedere critic asupra publicației nu există.

Articolele în limbi străine au fost așezate imediat după cele în limba română la tema corespunzătoare și în ordine alfabetică.

Am încercat să facem din lucrarea noastră un instrument util celor interesați de problemele de istorie și de limbă, în special.

I. ISTORIE

1. ISTORIA ROMÂNILOR

1.1. ARTICOLE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

1. BĂLAN, I., *Originea câmpulungeană a Calimachilor*, an II-III, 1925-1926, p. 614-618.

2. BĂLAN, I., *Vornincia în Moldova*, an VII, 1931-1932, p. 61-204 (V. Istoria cărții și a scrisului).

3. BĂLAN, I., *O știre nouă despre hotarul Moldovei*, an VIII, 1933-1934, p. 458-459.

4. BĂLAN, I., *Hotarul de la Ceremuș*, An IX, 1935, p. 273-282.

5. BOCĂNEȚU, AL., *Cercetări istorice*, Buletinul seminarului de Istoria Românilor al Universității din Iași, an I, 1925, an II-III, 1925-1926, p. 635-640.

6. BOCĂNEȚU, AL., *Ghinghis Khan de Harold Lamb*, anul IV-V, 1927-1028, p. 612-618.
7. CÂNDEA, R., *Istoria contemporană*, 2 vol., de N. Iorga, anul VII, 1931-1932, p. 526-532.
8. CHELARIU, T., *Țarul Nicolae II și religiozitatea tineretului român*, anul X, 1936-1939, p. 570-579.
9. CORFUS, I., *Observări de orientare asupra tătarilor poloni și străini*, de Olgierd Gorka, an IX, 1935, p. 327-328.
10. CORFUS, I., *Corespondență inedită asupra relațiilor între Mihai Viteazul și Polonia*, an IX, 1935, p. 1-67.
11. CORFUS, I., *O comisiune de hotar moldo-polonă pe timpul lui Ieremia Movilă (1598)*, an X, 1936-1939, p. 493-498.
12. CORFUS, I., *Contribuțiuni noi privitoare la Petru Vodă Alexandrovici, zis Petru Cazacul*, an X, 1936-1939, p. 483-492.
13. CORFUS, I., *Documente polone privitoare la domnia lui Simion Movilă în Țara Românească*, an. X, 1936-1939, p. 159-216.
14. CORFUS, I., *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României*, de O.G. Lecca, an. X, 1936-1939, p. 641-646.
15. GRĂMADĂ, N., *Vicina. Izvoare cartografice, originea numelui, identificarea orașului*, an. I, 1924, p. 435-459. (v. Lingvistica).
16. GRĂMADĂ, N., *Anuarul Institutului de Istorie Națională al Universității clujene (1926-1927)*, an. VI, 1929-1930, p. 512-514.
17. GRĂMADĂ, N., *O prețioasă scrisoare latină din timpul Împăratului August*, an. IV-V, 1927-1928, p. 565-566.
18. GRĂMADĂ, N., *Cancelaria domnească în Moldova până la domnia lui C-tin Mavrocordat*, an. IX, 1935, p. 129-231.
19. GRECU, V., *Manuscrise inedite privitoare la Istoria Românească*, an. I, 1924, p. 576-578.
20. GRECU, V., *Ce a salvat Imperiul bizantin de invazia popoarelor barbare*, an. VI, 1929-1930, p. 480-484.
21. GRECU, V., *Revista de Istorie Română*, an VII, 1931-1932, p. 514-516.
22. GRECU, V., *Documente inedite privitoare la Istoria Românilor*, an. VIII, 1933-1934, p. 542-543.
23. GRECU, V., *Corespondența lui Constantin Ipsilanti cu guvernul rusesc – 1806-1810. Pregătirea eteriei și a renașterii politice românești*, de P.P. Panaitescu, an. VIII, 1933-1934, p. 517.

24. GRECU, V., *Alexandru cel Bun*, de I. I. Nistor, an. VIII, 1933-1934, p. 515-516.
25. GRECU, V., *Cetățeanul român din Priscus de la Curțile lui Attila*, an. VIII, 1933-1934, p. 432-438.
26. GRECU, V., *O scrisoare a lui Grigori Vodă din 26 dec. 1765*, an. VIII, 1933-1934, p. 438-440.
27. GRIGOROVICI, AL., *Un agent diplomat în serviciul lui Rakoczy și al regilor Carol XII și Ludovic XIV*, an. X, 1936-1939, p. 529-532.
28. GRIGOROVICI, AL., *Un cercetător al trecutului românesc în sec. al XVII-lea: Charles du Fresne, Seigneur du Cange*, an. X, 1936-1939, p. 513-519.
29. GRIGOROVICI, AL., *Un proiect francez din timpul războiului de succesiune de a coloniza Ungaria și Transilvania cu comisarzii din Cevennes*, an. X, 1936-1939, p. 464-470.
30. GRIGOROVICI, AL., *Știri noi despre sfârșitul tragic al lui Constantin Brâncoveanu*, an. X, 1936-1939, p. 508-511.
31. KARADJA, I.C., *Notele căpitanului suedez C. Warberg din războiul nostru de la 1877*, an. VIII, 1933-1934, p. 367-385.
32. NISTOR, I.I., *Recenzii: Anuarul Institutului de Istorie Națională din Cluj*, vol. II, 1923; București, Cartea Românească, 1924, p. 544; an. I, 1924, p. 580-582.
33. NISTOR, I.I., *Relațiunile dintre Moldova și Ardeal în veacul al XVI-lea*, de Victor Montagne, an. IV-V, 1927-1928, p. 578-579.
36. NISTOR, I.I., *Studii, conferințe și comunicări istorice*, de I. Lupaș, an. IV-V, 1927-1928, p. 577-578.
37. NISTOR, I.I., *Forum Nobilium în Bucovina*, de Teodor Bălan, an. IV-V, 1927-1928, p. 574.
38. NISTOR, I.I., *Istoria industriilor la romani*, de N. Iorga, an. IV-V, 1927-1928, p. 575-576.
39. NISTOR, I.I., *Grigore Ghica, la aniversarea a 150 de la moartea sa*, cu anexe și planșe, an. IV-V, 1927-1928, p. 399-444.
40. NISTOR, I.I., *Din istoria nouă a Dobrogei*, de C.C. Giurescu, an. IV-V, 1927-1928, p. 581-582.
41. NISTOR, I.I., *Din hrisoavele lui Mircea cel Bătrân*, de Dinu C. Arion, an. VI, 1929-1930, p. 546.
42. NISTOR, I.I., *Invazia tătarilor și prima ocupare a Budapestei*, de general T. Nicolau, an. VI, 1929-1930, p. 546.

43. NISTOR, I.I., *Cronicarul Szanoskozy și însemnările lui privitoare la romani (1566-1608)*, de Ioachim Crăciun, an. VI, 1929-1931, p. 546-547.
44. NISTOR, I.I., *Nicolae Iorga ca istoric*, 1 planșă, an. VII, 1931-1932, p. XXI-XXXII.
45. NISTOR, I.I., *Vizita lui Alexandru Vodă Cuza la Galați*, an. VII, 1933-1934, p. 471-473.
46. NISTOR, I.I., *Al VII-lea Congres Internațional de Științe Istorice*, an VIII, 1933-1934, p. 527-529.
47. NISTOR, I.I., *Reviste istorice străine*, an. VIII, 1933-1934, p. 524-526.
48. NISTOR, I.I., *Întrevederea Principelui Ghica cu Împăratul Franz Josef la Cernăuți*, an. X, 1936-1939, p. 460-464.
49. NISTOR, I.I., *Războiul ruso-turc din 1806-1812 și pierderea Basarabiei*, după rapoartele contemporane ale agențiilor consulare austriece din București și Iași, an. X, 1936-1939, p. 1-52.
50. PAUNEL, I.E. *Trecerea prin Moldova și Bucovina a diplomatului prusian C.O.Z. von Arnim, acum o sută de ani*, an X, p. 389-412.
51. RELI, S., *Începuturile catolicismului austriac în Bucovina, studiu istoric bisericesc din trecutul Bucovinei*, după acte și documente, an IV-V, 1927-1928, p. 17-34.
52. RELI, S., *Documente slavo-române din sec. XV-XVII păstrate în arhivele statului din Cernăuți*, an. II-III, 1925-1926, p. 429-442.
53. SAUCIUC-SĂVEANU, T., *Amarianii din legături comerciale cu callatianii. Sertor Antonius, Eponymos-ul amarianilor*, an. X, 1936-1939, p. 470-476.
54. SESAN, P.M., *Istoria maghiarilor și a statului ungar*, de dr. Josef Macurek, an. IX, 1935, p. 312-325.
55. SESAN, M.P., *Jan Neruda și însemnările sale privitoare la români și la orașul București din 1870*, an X, 1936-1939, p. 551-555.
56. STEFANESCU-IONIȚĂ, O., *Convenția de la Sinaia (1818-1938) și C.E.D.*, an X, 1936-1939, p. 533-541.

1.2. ARTICOLE ÎN ALTE LIMBI

57. BOCĂNEȚU, AL. *Der Gross-Balkan de Italo Zingarelli*, an IV - V, 1927 - 1928, p. 618.

58. CARTOJAN, N., *Georg Stadtmüler, Osmanische und Balkanische volksgeschichte*, Leipzig, 1939, an X, 1936 - 1939, p. 625 - 628.

59. GRECU, V., *Revue historique du sud-est europeen și Revista istorică*, publicată de N. Iorga, An VII, 1931 - 1932, p. 520 - 521.

60. GRECU, V., *Les reliques d'un monde disparu par G. Arvanitakis*, An VII, 1931 - 1932, p. 519.

61. GRECU, V. *August Heisenberg (1869 - 1930) - Unbekannte statthalter der themen paristion und Bulgarien-ein Ethnographisches problem am unterlanf der Donau aus D XI. JHR HDT - Vechi legături ale țărilor noastre cu genovezii de N. Bănescu*, An VII, 1931 - 1932, p. 518.

62. NANDRIȘ, GR., *Taalkundige en historiese betreffend de ondstede bedrekingen tussen serven en Bulgaren, de N Van Wijk*, Amsterdam, 1923, an II - III, 1925 - 1926, p. 644 - 648;

63. NANDRIȘ, GR., *Der untergang der deklination im bulgarischen, von Karl H. Meyer*, Heidelberg, 1920, An II - III, 1925 - 1926, p. 648 - 652.

64. NISTOR, I. I., *La grande Roumanie, sa structure economique etc. de C. G. Rommenhalter*, La Haye 1926, An II - III, 1925 - 1926, p. 623 - 624.

65. NISTOR, I. I., *Fugger zeitungen, Ungendruckk briefe an das hans fugger aus JHR*, de V. Klarwill, an I, 1924, p. 584 - 585.

66. NISTOR, I. I. *Geschichte der siebenburger sachsen, 4 vol ed IV de G. D. Teutsch*, An IV - V, 1927 - 1928, p. 576 - 577.

67. NISTOR, I. I. *Rumunja, Kraj I Narod (România, țara și poporul) de J. W. Kosnoswks*, An VI, 1929 - 1930, p. 547.

68. NISTOR, I. I. *La Bulgarie après le traite de Neuilly de Georges Desbous*, An VI, 1929 - 1930, p. 549.

69. NISTOR, I. I. *Die Polenlegion in krimkriege (Legiunea polonă în războiul Crimeei)*, An IX, 1935, p. 69 - 102;

70. PĂUNEL, I. E. *Familienchronik de Ștefan Miculi*, An IX, 1935, p. 328 - 331.

2. ARHEOLOGIE

71. BĂLAN, I., *Tezaurul de la Lehaceni*, an X, 1936-1939, p. 507-508.

72. CORFUS, I., *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României, de O.G. Lecca*, an X, 1936-1939, p. 641-646.

73. GRĂMADĂ, N., *Al treilea Congres de Arheologie și Numismatică de la Cernăuți*, an IX, 1935, p. 332-335.

74. GRECU, V., *Cercetările arheologice în Munții Hunedoarei*, de D.M. Teodorescu și dr. M. Roska, an VII, 1931-1932, p. 517-518.

75. SAUCIUC-SĂVEANU, I., *Al II-lea Congres și Expoziția de Arheologie și Numismatică de la Craiova*, an VIII, 1933-1934, p. 530-534.

3. MONUMENTE ISTORICE

76. GRECU, V., *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice - secția pentru Transilvania - pe anii 1926-1928 și 1929*, an VII, 1931-1932, p. 502-508.

77. GRECU, V., *Mănăstirea Moldoviței, de Al. Bocănețu*, an VIII, 1933-1934, p. 512-515.

78. GRECU, V., *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice, secția pentru Transilvania*, pe anii 1930-1931, Cluj, 1932, an VIII, 1933-1934, p. 506-508.

79. RELI, S., „*Crucea moldovenilor*” din Viena. *Istoria unui monument de evlavie românească în capitala Austriei din anul 1683*, an VI, 1929-1930. p. 465-480; Anexe: p. 478-480.

4. ȘTIINȚE AUXILIARE ALE ISTORIEI

80. BOCĂNEȚU, AL., *Contribuții epigrafice relative la chestiunea financiară din Illyricum*, an I, 1924, p. 401-434.

81. GRĂMADĂ, N., *Al treilea Congres de Arheologie și Numismatică de la Cernăuți*, an IX, 1935, p. 332-335.

82. GRĂMADĂ, N., *Vechile peceți sătești bucovinene (1783-1900)*, cu 17 pagini, fotografii și peceți, an X, 1936-1939, p. 217-268.

83. GRĂMADĂ, N., *Studii mărunte din domeniul științelor auxiliare ale istoriei*, an VIII, 1933-1934, p. 387-416.

84. GRECU, V., *Buletinul Societății Numismatice Române*, an VIII, 1933-1934, p. 509-510.

85. GRECU, V., *Stema României, de C. Moisil*, an VIII, 1933-1934, p. 550-534.

86. GRECU, V., *Genealogia Hurmuzacheștilor*, an VII, 1931-1932, p. 478.

87. SAUCIUC-SĂVEANU, T., *Al II-lea Congres și Expoziție de Arheologie și Numismatică de la Craiova*, an VIII, 1933-1934, p. 550-584.

88. SAUCIUC-SĂVEANU, T., *Colecția de monete și de alte obiecte antice ale Universității „Regele Carol al II-lea” din Cernăuți*, cu 3 figuri în text, schiță istorică și inventar, an X, 1936-1939, p. 109-157.

ROMÂNIA - VIAȚA POLITICĂ ÎN DOCUMENTE - 1947, Coordonator: IOAN SCURTU, Arhivele Statului din România, București, 1994, 320 p.

Prezenta culegere de documente oferă o amplă imagine asupra evoluției României în cursul anului 1947.

Covârșitoarea majoritate a documentelor provine din arhivele românești și străine, văzând pentru prima dată lumina tiparului. Pentru cuprinderea corectă a realităților din acel an, au fost incluse în volume și unele documente publicate, care prezintă o importanță deosebită pentru evoluția istorică a poporului român.

Acest volum face parte dintr-o serie inițiată de Direcția Generală a Arhivelor Statului pentru a contribui la cunoașterea cât mai profundă a realităților din istoria contemporană a României.

Culegerea de documente - întocmită de Ioan Scurtu, Tudor Bucur, Veronica Iliescu, Silvia Popovici, Natalia Tampa, iar traducerile în engleză și franceză făcute de Irina Hrițcu - este structurată astfel:

1. Anul 1947 în istoria României - p. 7-32 (în română, engleză și franceză);
2. Lista documentelor - p. 33-48;
3. Documente - p. 49-311;
4. Indice antroponimic - p. 313-316;
5. Indice toponimic - p. 317-318.

Documentele sunt date începând cu 1 ianuarie 1947 și până la 31 decembrie 1947 - din București, Washington, Paris, Brașov, Cluj, Alexandria (Egipt), Baia, Mătăsariu, județul Argeș, Bacău, Craiova, Giurgiu, Lisabona, unele dintre ele fiind redată după originalul în limba engleză, cu traducere în limba română.

De asemenea, cartea conține și patru fotografii:

- la pagina 107 „Delegația României la Conferința Păcii de la Paris (1946-1947)”;
- la pagina 148 „Foametea din 1947”;
- la pagina 221 „Lucrările Congresului Partidului Social-Democrat”;
- la pagina 310 „Prezidiul Provizoriu al Republicii Populare Române”.

Anul 1947 a fost un an decisiv în istoria Europei și a lumii în general. El a marcat încheierea tratatelor de pace după cel de-al doilea război mondial, ridicarea „cortinei de fier” între Est și Vest, înlăturarea ultimelor obstacole în calea instituirii regimului socialist de tip stalinist în țările aflate în zona de dominație sovietică.

În fapt, în acest an, au continuat să se materializeze, într-o formă adesea brutală, înțelegerile realizate în anii 1943-1945 de Marile Puteri Aliate și Asociate (Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie).

Viața politică din România - care face obiectul acestei lucrări - a evoluat în acest cadru general european și mondial, cunoscând mutații decisive, care i-au marcat evoluția timp de peste patru decenii.

Nota dominantă a vieții politice din anul 1947 a fost creșterea rolului Partidului Comunist Român în conducerea societății. Acest partid era sprijinit și dirijat de la Moscova, prin directive teoretice, politice și organizatorice, prin numeroși consilieri sovietici trimiși în România, prin însuși faptul prezenței trupelor sovietice (care se ridicau la peste o jumătate de milion de militari), care constituiau un puternic factor de presiune materială și morală.

Partidul comunist a acționat pentru atragerea unui număr cât mai mare de aderenți prin intermediul unor „organizații de masă”. În martie 1947 s-a creat Uniunea Tineretului Muncitor, în care au fost înglobate mai multe organizații de tineret. Toate organizațiile aflate sub influența Partidului comunist au cunoscut importante mutații, punând la bază principiul „luptei de clasă”.

Astfel, s-au reorganizat Confederația Generală a Muncii, Frontul Plugarilor și Uniunea Maghiară.

Pentru evoluția industriei și a economiei naționale, în general, o importanță deosebită au avut legea pentru organizarea Ministerului Industriei și Comerțului (aprilie 1947) și legea pentru crearea oficiilor industriale, care permiteau Partidului Comunist să-și aplice linia politică dirijistă într-un domeniu esențial al vieții economice.

O problemă importantă cu care se confrunta societatea românească era aceea a inflației: nivelul prețurilor cu amănuntul a crescut de peste 8000 de ori față de anul 1938, iar costul vieții, de peste 5000 de ori. Prin reforma bănească din 15 august 1947 s-a pus capăt inflației și haosului financiar. Aceasta a avut și un caracter social, deoarece a stabilit o sumă maximă care putea fi preschimbată, precum și o anumită scară valorică în raportul de preschimbare a leilor vechi cu leii noi. Prin reformă s-a produs o sărăcie rapidă, chiar dramatică, a cetățenilor care dețineau importante sume de

120. NISTOR, I.I., *Impăratul Josef II despre emigrările din Bucovina și despre o epistolă pastorală a Episcopului Dosoftei Herescu*, an VIII, 1933-1934, p. 488-490.

121. NISTOR, I.I., *Opiniile Mitropolitului Vladimir Repta despre propaganda ucraineană în Bucovina*, an VIII, 1933-1934, p. 480-481.

122. NISTOR, I.I., *O răscoală în Bucovina la 1805*, an X, 1936-1939, p. 482-483.

123. NISTOR, I.I., *Un nou val de emigranți bucovineni în Moldova*, an X, 1936-1939, p. 519-520.

124. NISTOR, I.I., *Războiul ruso-turc din 1806-1812 și pierderea Basarabiei, după rapoartele contemporane ale agențiilor consulare austriace din București și Iași cu 2 figuri în text*, an X. 1936-1939, p. 1-52.

125. RELI, S., *Începuturile catolicismului austriac în Bucovina*, studiu istoric-bisericesc din trecutul Bucovinei, după acte și documente, an IV-V, 1927-1928, p. 17-34. (v. Istorie).

6.1. ARTICOLE ÎN ALTE LIMBI

126. GRECU, V., *Le siege de Constantinople dans les fresques des eglises de Bucovina*, de O. Tafrali, an IV-V, 1927-1928, p. 606-607.

127. NISTOR, I.I., *Die Bessarabische frage de G. Uhlig*, Bresslau, 1926, an II-III, 1923-1926, p. 624-626.

128. NISTOR, I.I., *La Bessarabie, de Antony Babel*, Paris, 1926, an II-III, 1925-1926, p. 627-628.

II. GEOGRAFIE

129. BRĂTESCU, C., *Câteva captări cuaternare și iminente în Bucovina și Pocuția* (studiu de morfologie geografică), cu 6 planșe, an II-III, 1925-1926, p. 98-118.

130. CORFUS, I., *Dicționar istoric arheologic și geografic al României*, de O. G. Lecca, an X, 1936-1939, p. 641-646.

131. GRĂMADĂ, N., *Ozolimna*, an II-III, 1925-1926, p. 83-97.

132. NISTOR, I.I., *Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj*, vol. I, 1922, an I, 1924, p. 582-583.

133. NISTOR, I.I., *Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj*, vol. II, an II-III, 1925-1926, p. 630-631.

III. RELIGIE

I. ARTICOLE IN LIMBA ROMÂNĂ

134. FRENKIAN, A., *A.M. Parmenide, precursor al teologiei negative*, an X, 1936-1939, p. 476-481.

135. GRĂMADĂ, N., *Anul zidirii bisericii din Zaharești*, an II-III, 1925-1926, p. 610.

136. GRECU, V., *Vechile basilici creștine din Grecia*, de G. A. Sotiriu, an VII, 1931-1932, p. 510-511.

137. GRECU, V., *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, București, 1926, *Bisericile moldovenesti din veacul al XV-lea*, Buc., 1928 și *Bisericile moldovenesti din veacurile XVII și XVIII*, Buc., 1933, 3 vol. de G. Balș, an VIII, 1933-1934, p. 501-505.

138. ISOPESCU, C., *O predică românească ținută în Roma la 1608*, an II-III, 1925-1926, p. 275-284.

139. NISTOR, I.I., *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, de G. Balș, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice.”, XVIII, 1925, an II-III, 1925-1926, p. 628-629.

140. NISTOR, I.I., *Politica religioasă a habsburgilor față de Biserica Ortodoxă Română în sec. al XIX-lea*, de Simeon Reli, an IV-V, 1927-1928, p. 593-596.

141. NISTOR, I.I., *Confesiuni și secte de Arhiereul Grigore Leu Botoșeneanu*, an VI, 1929-1930, p. 548.

142. NISTOR, I.I., *Reîntoarcerea ceangăilor husiți la catolicism și numărul lor în Moldova la 1807*, an X, 1936-1939, p. 501-503.

143. RELI, S., *Politica religioasă a habsburgilor față de Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea*, în lumina unor acte și documente inedite din arhiva Curții Imperiale din Viena, an IV-V, 1927-1928, p. 445-562.

2. ARTICOLE IN ALTE LIMBI

144. GRECU, V., *Influence du plane serbe sur le plan des eglises roumaines par G. Balș*, an VII, 1931-1932, p. 516.

145. GRECU, V., *Les eglises de la Moldavie du Nord des origines à la fin du XVI-e siècle. Architecture et peinture-texte, album par Paul Henry*, an VII, 1931-1932, p. 489-496.

146. GRECU, V., *Byzantinische zeitschrift XXVII (1927)*, an IV-V, 1927-1928, p. 630.

În toamna anului 1918, după mai bine de 4 ani de la dezlănțuirea sa, prima mare conflagrație mondială se apropia de final. Partenerii Germaniei (Austro-Ungaria, Imperiul Otoman și Bulgaria) dădeau semne de oboseală, dificultățile lor pe plan militar fiind amplificate de accentuarea crizelor interne cauzate de numeroasele nemulțumiri populare. În aceste condiții, în septembrie 1918, Consiliul de Coroană germane decidea inițierea unei acțiuni pentru încheierea armistițiului general și începerea tratativilor de pace. La rândul său, Consiliul imperial austro-ungar din 2 octombrie pregătește o notă diplomatică circumscrisă aceluiași scop de pace. Însă, Austro-Ungaria nu mai era privită ca un stat unitar și nici Manifestul imperial care anunța transformarea Austriei într-un stat federativ nu a putut împiedica dezagregarea acestei monarhii. Astfel, la 16 octombrie Ungaria se va separa de Austria.

Pe plan militar, după capitularea Bulgariei, Poarta otomană nu va mai rezista decât o lună și este nevoită să ceară armistițiul încheiat la Mudros (Insula Lesbos) la 17/30 octombrie. Între timp sunt eliberate Serbia și Muntenegru, iar în în Albania italienii ocupaseră deja Tirana.

În paralel cu prăbușirea fronturilor de luptă, mișcările de eliberare ale naționalităților din monarhia austro-ungară duc la constituirea statelor independente: Polonia, Cehoslovacia, Austria, Ungaria, alături de Finlanda, țările baltice, ca și la desăvârșirea proceselor de făurire a statelor unitare: Italia, Iugoslavia, România. Prăbușirea frontului balcanic deschisese perspective sigure pentru reintrarea României în război. Lunile septembrie-noiembrie 1918 marchează o cotitură categorică în poziția de ansamblu a Puterilor

Aliate față de problemele românești. Aproximarea zonei de operații a Armatei de Orient de spațiul românesc avea să coincidă cu intensificarea legăturilor pe plan politic dintre Antanta și cercurile influente românești de la Iași. Comandamentul armatei de ocupație, întrevăzând apropierea de Dunăre a Armatei de Orient și luând în calcul posibilitatea reintrării armatei române în luptă, încearcă obținerea, pe cale diplomatică, a neutralității României.

În urma încheierii armistițiului de la Villa Sinești, prin care se stipula evacuarea completă, în termen de 15 zile, de către trupele germane, a întregului teritoriu austro-ungar, comandamentul Mackensen avea să fie obligat să ia măsuri pentru retragerea forțelor sale din România. Consiliul de Miniștri al României, în acord cu puterile aliatare, trimite în ziua de 27 oct./9 nov. un mesaj cu caracter de ultimatum, prin care cere evacuarea teritoriului românesc în termen de 24 de ore. În aceeași seară era decretată mobilizarea întregii armate române. Suveranul României, regele Ferdinand I, adresează o Proclamație către popor, prin care anunță solemn reintrarea României în război, alături de vechii ei aliați.

În cel de al doilea capitol, intitulat „1 Decembrie 1918 - Desăvârșirea statului național român”, sunt prezentate amănunțit etapele parcurse de poporul român pentru desăvârșirea României Mari. Operațiile militare declanșate de armata română în noaptea de 10 spre 11 noiembrie 1918, concertate cu acțiunile deja începute la Dunăre de Armata lui Berthelot, au constrâns inamicul la o evacuare precipitată și masivă a teritoriului ocupat. A doua zi, Bucureștiul era în sărbătoare, cu tricolorul fâlfâind până în cele mai depărtate mahalale. Intrarea în capitală a regelui Ferdinand, la 1 decembrie 1918, însoțit de regină și de generalul Berthelot, avea să fie potrivit surselor contemporane „magnific apaludată. de populație”.

În același timp, poziția fermă, curajoasă a deputaților români bucovineni în Parlamentul de la Viena avea să reprezinte punctul de pornire al acțiunilor care vor duce în final la eliberarea Bucovinei și unirea ei cu România. Momentul culminant al tuturor acțiunilor desfășurate de forțele patriotice locale în strânsă legătură cu guvernul și armata României se petrecea la 15/28 noiembrie, când la Cernăuți, în Palatul Mitropoliei, Congresul general al locuitorilor provinciei, în conformitate cu hotărârea Constituantei și a ședinței Consiliului Național Român, vota în unanimitate o Moțiune, prin care se declara „unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colaciu și Nistru, cu Regatul României”. Un an mai târziu, la 29 decembrie 1919, Camera și Senatele României ratificau în unanimitate actul prin care „Bucovina în cuprinsul granițelor sale istorice este și rămâne de-a pururea unită cu Regatul României”.

Unirea Transilvaniei cu România a reprezentat ultima și cea mai însemnată etapă a Marii Uniri a românilor din 1918. Constituirea Consiliului Național Român Central la Budapesta, în octombrie 1918, a fost momentul hotărâtor al declanșării revoluției naționale în ținuturile de la arcul carpatic și până la Tisa. Pentru a da posibilitatea națiunii române din Transilvania, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș, de a-și exprima deschis și democratic opțiunea politică, Marele Sfat hotăra să țină o adunare reprezentativă în cetatea istorică a neamului - Alba Iulia. Adunarea națională hotăra unirea tuturor românilor și a teritoriilor locuite de ei cu România și proclamarea, îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre.

La 1/14 decembrie 1918, la București, delegația Consiliului Dirigent înmâna suveranului, scris pe pergament, actul Unirii, pas istoric în punerea temeliiilor reîntregirii statului național. Un an mai târziu, Parlamentul României avea să ratifice în unanimitate și Legea asupra unirii Transilvaniei cu România, ce va fi promulgată două zile mai târziu. Tratatul de la Trianon din 4 iunie 1920 îi va da consacrarea internațională.

În capitolul al treilea, „În apărarea României Mari”, sunt prezentate relațiile româno-ungare până la 15 aprilie 1919, dar și operațiile militare române de eliberare a Transilvaniei.

După ruperea tratatelor româno-ungare de la Arad, la 15 noiembrie, tensiunea social-politică din Transilvania și celelalte provincii românești crescuse sensibil, numărul actelor de violență la adresa populației pașnice înmulțindu-se. S-a impus, deci, acțiunea armată, autoritățile române bucurându-se și de sprijinul Aliților. Rând pe rând, zi de zi, sate și orașe sunt eliberate, astfel că, la 24 decembrie, cea mai mare parte a Transilvaniei propriu-zise se găsea sub stăpânirea forțelor românești. În momentul în care trupele românești atingeau linia Munților Apuseni, situația în teritoriul eliberat rămăsese destul de critică, ca urmare a acțiunilor teroriste întreprinse de forțele ostile antiromânești. La 25 martie, guvernul de la Budapesta declara război tuturor vecinilor. Armata română ajutată cu echipament și armament de Aliți, este gata să treacă, în cel mai scurt timp, la ofensivă pentru ocuparea militară a liniei hotărâte de Consiliul Suprem Aliat. Zarurile fuseseră astfel aruncate.

În ultimele trei capitole sunt prezentate evenimentele care au avut loc pe pământul Transilvaniei și Ungariei, de la agresiunea Ungariei din aprilie 1919 și până la ocuparea militară română din Ungaria. Spre deosebire de campaniile anilor 1916 și 1917, când armata română sperase într-un război de coaliție, în intervalul noiembrie 1918 - august 1919, ea a desfășurat în mod independent campania de eliberare și apărare a Marii Uniri. Periclitarea unității statale românești prin forța armelor de către Republica Ungară a Sfaturilor, ca și de Rusia și Ucraina sovietică, a impus o reacție pe măsură. În fața atacurilor înarmate, a acțiunilor militare coordonate, a violențelor și a crimelor numeroase săvârșite asupra populației pașnice, România a fost obligată să recurgă la soluția extremă, zdrobind definitiv Armata Roșie ungară și ocupând Budapesta, la începutul lunii august 1919.

Acțiunea militară a României împotriva Republicii Ungare a Sfaturilor s-a bucurat de o largă aprobare a opiniei publice din țările aliate, care a ținut să releve pe diverse căi atât succesul operațiilor desfășurate de trupele române, cât și sensurile politice majore ale deznodământului conflictului militar.

Așa cum au evidențiat mulți observatori politici și militari contemporani, cauza pe care a apărât-o atunci România a avut și o reală dimensiune general europeană, acțiunea ei de apărare a frontierelor României Mari barând, totodată, marea bolșevică spre centrul continentului.

Ocupația militară românească în Ungaria a durat exact cât a fost nevoie pentru a se stinge focarul de război din această regiune și pentru a se obține asigurările necesare pentru securitatea și integritatea teritorială a României. Prezența unităților române la Budapesta și în restul teritoriului ungar s-a caracterizat printr-o conduită umanitară evidențiată de autorități, instituții și persoane particulare ungare, de reprezentanți obiectivi ai Antantei. Armata română nu a fost amenințată de sentimentul răzbunării și nici nu s-a încercat culpabilizarea globală a populației ungare.

De asemenea, comandamentul român, fără a se amesteca în treburile interne ale statului vecin, a urmărit să faciliteze revenirea acestuia la o viață economică și publică normală, convins că realizarea unei stabilități politice în Ungaria se va răsfrânge pozitiv în evoluția relațiilor viitoare dintre cele 2 țări, inclusiv asupra situației din centrul și sud-estul Europei.

Minunea binecuvântată peste timp a fost rodul vredniciei și perseverenței conducătorilor adevărați și majorității covârșitoare a neamului de dincoace și de dincolo de axul carpatic, căci i-a urmat jertfe pilduitoare, a vitejiei și credinței ostașilor români în dreptatea cauzei și în izbânda acesteia.

Dincolo de deciziile care s-au luat și semnat atunci la Paris, sau mai târziu de alte foruri internaționale, a rămas veeșnic vie conștiința puternică a unității naționale, a integrității drepturilor sale, cimentată prin jertfa de sânge a milionului de români care a stat la temelia edificiului statal numit *România Mare*. (Lucreția Vlad, Anul III, Biblioteconomie).

ROMÂNIA - MARELE SACRIFICAT AL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL. DOCUMENTE. Vol. I. Coordonator: MARIN RADU MOCANU. Arhivele Statului din România, București, 1994, 335 p.

Ediția de documente este întocmită de: Marin Radu Mocanu, Simona Ceaușu, Nicolae Dinu, Maria Ignat, Veronica Iliescu, Gheorghe Neacșu și Ioan Suci. Redactor: Maria Ignat.

Lucrarea cuprinde 184 documente din perioada 6 noiembrie 1942, Lisabona - 14 septembrie 1944, Londra.

Sunt prezentate documente în limbile: română, engleză, franceză și rusă. Documentele scrise într-o limbă străină sunt traduse în limba română de către: Simona Ceaușu, Nicolae Dinu și Irina Hrițcu.

Lucrarea cuprinde și un indice (p. 7-16).

Într-o succesiune logic temporală, sunt prezentate preliminarile Armistițiului cu Aliații, din perspectiva șefului statului, mareșalul Antonescu, a Opoziției sau a amândorura, a Coroanei și a persoanelor și grupărilor care gravitau în jurul ei.

Bazat pe evoluția imediat favorabilă a evenimentelor militare, Stalin făcuse cunoscut Aliaților intențiile sale de a ajunge la o împărțire a Europei în zone de influență rusească încă din 1942, Roosevelt fiind, în principiu, favorabil Moscovei.

Persistând în ignoranța lui cu privire la istoria Europei, dar și dezinteresul generat de aceasta, Roosevelt nu numai că se declara de acord cu politica lui Stalin, dar îl și sprijinea în privința Finlandei, Țărilor Baltice și sud-estului european, el nepomenind nimic despre o liberă determinare a popoarelor din Europa de Răsărit nici la Conferința de la Teheran (noiembrie 1943); avusese însă prilejul să se asigure față de Moscova că Statele Unite urmează să-și creeze baze militare în puncte vitale pentru zona lor, pe baza dreptului de cuceritor.

Roosevelt pronosticase că „după dezmembrarea Reich-ului și după ce diferite zone au fost alipite altor state, creindu-se astfel noi naționalități, pericolul german nu va mai exista, nici pentru U.R.S.S., nici pentru Europa și lumea întreagă”.

Devenit iminent faptul că Germania va pierde războiul, mareșalul Antonescu a început tratative cu Aliații pentru ieșirea condiționată din război, trimițând emisari la Ankara și Cairo pentru discuții cu englezii și americanii, ceea ce l-a iritat pe Molotov, care la 25 octombrie 1943 îi cerea lui Eden, ministrul de externe britanic, să nu îngăduie nici un fel de tratative cu românii.

Roosevelt afirma că pentru el era firesc ca „țările europene să sufere transformări profunde, ca să se adapteze Rusiei”.

Pe de altă parte, Churchill a căzut la învoială cu Stalin, admitând un angajament ce privea, la început, numai cedarea României și a Bulgariei, nepropunându-și să debarce în Balcani, pentru a tăia drumul rușilor.

Încercările românilor de a intra în contact cu anglo-americanii, pentru a discuta referitor la un armistițiu condiționat și garantat de aceștia, nu au avut deschiderea necesară, deși, în 1943, mareșalul Antonescu, Iuliu Maniu și Dinu Brătianu au dezbătut împreună problema ieșirii României din război, Antonescu acceptând să se dea la o parte, în cazul în care Aliații ar fi vrut să încheie armistițiul doar cu Opoziția. Numai că se purtau separat și în ascuns negocieri, în primăvara lui 1944, de către oamenii Palatului, fără nici o condiționare și garantare.

La 12 aprilie 1944, Moscova a prezentat mareșalului Antonescu „armistițiul” despre care Departamentul de Stat al Americii a spus că acele condiții „sunt mai ales rusești, ele nu sunt nici aliate, nici tripartite; ele sunt întemeiate în mod deschis pe premiza că războiul cu România a fost treaba proprie a Rusiei”.

Antonescu a tergiversat răspunsul direct, sperând să obțină condiții mai avantajoase.

Propunerile Opoziției române, trimise pe canalul diplomatic Cairo, întârziiau să primească răspuns.

P.C.R. întreținea, pe lângă rege și cercurile apropiate, varianta conform căreia era imposibilă ruperea relațiilor cu nemții, neexistând altă soluție decât „mijlocirea și ieșirea României din Război cu toate consecințele”.

Menționăm în continuare câteva documente mai deosebite:

În documentul numărul 153 (p. 276-277), document preluat de la Arhivele Statului, București, Arhiva CC al PCR, fond nr. 1, dosar 421/1944, f. 1, CC al PCR declara că se și vedea participând la un Guvern „prezidat de..., pe care înțelege să-l susțină cu toate forțele”.

Primul document din 6 noiembrie 1942 de la Lisabona, cuprinde o Comunicare a Legației române din Portugalia, semnată de Victor Cădere, ministrul României la Lisabona, cu privire la poziția Națiunilor Unite față de politica de influență și expansiune a Moscovei, asupra României și Bulgariei, în condițiile campaniei militare ce ar urma să se derulze.

Documentul numărul 129, din 23 august 1944 de la București, cuprinde Proclamația regelui Mihai I către țară, prin care arată considerentele ce l-au determinat să decidă ieșirea României din alianța cu puterile Axei, exprimându-și convingerea că, procedând cel mai bine, poporul îl va urma spre stabilirea suveranității țării.

Documentul numărul 182, din 12 septembrie 1944 reprezintă textul Convenției de armistițiu între Guvernul român, pe de o parte, și Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii, pe de altă parte, și Anexa cu prevederile de aplicare, semnate la Moscova, în 12 septembrie 1944.

În articolul 11 al Convenției este stabilită suma de 300 milioane de dolari ai Statelor Unite, plățibili în curs de 6 ani, în mărfuri (produse petrolifere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini etc.), sumă care arată faptul că România este țară învinsă în cel de-al doilea război mondial.

În această lucrare sunt reunite documente existente în Arhivele Statului și în Arhivele Ministerului Afacerilor Externe. (*Mirela Casapu*, anul III, *Biblioteconomie*).

Lucrarea „Din heraldica României” își propune, după cum mărturisește însăși autoarea, „în primul rând să-i ajute pe iubitorii istoriei să descifreze și să interpreteze corect mesajul transmis de înaintași și contemporani în limbajul codificat, specific artei heraldice”.

Volumul este structurat în cinci părți.

O parte este dedicată heraldicii europene. Se tratează aici originea heraldicii; după opinia maximă a heraldiștilor, heraldica s-a născut în Europa Apuseană, în sec. XII, apariția sa fiind legată de dezvoltarea și specificul echipamentului militar. Se continuă cu prezentarea legăturilor dintre întrecerile cavalești și heraldică, efectul pe care l-au avut întrecerile cavalești asupra evoluției blazonului, se subliniază extinderea folosirii stemelor în perioada 1230-1330, apoi este prezentată evoluția stemelor în sec. XIV și XV. Tot în acest capitol găsim referiri la reglementările juridice în materie de steme - se remarcă preocupările existente în Evul Mediu, mai ales în Franța, precum și normalizarea folosirii stemelor în alte țări din Europa (Austria, Elveția, Danemarca, Italia, Imperiul Romano-German, Anglia, Polonia, Portugalia, Rusia, Spania, Suedia, Ungaria, Țările de Jos).

În finalul primei părți se prezintă factorii care demonstrează adevărul după care „heraldica este un fenomen uman permanent”.

Partea a doua este dedicată limbajului heraldic. Sunt prezentate aici: elementele componente ale unei steme, piesele și figurile heraldice, clasificarea stemelor și legile heraldicii.

Partea a treia tratează fenomenul heraldic românesc, începând prin evidențierea caracterului oficial al heraldicii românești „caracter care s-a concretizat, în primul rând în instituirea și menținerea, secole de-a rândul, a stemelor de stat ale Țărilor Române”.

Sunt prezentate pe rând stemele celor trei provincii românești.

Heraldica Țării Românești are la bază două tipuri de stemă. Stema de tip heraldic, stema principală, se caracterizează prin prezența acvilei cruciate însoțită de astrul zilei și al nopții. Cea mai veche reprezentare clară a stemei heraldice o întâlnim pe sigiliul lui Mircea cel Bătrân, cu care este validat tratatul din 1390 cu Polonia.

A doua stemă utilizată în cancelaria Țării Românești a fost stema de tip iconografic și aceasta apare pe sigiliul ce validează actul din 1403, emis în cancelaria lui Mircea cel Bătrân, arvănd în câmp două capete purtând

coroane princiare, redat în profil, flancând o tijă. Mai târziu, la domnitorii care au urmat, imaginea a evoluat, capetele devenind treptat personaje întregi, iar tija dintre ele s-a transformat într-o floare de crin, o ramură, un copac.

În ceea ce privește stema Moldovei, prima reprezentare care ni s-a păstrat o întâlnim pe aversul groșilor bătuti de Petru I și reprezintă capul de bour, având coarnele recurbate în afară, o stea cu cinci raze, flancat în dreapta de o rază, în stânga de o semilună.

În afara acestui tip de stemă, considerat stema principală, în Moldova s-a mai folosit, tot ca însemn oficial, și o altă variantă înfățișând capul de bour cu gît cu tot (acest tip de stemă este frecvent întâlnit pe monumentele arhitecturale).

În Transilvania, stema oficială s-a constituit târziu, abia la sfârșitul sec. XVI, înfățișând un scut tăiat având, în partea superioară, acvila ieșindă, în cea inferioară șapte munți suprapuși în turnuri crenelate, dispuși 4/3.

După ce Transilvania a intrat sub administrația austriacă, stema descrisă a fost folosită în combinații cu stema Imperiului habsburgic.

O altă formă de compoziție heraldică oficială prezentată în acest capitol este stema unită. O primă reunire a simbolurilor Țărilor Române s-a realizat la sfârșitul sec. XVI în sigiliile Bathoreștilor, iar apoi în emblema sigiliului lui Mihai Viteazul în calitate de domn al Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei.

În continuare sunt prezentate blazoane însumând stema de stat și arme familiale, steme ale provinciilor istorice (steme ale Olteniei, Bucovinei, Basarabiei, Banatului, Dobrogei), stemele Principatelor Unite și ale României, steme districtuale și orașanești în epoca feudală și modernă. Capitolul privind fenomenul heraldic românesc cuprinde informații despre dreptul la sigiliu, despre devizele în heraldica românească, despre heraldica dincolo de izvoarele sigilare, despre reprezentări atribuite Țărilor Române în armoriale străine.

Partea a treia se încheie cu subcapitolul „Fundamentarea științei heraldice românești”.

Al patrulea capitol, intitulat „Stemele României Mari”, cuprinde activitatea Comisiei Consultative heraldice (înființată prin decretul din iunie 1921), stema României Mari, stemele județelor, municipiilor și orașelor.

Descrierea stemelor județelor este făcută în ordinea alfabetică a celor 71 de diviziuni ale României Mari. La fiecare județ, au fost incluse și descrierile stemelor municipiilor și orașelor din cuprinsul respectivului județ,

conform organizării de atunci. Se continuă cu prezentarea stemelor ținuturilor și a stemelor unor universități.

Un alt subcapitol din partea a patra a lucrării descrie steme ale unor mitropolii și episcopii care au funcționat până în 1948.

Partea a cincea a lucrării este o imagine a heraldicii din zilele noastre: este descrisă stema actuală a României, aprobată în 10 sept. 1992, de cele două Camere reunite. În acest ultim capitol sunt prezentate și principiile și documentația necesară alcătuirii stemelor, apoi steme definitive ale câtorva județe, municipii și orașe, precum și stema actuală a Universității București, adoptată în 1994, de Senatul Universității și care se înfățișează astfel: scut dotat cu un șef despicat, încărcat în partea din dreapta, pe fond roșu, cu două personaje purtând mantie și coroane și flankând un copac verde, în vârful căruia se află o acvilă cruciată; în partea superioară a câmpului, în dreapta soarele, în stânga luna, ambele figurate, toate de aur. În partea a doua, pe fond de azur, stema unită, în dreapta capul de bour natural având între coarne o stea cu 6 raze de aur, și flankat în dreapta de o rază, în stânga de o semilună contunată, ambele de același metal, iar în stânga - o acvilă cruciată de aur, cu zborul deschis, purtând în gheare însemnele puterii: o sabie și un buzdugan. În centrul scutului, pe câmp de aur, s-a reprezentat o carte deschisă, naturală, pe care s-a scris deviza „Virtute et sapientia”. Cartea broșează pe o balanță cu talgerele în echilibru, naturală, suprapusă în partea superioară de o cruce; în partea inferioară, între cele două talgere, s-a plasat o bufniță stând pe o ramură cu frunze verzi.

Lucrarea este însoțită de un glosar, bibliografie selectivă, album cu stemele descrise în lucrare și rezumat în limba franceză. (*Adriana Vasile*, anul III, *Biblioteconomie*).

BRIGITTE RICHTER, *GHID DE BIBLIOTECONOMIE*. A cincea ediție revăzută și adăugată, în colaborare cu Marcelle Ménil și Noe Richter, traducere de Gheorghe Buluță și Silvia Nestorescu, colecția „Biblioteca bibliologică”, Editura Grafoart, București, 1995, 319 p + ilustrații.

Cartea, apărută în colecția „Biblioteca bibliologică” la editura Grafoart, este a cincea ediție revăzută și adăugată a manualului Brigitei Richter. Traducerea acestei lucrări aparține dr. Gheorghe Buluță și Silviei Nestorescu. Tot d-lui Gheorghe Buluță îi aparține și scurta prezentare a

manualului aflată pe coperta 4, prezentare ce argumentează necesitatea publicării acestui manual ce „relevă standardele internaționale actuale, exigențele profesiei, relațiile cu administrațiile, raporturile cu diferitele categorii de public, problemele informatizării, noua mentalitate privitoare la rolul și locul bibliotecii în lumea contemporană, importanța ce i se acordă la nivel național și internațional”.

Materialul lucrării este riguros organizat, Brigitte Richter dorind să realizeze din acest ghid biblioteconomic un adevărat instrument de lucru pentru toți cei cărora le este necesar.

Materialul este împărțit în 10 capitole, fiecare împărțit la rândul lui, în subcapitole, unele având la sfârșit note pedagogice: întrebări, teste sau scurte lămuriri pentru cei ce folosesc manualul. Lucrarea beneficiază de asemenea de o introducere a autoarei manualului, de o anexă tehnică, de o prezentare a programelor și sistemelor de gestionare de bibliotecă, de o listă a termenilor tehnici, iar în aproape fiecare capitol de scheme, grafici, reproduceri de afișe, sau coperti de cărți, planuri de clădiri etc. material ilustrativ ce înlesnește însușirea cunoștințelor transmise.

Introducerea, relativ scurtă reprezintă o „declarație de intenții” a autoarei manualului. Colaborarea inter bibliotecară pe plan național și internațional impune regula de bază a standardizării practicilor. Standardizarea progresa pe două planuri: cel al practicii administrative și cel al practicii biblioteconomice. Materialul din manual se referă la organizarea și conducerea bibliotecilor.

Tot în introducere se găsește o scurtă istorie a termenului de **biblioteconomie** și a **bibliotecomiei** ca știință.

Capitolul întâi se ocupă de creșterea fondurilor.

Are două subcapitole: creșterea fondurilor prin gratuități (p. 3-15) și achizițiile sau creșterea fondurilor prin cumpărare (p. 16-34). Creșterea și îmbogățirea colecțiilor este una din principalele sarcini ale bibliotecarului. Cumpărările constituie principala sursă de creștere a colecțiilor, există însă și alte forme de achiziții pentru îmbogățirea colecțiilor unei biblioteci: depozit legal, donații și donații testamentare, schimburi, ce pot fi directe între biblioteci sau prin serviciile centrale. În acest subcapitol referitor la creșterea fondurilor prin gratuități sunt prezentate: un tabel recapitulativ al depozitului legal, un tabel recapitulativ al depozitului de teze între 1976-1985, un grafic pentru depozitul legal pentru cartea cerută la B.N. (1976-1985) un grafic pentru depozitul legal pentru publicațiile periodice la B.N. (1967-1983).

În subcapitolul referitor la creșterea fondurilor prin cumpărare e prezentată politica de achiziție pentru: B.N., pentru bibliotecile de studiu și cercetare, pentru bibliotecile publice.

Sunt prezentate instrumentele de lucru specifice necesare pentru selecționarea publicațiilor ce trebuie achiziționate, pentru strângerea informațiilor asupra aparițiilor și disponibilității lor în librării. Se prezintă criteriile pentru alegerea furnizorului, probleme deosebite ale unor tipuri de documente, apoi comenzile și operațiunile practice ce se efectuează.

În acest subcapitol e prezentat un **Bon UNESCO** și modul lui de întrebuițare, o schemă pentru verificările înainte de comandă reproduse: o fișă de comandă și un bon de comandă.

Capitolul se încheie cu note pedagogice: exerciții ce permit controlul asimilării cunoștințelor teoretice.

Capitolul 2: eliminările, are următoarele subcapitole: condițiile culturale, realitățile biblioteconomice, condițiile juridice și administrative, criteriile de selecție, momentul eliminării, tendințe pentru viitor.

Capitolul 2 se încheie și el cu note pedagogice.

Capitolul 3 prezintă circuitul cărții.

Are subcapitolele: descrierea generală a prelucrării (p. 49 - p. 64), probleme practice ale clasării (așezării) cărților (p. 64 - p. 71), prelucrarea cărților - cazuri particulare (p. 71 - p. 75), reclasarea: rearanjarea cărților (p. 75 - p. 77). Prelucrarea cărții este ilustrată prin fig. 9 ce prezintă o foaie de titlu, înregistrarea e ilustrată prin fig. 10 și 11 ce prezintă o pagină de registru intrare-inventar și o factură; indexarea sistematică e ilustrată prin fig. 12 ce prezintă o fișă de bază; indexarea alfabetică pe subiecte/materii e ilustrată în fig. 13 = o fișă pentru catalogul alfabetic pe materii. Mai sunt ilustrate: echiparea cărții pentru împrumut (fig. 14), propunere de achiziție la cititor (fig. 15), borderou pentru catalogare (fig. 16). Sunt prezentate într-un tabel (fig. 17) sarcinile împărțite pe categorii de personal. Capitolul se încheie cu note pedagogice.

Capitolul 4: documente, altele decât cărțile, are următoarele subcapitole: periodicele, stampele, hărțile și planurile, documente fotografice (p. 91), documente audio-vizuale.

Capitolul are două anexe:

- anexa 1: clasificarea propusă de către discoteca Franței;
- anexa 2: clasificarea documentelor sumare la Biblioteca din Massy.

Lucrarea este bogat ilustrată, sunt reproduse: o notiță catalografică pentru un periodic; o fișă de buletinare cu aranjament orizontal, și vertical;

o schemă pentru catalogarea microformatelor; norme Z44.066: principalele zone ale descrierii unui doc. sumar; fișa de bază pentru descrierea catalografică a unui disc.

Capitolul se încheie cu note pedagogice (p. 125).

Capitolul 5: comunicarea documentului are subcapitolele: introducere, diferite moduri de acces la documente înlocuitorii documentelor, controlul și protecția colecțiilor.

Sunt reproduse: un buletin de cerere, echiparea cărții, o schemă pentru înregistrarea datelor împrumutului în lectură optică. Fig. 32 prezintă înregistrarea unui cod de bare prin trecerea unui cerion optic legat de un terminal de culegere a datelor, e prezentată echiparea cărții pentru împrumut în sistemul lecturii optice, o listare informativă dintr-un catalog topografic.

Capitolul se încheie cu note pedagogice.

Capitolul 6: construcția și echipamentul bibliotecilor are subcapitolele: probleme comune, bibliotecile centrale de împrumut, bibliotecile municipale, bibliotecile universitare, amenajarea bibliobuzelor.

Este prezentat un tabel al serviciilor și localurilor pe tipuri de biblioteci; sunt ilustrate diferite tipuri de rafturi și mobilier. Sunt prezentate două programe indicative de 1300 m² și 1600 m², un program indicativ de 450 m² pentru o anexă de bibliotecă centrală de împrumut; schema legăturilor pentru o bibliotecă centrală de împrumut (fig. 49) și o bibliotecă municipală, pentru alte tipuri de biblioteci. Capitolul se încheie cu note pedagogice (p. 201) și cu o serie de reproduceri de planuri ale diferitelor biblioteci (p. 202 - p. 206; fig. 58...60).

Capitolul 7: gestiunea (conducerea) bibliotecii. Cuprins între p. 207 - p. 233, are subcapitolele: organizarea internă a muncii; evaluarea serviciului pentru utilizatori, integrarea administrativă a biblio.

Se încheie cu note pedagogice. Ilustrat cu grafice: curbe de variație pentru creșterea colecțiilor de carte, comparații între fondul de carte și numărul cărților împrumutate; repartiția utilizatorilor bibliotecilor municipale pe vârste .

Capitolul 8: biblioteca și publicul ei, are subcapitolele: informarea utilizatorilor; integrarea bibliotecilor în viața colectivităților; animația pentru non-public, lectura în educația permanentă și note pedagogice.

Ilustrat cu reproduceri de foi volante publicitare, pliante publicitare, afișe, coperte de cataloage analitice tematice, de catalog signaletic, de selecții tematice, de buletin cu caracter literar pentru cititori.

Capitolul 9: cooperarea interbibliotecară, are subcapitolele: instituțiile, formarea, achizițiile, catalogarea și cataloagele selective, comunicarea de distanță a documentelor.

Capitolul 10: aplicațiile informaticii în organizarea bibliotecii și documentării, are subcapitolele: repere istorice; de ce trebuie informatizate bibliotecile; definiția și construcția unui sistem informațional; funcții; aplicații în gestionarea fondurilor documentare; aplicații în comunicarea documentelor; aplicații la cercetarea documentară; acțiunile direcțiilor specializate; acțiunile B.N.; proiectele B. Franței.

Lucrarea se încheie cu o anexă tehnică (p. 305-309) prezintă caracteristicile diferitelor suporturi de stocare a informației, redate de principiile de bază ce determină orice trecere în memorie a textului; cu o listă a programelor și sistemelor de gestionare de bibliotecă și cu un glosar de termeni tehnici fol. în lucrare, ce nu aparțin doar domeniului biblioteconomiei, termeni folosiți cu sens original sau cu multe sensuri, deci care necesită precizări, glosar între (p. 311-316 *Cristina Radu*, anul II, *Biblioteconomie*).

Capitolul 9: Cooperarea interbibliotecară, creșterea și dezvoltarea serviciilor
bibliotecare, schimburile, catalogarea și catalogarea zelexica, conservarea și
distribuirea documentelor.

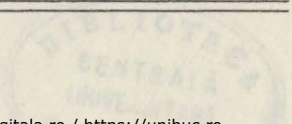
Capitolul 10: aplicațiile informației în organizarea bibliotecii și
documentării, creșterea și dezvoltarea serviciilor bibliotecare, creșterea și dezvoltarea
bibliotecii, definiția și construcția unui sistem informațional pe baza
aplicații în gestionarea fondurilor documentare; aplicații în comunicare
documentelor; aplicații în cercetarea documentară; aplicații în direcțiile
specializate, aplicații H.N.; proiectele S. France.

Lucrarea se încheie cu o anexă tehnică (p. 103-109), ea prezintă
caracteristicile diferitelor suporturi de stocaj a informației, proceduri de
principii de bază ce determină orice lucrare în domeniul a se afla; un
listă a programelor și sistemelor de gestionare de bibliotecă și un glossar
de termeni tehnici fol. Pe încheiere, ce nu aparține domeniului
bibliotecar, termenii folosiți cu sensul original sau un sens
separat, deci care necesită precizări, glossar lauz (p. 111-112) (Omul
Rode, anul II, Bibliotecar).

**VERIFICAT
2007**

**VERIFICAT
2017**

Tiparul s-a executat sub c-da nr. 205/1995, la
Tipografia Editurii Universității din București

ISBN 973-575-111-9

Lei 2600

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://unibuc.ro>